

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Katolická teologická fakulta
Katedra pastorálních oborů a právních věd
Pastorální teologie

Anna Janíková

PROCES OBNOVY FARNOSTI V PRAŽSKÉ ARCIDIECÉZI

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.

PRAHA 2008

Děkuji doc. Ing. Aleši Opatrnému Th.D. za vedení této diplomové práce a za cenné připomínky.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

V Praze dne 12. 12. 2008

OBSAH

ÚVOD	5
1 POKONCILNÍ POJETÍ FARNOSTI.....	7
1.1 Biblický exkurz.....	7
1.2 Vymezení pojmu podle církevního práva.....	9
1.3 Reflexe Druhého vatikánského koncilu.....	10
1.4 Farnost v pokoncilních dokumentech.....	14
1.5 Obnovená farnost 21. století.....	16
1.5.1. Společenské a kulturní změny.....	16
1.5.2 Farnost a obnova.....	17
1.5.3 Pilíře duchovní obnovy.....	19
2 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU.....	22
2.1 Základní údaje o pražské arcidiecézi.....	22
2.2 Situace před zahájením procesu obnovy.....	23
2.3 Proč potřebují naše farnosti obnovení.....	26
2.4 Demografické, společenské a religionistické změny.....	28
3 PROCES OBNOVY FARNOSTI V PRAŽSKÉ ARCIDIECÉZI.....	32
3.1 Realizace.....	32
3.1.1 Duchovní obnova farností.....	33
3.1.1.1 Nabídka aktivit středisek a center Arcibiskupství pražského.....	33
3.1.1.2 Další aktivity na diecézní úrovni.....	36
3.1.2 Organizační změny.....	38
3.1.3 Komunikace – semináře a studijní dny.....	44
3.1.3.1 Specifika pastorace na venkově.....	48
3.1.3.2 Praha versus venkovské farnosti.....	49
3.1.3.3 Pastorační plánování ve farnostech.....	51
3.1.4 Komunikace v periodících a na internetu.....	52
4 VYHODNOCENÍ A PERSPEKTIVY.....	58
4.1 Duchovní obnova farností – hodnocení.....	58

4.2 Organizační kroky – hodnocení	60
4.3 Komunikace – hodnocení	62
4.4 Perspektivy a návrhy	65
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	72
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	73
PŘÍLOHA: VIKARIÁTY V PRŮBĚHU OBNOVY	82
RESUMÉ	88
ENGLISH ANNOTATION	89

Úvod

Ve své práci se budu věnovat *procesu obnovy farnosti v pražské arcidiecézi*. Tento program byl zahájen v roce 2002, ukončení není zatím určeno, zvažována je perspektiva do roku 2015.¹ Obnova je realizována ve dvou hlavních rovinách – duchovní a administrativní. Cílem tohoto dlouhodobého programu je vytvoření sítě funkčních a soběstačných farností, které zpřítomňují základní úkoly církve v dané lokalitě.

Program obnovy je reakcí na změněnou pozici církve v postkomunistické společnosti, v sekularizovaném světě i na situaci uvnitř církve samotné. Při obnově církev neusiluje o návrat ztracené pozice samozřejmé a uznávané součásti společnosti, ale o hledání možností, jak být v současných podmínkách stálým znamením uprostřed lidské společnosti. V tomto směru je stále aktuální výzva Druhého vatikánského koncilu ke znovuoobjevení kořenů víry, ze kterých má možnost vyrůst obnovený život církve. Právě naplnění této výzvy je základní podmínkou autenticity církve v pluralitní společnosti.²

Snaha o obnovu života v křesťanských společenstvích není potřebou jen pražské arcidiecéze, obdobné programy probíhají také v ostatních českých a moravských diecézích, ale i mnohde v místních církvích po celém světě. Příkladů takových programů by byla celá řada. Pro ilustraci zde uvádím alespoň tři za Českou republiku. V Brněnské diecézi probíhají na téma obnovy zaměřené roční programy. Rok 2005 byl *Rokem farnosti*, rok 2007 *Rokem diecéze*. Pastorační středisko Brněnské diecéze je velmi činné v pořádání odborných seminářů, konferencí a programů k aktuálním tématům pro širokou veřejnost. Tématu obnovy života v církvi byla věnována např. konference s názvem *Farnost – místo pro každého?* (2005), jejíž cílem bylo vytvořit prostor vzájemného dialogu a nabídnout impulsy pro život ve farnostech a k podílení se na obnově,³ nebo konference s názvem *Diecéze – živý organismus?* (2007), která otevřela dialog o životě diecéze a poskytla impulzy k posílení vědomí sounáležitosti těch, kteří do ní patří.⁴ Také v Olomoucké arcidiecézi probíhají paralelně programy zaměřené na obnovu života církve – 2005 byl *Rokem farnosti*, 2006 *Rokem arcidiecéze* a rok 2008 je vyhlášen *Rokem Bible*. Na akademické půdě se konala mezinárodní konference k uvedenému tématu s názvem *Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz?*, kterou pořádala Teologická fakulta Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích (2004). V rámci konference

¹ Srov. VLK Miloslav: Pastýřský list, in: Acta Curiae Archiepiscopatus pragensis 2 (2004) příloha.

² Srov. OPATRŇY Aleš: Cesty pastorace v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 22-25.

³ Srov. CIKRLÉ Vojtěch: Úvodní slovo otce biskupa, in: Farnost – místo pro každého?. Sborník příspěvků z konference na Skalském dvoře 21. 4. – 23. 4. 2005, Biskupství brněnské (2005), s. 7-8.

⁴ Diecézní konference DIECÉZE – ŽIVÝ ORGANISMUS?, <http://www.biskupstvi.cz/pastorace/aktualita.php?aktualita=145> (15. 9. 2008).

představil také plzeňský biskup František Radkovský dosavadní průběh programu obnovy ve své diecézi, který je realizován v podstatě od jejího vzniku v roce 1993.⁵ Společným jmenovatelem programů obnovy je reflexe současného stavu a vytváření plánů založených na spolupráci všech členů církve. Obnova života církevních společenství je aktuální a otevřené téma, což naznačují i otazníky na konci názvů zmiňovaných konferencí.

Cílem této práce je sesbírat a uspořádat informace týkající se průběhu procesu obnovy farnosti v arcidiecézi, popsat a zhodnotit dosavadní průběh i důvody, které vedly k jeho spuštění, a pokusit se formulovat perspektivy a návrhy pro jeho pokračování v dalších letech. První teoretická část je pokusem o definování pojmu farnosti, jeho chápání v pojetí Druhého vatikánského koncilu a v pokoncilních dokumentech. V závěru této části si pokusíme odpovědět na otázku, čím je farnost na začátku 21. století. Na první část navazuje část druhá, která se věnuje samotnému procesu obnovy farnosti v pražské arcidiecézi. Zvolená metoda pro zpracování tématu je práce s písemnými materiály, resp. jejich shromažďování, uspořádávání a vyhodnocování. Zvolila jsem tuto metodu s cílem pořídit přehledný souhrn dosavadních kroků, jelikož se tímto tématem, pokud je mi známo, zatím ještě nikdo nezabýval. Ve své práci budu vycházet z dostupné literatury uvedené v seznamu na konci této práce.

Kardinál Miloslav Vlk ve svém pastýřském listě o procesu obnovy farnosti hovoří o „změně smýšlení“ každého věřícího a vybízí všechny, aby se zapojili, neboť bez jejich účasti není zamýšlená obnova možná.⁶ Právě fakt, že se probíhající program týká také farnosti, do které patřím, každého člověka i mě osobně, je důvodem, proč jsem si toto téma vybrala.

⁵ RADKOVSKÝ František, HRUŠKA Petr: Pastorační plánování v Plzeňské diecézi, in: DEMEL Zdeněk, SCHLEMMER Karl: Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz?. Být církví misionářským způsobem, České Budějovice, 2005, s. 61-86.

⁶ VLK Miloslav: Pastýřský list, in: ACAP 2 (2004) příloha.

1 Pokoncilní pojetí farnosti

1.1 Biblický exkurz

Abychom lépe pochopili, čím je farní společenství věřících, jehož úkolem je zpřítomňovat úkoly církve na určitém místě, krátce se zastavíme u biblické výpovědi o církvi a jejím poslání.

Ježíš, který církev založil, si hned na začátku svého veřejného působení povolává dvanáct učedníků.⁷ Uzavírá s nimi smlouvu při poslední večeři. Tato smlouva učedníky sjednocuje a zároveň zavazuje k jejímu naplňování. „Skrze eucharistické konání činí Ježíš své učedníky účastnými svého vztahu k Bohu, a tím i svého poslání, jež je zaměřeno k mnohým, ke všemu lidstvu na všech místech a ve všech dobách.“⁸ Úkolem Dvanácti je tvořit společenství – „aby byli s ním, aby je posílal kázat a aby měli moc vymítat zlé duchy“.⁹ Mají se navzájem milovat a zároveň se stát jeho svědky, tedy svědky ukřižovaného, vzkříšeného a vykupujícího Ježíše.¹⁰ Ježíš také na základě dotazu apoštolů dává církvi modlitbu *Otče náš*.¹¹

Vlastním označením nového společenství, které vzniklo z Ježíšova působení, se užívá v Novém zákoně výraz „ecclesia“. Tento pojem označuje „jak kultovní shromáždění, tak i místní církev, stejně jako církev ve větší zeměpisné oblasti, jako nakonec samotnou jedinou církev Ježíše Krista. Toto nové společenství se vytváří vždy jen dynamikou shromažďování vycházející z Krista a nesenou Duchem svatým, jejímž středem je Pán, který se sám sděluje ve svém těle a krvi.“¹² Od tehdejšího řeckého pojetí shromáždění lidu jako občanů s hlasovacím právem, se liší v tom, že k němu patří i ženy a děti. Odůvodnění důležitosti společenství – organismu církve – nalezneme v prvním listu Petrově. Autor uvádí, že křesťané mají kněžskou důstojnost ne jako jednotlivci, ale pouze začlenění do organismu církve.

Lukášovu knihu Skutky apoštolů bychom mohli nazvat „základní vyprávěcí ekleziologií“¹³. Autor knihy zde přímo popisuje vznik církve po velikonočních událostech. Nebudeme se zde zabývat podrobným rozбором této knihy, pouze se zastavíme u třech výpovědí o církvi.¹⁴

⁷ Srov. Mk 3,14.

⁸ RATZINGER Joseph: Církev jako společenství, Praha: Zvon, 1994, s. 18.

⁹ Mk 3,14.

¹⁰ OPATRŇÝ, Aleš, Cesty pastorační v pluralitní společnosti, s. 118.

¹¹ Srov. Lk 11,1-4.

¹² RATZINGER, Církev jako společenství, s. 20.

¹³ Tamtéž, s. 26.

¹⁴ Srov. BROŽ Jaroslav: Novozákonní kněžství, <http://ktf.cuni.cz/~broz/distanci/Knezstvi.doc> (12. 10. 2008).

Hned v první kapitole je to shromáždění jedenácti apoštolů, Ježíšovy matky Marie a malého společenství těch, kteří uvěřili, v jeruzalémském večeradle po Ježíšově nanebevstoupení. Toto shromáždění setrvává na modlitbách a očekávají Otcovo zaslíbení, jak jim Ježíš před svým nanebevstoupením přikázal.¹⁵ Apoštol Petr zde vystupuje jako mluvčí a dochází k doplnění počtu Dvanácti volbou Matěje. Zde se ukazuje průnik vlastního jednání a poslušnosti vůči Bohu. Shromážděná obec vybere dva adepty a modlí se k Bohu, aby rozhodl. Rozhodnutí na základě losu ponechává konečnou a vlastní volbu na Bohu.

Druhým obrazem je Lukášovo líčení letnic – „bouře a oheň zakládají církve“. Nepřichází na základě vlastního rozhodnutí, není produktem lidské vůle, ale výtvorem Božího Ducha. Boží Duch působí uznání a vytváří v přijetí druhého jednotu: mnoho jazyků si navzájem porozumí. K církvi patří mnohost kultur (různost jazyků, jež si ve víře navzájem rozumějí a obohacují se). V tomto smyslu lze říci, že jde o načrtnutí předběžného obrazu církve, která žije v různých lokálních církvích, ale právě tak vytváří jednu církev. Tedy nejprve je zde jedna církev mluvící ve všech jazycích, ze které se pak rodí církve na nejrůznějších místech. „Církev, jež by nebyla katolická, nebyla by vůbec církví.“¹⁶

Třetí obraz nalezneme na konci druhé kapitoly. Vypovídá, že ti, kdo uvěřili, byli pokřtěni, vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu a měli všechno společné, lámali chléb a modlili se, prodávali svůj majetek a rozdělovali ho všem podle potřeby, dělili se o jídlo, chválili Boha; skrze apoštoly se stalo mnoho zázraků a znamení. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.¹⁷

Těchto několik biblických výpovědí dobře ukazují jak původ církve, tak její základní úkoly. Sám Ježíš Kristus církve založil jako společenství apoštolů a v tomto společenství je stále přítomný i po svém nanebevstoupení v osobě Ducha svatého. Církve, i když je rozptýlená po celém světě, zůstává jedna, tedy je jednotná. Ježíš své církvi žehná – dějí se znamení a počet pokřtěných přibývá. Základním posláním apoštolů je být svědky svého zakladatele, šířit jeho učení po celém světě a získávat nové učedníky. Radikální je požadavek milosrdné lásky obsažené v modlitbě *Otče náš*: „A odpusť nám naše hříchy, neboť i my odpouštíme každému, kdo se provinuje proti nám.“¹⁸ Činnost prvních nově vzniklých společenství pokřtěných je charakterizována společnou modlitbou, jídlem ze společných zásob, sdílením a pomocí potřebným. Konečným cílem je spása duší všech lidí. Tyto základní charakteristiky prvních církevních společenství jsou stále aktuální

¹⁵ „Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem svatým.“ *Sk 1,5*.

¹⁶ RATZINGER: op. cit., s. 28.

¹⁷ Srov. *Sk 2,41-47*.

¹⁸ *Lk 11,4*.

a v novodobém obnovném programu v církvi zůstávají v popředí. Jak uvidíme níže, mezi priority současného obnovného procesu v církvi patří podle papeže Jana Pavla II. obrácení, modlitba, společenství, služba a missio.¹⁹

1.2 Vymezení pojmu podle církevního práva

Církevní právní předpisy nabízejí následující definici: „Farnost je určité, natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi, svěřené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče faráři, jako jejímu vlastnímu pastýři.“²⁰ V každé farnosti je realizována místní církev a věřící jsou tak skrze farnost spojeni s církví místní i univerzální. Etymologicky je pojem farnost (řec. *paroikia*) odvozen od řeckého slovesa *paroikein*, v překladu být cizincem, poutníkem a vztahuje se tak spíše k eschatologickému vyjádření křesťanské existence.²¹

Farnost zahrnuje nejčastěji věřící na určitém území, nebo mohou být s ohledem na speciální potřeby skupiny věřících zřizovány tzv. personální farnosti, např. podle obřadu, jazyka nebo národnosti.²² Podle kodexové definice je farnost zřizovaná natrvalo, neuzavírá se však jednoznačně možnost farnost zrušit, změnit nebo novou zřídit. Tuto pravomoc má biskup se souhlasem svého poradního orgánu – kněžské rady²³.

Farnost je svěřena knězi, v ideálním případě jednomu knězi – faráři právě jedna farnost, ve které zároveň i sídlí²⁴. Kněz jako správce farnosti farnost řídí pod vedením biskupa a ve spolupráci se všemi členy společenství. Je pověřený zvláště péčí o věřící ve farnosti, a to jak v rovině duchovní – hlásání Božího slova, katecheze, tak praktické v podobě podpory manželů a rodin, sdílením jejich starostí, podílem na výchově dětí nebo podporou charitativní činnosti – zvláštní péči věnuje nemocným, chudým a osamělým²⁵. Zároveň je zodpovědný za majetek farnosti.

Členem farního společenství se věřící stává na základě křtu a místě bydliště, v případě personálních farností na základě křtu a příslušnosti k určité skupině (např. Slováků žijících v Praze). Každý člen má ve farnosti práva a také povinnosti²⁶. Laici se podílejí na rozvoji, plánování a realizování pastorační i správní činnosti uložené správci

¹⁹ Viz kapitola 1.5.3 Pilíře duchovní obnovy.

²⁰ CIC 1983 kán. 515 § 1.

²¹ Srov. KRÄMER Peter: Pfarrei, in: Lexikon für Theologie und Kirche, Durchgesehene Ausgabe der 3. Auflage 1993 – 2001, sv. 8, Freiburg im Breisgau: Herder, 1999, 2006, s. 162.

²² Srov. CIC kán. 518.

²³ Tamtéž § 2.

²⁴ Tamtéž kán. 526 § 1 a 533 § 1.

²⁵ Srov. tamtéž kán. 528-529.

²⁶ Srov. KRÄMER Peter: Pfarrei, in: Lexikon für Theologie und Kirche, s. 166.

farnosti. Každá farnost může mít tzv. pastorační radu, ve které jsou zastoupeni laici pod vedením kněze. Povinností je, aby v každé farnosti byla ekonomická rada, která pomáhá knězi při spravování majetku. Vlastní podíl křesťanů – laiků na poslání církve je sdružovat se, zakládat spolky k náboženským účelům, pečovat o farní společenství, podporovat a účastnit se činností ve prospěch svého společenství i místní církve²⁷. Celé společenství je pak zodpovědné za hlásání Božího slova mezi věřícími a předávání evangelia také nevěřícím lidem pobývajícím ve farnosti²⁸. Tím se farní společenství rozšiřuje také na nevěřící, tedy na všechny členy územní nebo personální farnosti.

K vymezení pojmu v Kodexu kanonického práva je nutno podotknout, že počítá se zřizováním farností z již existujícího společenství a předpokládá i skupiny věřících mimo síť farností. Proto ukládá biskupovi, aby se i tam, kde nelze zřídit farnost, postaral „o pastorační péči jiným způsobem“²⁹. Nyní však stojíme ve zcela jiné situaci. Některé farnosti zřízené z kdysi živého společenství jsou dnes vylidněné a udržované i přesto, že živé společenství už tam není. Kodex se vyjadřuje k situaci nedostatku kněží, ve které mohou být farnosti svěřovány do péče jáhnovi, laikovi nebo společenství osob³⁰, s úbytkem laiků však nepočítá.

1.3 Reflexe Druhého vatikánského koncilu

Chápání farnosti pouze jako územně vymezené organizační jednotky církve se již před zahájením koncilu, v první polovině 20. století, mění vlivem hnutí za obnovu v církvi, např. Hnutí mladých, Hnutí za liturgickou obnovu, Ekumenické hnutí nebo Katolická akce a zároveň společenskými a politickými změnami (rostoucí velkoměsta, industrializace, výstupy z církve, hospodářská krize, světové války). Začíná se znovu probouzet teologie farnosti, především ve smyslu duchovního organismu.³¹

Druhý vatikánský koncil (1962-1965), jehož účelem bylo obnovit církev tak, aby byla shodnější s evangelijní pravdivostí a způsobilější k odpovědi na problémy doby³², tak stál před otázkami, zda odpovídá farní struktura současným poměrům a do jaké míry je farnost místem pro život z víry. Farní strukturu obhajoval na Druhém vatikánském koncilu papež Pavel VI.: „Starodávná a cenná struktura farnosti má i dnes nenahraditelné a nejvyšší aktuální poslání; jí přísluší vytvořit první společenství křesťanského lidu; ona shromažďuje

²⁷ Srov. tamtéž kán. 529 § 2.

²⁸ Tamtéž kán. 528.

²⁹ Tamtéž kán. 515 § 1.

³⁰ Tamtéž kán. 517 § 2.

³¹ Srov. KRÁMER Peter: Pfarrei, in: Lexikon für Theologie und Kirche, s. 166.

³² Srov. CONGAR Yves J[oseph]: Za církev sloužící a chudou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, s. 123.

lid, vede jej a vychovává k liturgickému životu; chrání a oživuje víru v dnešních lidech a vyučuje je ve spásné Kristově nauce; přivádí k chápání a praktickému uskutečňování dobrých bratrských skutků s pokornou láskou.³³ Farnost tedy zůstává základní organizační jednotkou církve.

Církev chce být otevřená pro všechny a, jak zaznělo již před zahájením koncilu, je církvi zvláště pro chudé³⁴. Chce sloužit tomuto světu, stejně jako Ježíš „nepřišel, aby si nechal sloužit, nýbrž aby sloužil“³⁵. „Církev je volána, aby otevřeně skoncovala s bývalými způsoby přítomnosti, zděděnými z doby, kdy držela ruce, jež třímaly žezlo, a aby našla nový styl přítomnosti mezi lidmi.“³⁶

V odpovědi na tyto výzvy rozvíjí Druhý vatikánský koncil *teologii Božího lidu* a hovoří o *apoštolátu laiků*. Teologií Božího lidu reaguje koncil na přehnané oddělování věřících a ustanovených služebníků v průběhu dějin církve. Zdůrazňuje společnou důstojnost údů, milost synovství, společné povolání k dokonalosti, jednu spásu, jednu naději a nerozdělenou lásku.³⁷ Boží lid jsou všichni věřící – laici, řeholníci i kněží.³⁸

Koncil rehabilituje pojem *laik*, který byl interpretován negativně jako ne-duchovní člen církve, a odkrývá jeho původní význam. Laici nejen patří k církvi, ale jsou církvi, mají účast na jejím tajemství a na kněžském, učitelském a královském úřadu Kristově. Na základě křtu je laik s pastýři a řeholními osobami spoluodpovědný za poslání církve, kterým je pokračování ve spásném díle Ježíše Krista – spása lidí, ale i obnovení celého časného řádu. Základní povolání, které vyplývá ze křtu a obnovuje se v ostatních svátostech, je povolání ke svatosti, k dokonalosti lásky. Laici mají učinit církev přítomnou a činnou na těch místech a za těch okolností, kde se může stát solí země jenom jejich prostřednictvím. Apoštolát laiků spočívá v hledání Božího království v časných hodnotách a jejich směřování podle Boží vůle. Specifikem laiků je právě časná dispozice, kterou chápe Druhý vatikánský koncil jako uskutečňování poslání ve světě, ve světských povoláních, v rodinném a společenském životě.³⁹

³³ JAN PAVEL II.: Posynodální apoštolský list *Christifideles laici*, Praha: Zvon, 1996, 26.

³⁴ Jan XXIII. ve svém poselství k světu před zahájením koncilu 11. 9. 1962 řekl: „Před tvářmi nevyvinutých zemí se církev představuje taková, jaká je a jaká chce být: jako církev všech, a zvláště jako církev chudých.“ Na to navázal jeden z účastníků koncilu, arcibiskup boloňský, kardinál Lercaro, když označil evangelizaci chudých za hlavní téma celého koncilu: „Ústředním tématem tohoto koncilu je církev právě natolik, nakolik je církvi chudých.“ Srov. CONGAR, s. 123.

³⁵ Srov. Mk 10,42-45; Mt 20,25-28.

³⁶ Srov. Congar, op. cit., s. 96.

³⁷ Srov. DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 32.

³⁸ Srov. tamtéž 30.

³⁹ Srov. tamtéž 31-33.

Koncil nejen vrací laikům důstojnost, ale také je vyzývá k aktivitě. „Necht' se laici neúnavně snaží o hlubší poznání zjevené pravdy a snažně si vyprošují od Boha dar moudrosti.“⁴⁰ Své dary má každý pro užitek celého společenství. „Všechny jejich skutky, modlitby a apoštolská činnost, manželský a rodinný život, každodenní práce, odpočinek duševní i tělesný, jsou-li konány v Duchu, ba i těžkosti života, jsou-li snášeny trpělivě, stávají se duchovními oběťmi Bohu milými skrze Ježíše Krista (srov. 1 Petr 2,5)...“⁴¹ Těmito slovy koncil oslovuje laiky a konkretizuje jejich apoštolát. Svůj záměr „zintenzívnit apoštolskou činnost laiků“ předkládá koncil především dekretem *Apostolicam actuositatem*.⁴² Apoštolát popisuje jako právo i povinnost odvozenou se spojením s Kristem na základě křtu v jedno tělo⁴³. Neodvádí je tak od světa, ale naopak povzbuzuje k řádnému plnění světských povinností a k hledání jeho vůle v každé životní události. Za nejvážnější omyl považuje rozpor, který je u mnoha lidí mezi vírou a denním životem.⁴⁴ Vybízí k vzdělávání a zdůrazňuje význam ctností společenského života, jako je čestnost, spravedlnost, upřímnost, slušnost a statečnost.⁴⁵ Laici mají hlásat evangelium slovem a svým životem o něm svědčit uvnitř církve i ve světě. Zdůrazňována je především angažovanost laiků v sociální oblasti.⁴⁶

Ve farnosti se mají stát úzkými spolupracovníky kněze a pomáhat mu v katechetické výuce a svou odbornou zkušeností při správě církevního majetku. V souvislosti s prací ve farnosti jsou vybízeni také k ochotě nasadit své síly i pro diecézní akce, pro spolupráci mezi farnostmi i v celonárodním i mezinárodním měřítku. Farnost nesmí být uzavřenou jednotkou, není jen sama pro sebe, ale její členové mají v rámci svých možností pomáhat Božímu lidu po celém světě. Jednou ze základních charakteristik farnosti je tedy misijní přesah.⁴⁷ Prospěšnost je připisována také různým dobrovolným sdružením věřících s cílem společného apoštolského působení, která fungují a mají fungovat vedle farností nebo spíše ve spolupráci s nimi.⁴⁸ K lepšímu koordinování evangelizace i práce charitativní si má každá farnost zřídit radu složenou z kněží i laiků.⁴⁹

⁴⁰ Tamtéž 35.

⁴¹ Tamtéž 34.

⁴² DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 1.

⁴³ Srov. tamtéž 3.

⁴⁴ DRUHÝ Vatikánský koncil: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 43.

⁴⁵ Srov. AA 4.

⁴⁶ Srov. AA 7.

⁴⁷ Srov. AA 10.

⁴⁸ Srov. AA 18-19.

⁴⁹ Srov. AA 26.

Stejně jako pro jediný apoštolát církve, tak i pro apoštolát laiků, který je jednou z jeho forem, platí, že se musí neustále přizpůsobovat novým požadavkům doby.

Na tomto místě připomeňme, že teologie Božího lidu a apoštolátu laiků neumenšuje služebné kněžství a autoritu ustanovených ve společenství. Naopak má vést k lepšímu pochopení významu všech členů církve. Vyzývá k obrácení, které je podmínkou k tomu, aby i autorita mohla existovat a být křesťansky prožívána. Vztah nadřízenosti a podřízenosti je od Pána a v Pánu.⁵⁰ Představení i podřízení mají sloužit Bohu a lidem a vyznávat, že všechno je Boží milost pro všechny a skrze všechny podle řádu, v jakém nás Bůh jedny i druhé rozmíst'uje. Představený je opravdu v postavení autority, ale v bratrském společenství určeném službě.⁵¹

O změnách v administrativní rovině hovoří dekret *Christus Dominus* o pastýřské službě biskupů v církvi. Udává směrnice pro revizi hranic diecézí. „Diecéze se rozdělí, rozčlení nebo sloučí, jejich hranice se změní nebo určí vhodnější místo pro sídlo biskupa, nebo se také, jde-li o diecéze velkoměstské, uskuteční nové vnitřní uspořádání.“⁵² Cílem takových razantních opatření je diecéze jako organismus schopný života, kde má biskup adekvátní prostor k řádnému vykonávání svých pastýřských povinností a kde je o duchovní potřeby Božího lidu postaráno dostatečným počtem kvalifikovaného duchovenstva.⁵³ Jedná se o revizi na diecézní úrovni s cílem obnovit život církve, předpokládá však také zamyšlení nad životaschopností farních společenství, kde se místní církve – diecéze konkrétně uskutečňuje. Uvedený dekret se krátce zmiňuje také o úkolech farnosti především co se týče jejich správců – farářů. „Duchovní správou mají faráři se svými pomocníky plnit úkol vyučování, posvěcování a vedení tak, aby se věřící i farní obce cítily skutečnými údy jak diecéze, tak také celé světové církve.“⁵⁴ Zároveň znovu vybízí k zapojení věřících do díla apoštolátu.⁵⁵ Zmiňuje také možnost zrušení či zřízení farnosti, pokud to vyžaduje spása duší.⁵⁶

Druhý vatikánský koncil ve svých dokumentech reflektuje společenskou a kulturní přeměnu, která se odráží také v životě náboženském. Hovoří o změnách poměrech, ve kterých jsou uváděny v pochybnost přejaté hodnoty, pojetí řádu věcí je chápáno spíše dynamicky a evolučně než staticky, proměňují se tradiční místní společenství, nové

⁵⁰ Srov. Ef 4,15-16 – „...podle práce, kterou koná“.

⁵¹ CONGAR Yves J.: op. cit., s. 67.

⁵² DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus Dominus*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 22.

⁵³ Srov. tamtéž 23.

⁵⁴ Tamtéž 29.

⁵⁵ Srov. AA 1.

⁵⁶ Srov. Tamtéž 30, 32.

a dokonalejší sdělovací prostředky zvyšují informovanost. Člověk touží po plném a svobodném životě, kterého chce dosáhnout tím, že mu bude sloužit všechno, co dnešní svět může poskytnout. I když se na jedné straně stává víra osobnější a aktivnější, na druhé straně se množství lidí v rostoucí míře s náboženstvím rozchází.⁵⁷

Koncilní otcové rozšiřují nabídku spásy pro všechny lidi dobré vůle, v jejichž srdci neviditelně působí milost.⁵⁸ Vyzdvihují osobní důstojnost každého člověka a vybízí k lásce ke všem lidem, která nás však nesmí učinit lhostejnými k pravdě a dobru. Vybízí k rozlišování mezi bludem, který je potřeba odmítat, a bloudícím, který má stále osobní důstojnost. Chtějí podporovat růst vzájemných vztahů podporou společenství osob, které vyžaduje vzájemnou úctu k jejich plné důstojnosti.⁵⁹ Ujišťují, že důstojnost a svoboda člověka, po kterých lidstvo touží, může být naplněna právě uskutečňováním evangelia v životě a následováním Krista.⁶⁰

Spásný a eschatologický cíl církve je plně dosažitelný jen v budoucím věku. Církve je však přítomna tady na zemi a složena z lidí. Církve je společenství – koinonia. Společenství křesťanů s Kristem i věřících mezi sebou. Poutem, které toto společenství spojuje, je Duch svatý, kterého dostávají všichni pokřtění. Společenství církve je tedy darem Ducha svatého, ze kterého plyne odpovědnost účastnit se na poslání církve. Každá farnost je viditelným shromážděním i duchovním společenstvím, které má být stále čerstvým kvasem a duší společnosti.⁶¹

1.4 Farnost v pokoncilních dokumentech

Farnost je v pokoncilních dokumentech v návaznosti na výroky koncilu charakterizována jako společenství věřících, které je formálně vymezené určitým územím, ale které je především „Boží rodina, společenství bratří proniknutých jedním Duchem“, „bratrský a pohostinný dům rodinného spoluzití“, společenství schopné slavit eucharistií⁶². Je Božím lidem strukturovaným jak hierarchicky, tak službami a charismaty laiků.

Období po koncilu charakterizují snahy o uvedení v mnohém nové nauky Druhého vatikánského koncilu do praxe. Při ohlédnutí za dvacetiletou pokoncilní zkušeností hodnotili pozitivně biskupové z celého světa na synodě konané v roce 1987 v Římě nový styl spolupráce kněží, řeholníků a laiků, aktivní účast laiků na liturgii, zvěstování Božího slova

⁵⁷ Srov. GS 1-9.

⁵⁸ Srov. LG 16.

⁵⁹ Srov. GS 23.

⁶⁰ Srov. GS 40.

⁶¹ Srov. CHL 19-23.

⁶² Tamtéž 26.

a na katechezi, rozkvět laických skupin, sdružení a duchovních hnutí a rozsáhlou účast žen na životě církve. Na druhou stranu poukázali na nebezpečí a obtíže, které vidí v koncentraci zájmu laiků výhradně na církevní služby a nesprávné oddělování evangelia od života⁶³.

Papež Jan Pavel II. vybízí v návaznosti na zmíněnou synodu biskupů k tomu, aby se farnosti staly skutečnými křesťanskými obcemi. Vychází z analýzy současného stavu farností a konstatuje, že mnohé z nich neplní své úkoly. Jako důvody uvádí nedostatek hmotných prostředků či nedostatek kněží, zeměpisnou rozlehlost nebo zvláštní situaci některých křesťanů (např. uprchlíků). Jako konkrétní řešení situace ukládá církevním autoritám, aby přizpůsobili farní struktury aktuální situaci, zapojili laiky do pastorační zodpovědnosti, podporovali malá společenství a spolupráci mezi farnostmi.⁶⁴

Pohled je stále obrácen na laiky. Jejich zapojení do života společenství církve, ke kterému je vybízí Druhý vatikánský koncil, je dále konkretizováno. „Vedle služebního kněžství mohou rozkvétat další oficiálně ustanovené nebo neformální služby, přispívat k dobru celého společenství a vycházet vstříc jeho jednotlivým potřebám katechezí, přípravou bohoslužeb, výchovou mládeže nebo nejrůznějšími projevy křesťanské lásky.“⁶⁵ Základním posláním církve je zvěstovat evangelium novou evangelizací, která začíná milostí a příkazem Ježíše Krista: „Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření“⁶⁶. Laici se mají na tomto poslání konkrétně podílet v každodenním životě v práci a ve společnosti, službou lidem a společenství, angažovaností v rodině, šířením úcty k nedotknutelnému právu na život, zasazováním se o svobodu náboženského vyznání, politickou činností zaměřenou na pomoc člověku i společnosti, usilující o spravedlnost a podporující práva a povinnosti všech; v neposlední řadě podílením na evangelizaci kultury, zvláště na poli rychle se rozvíjejících sdělovacích prostředků, které mají velký vliv na vytváření názorů a postojů. Zvláštní pozornost je věnována rodině, jejíž hodnota je pro vývoj společnosti i církve nenahraditelná⁶⁷; komunikaci s mládeží, ženám a jejich službě a také specifickému přínosu seniorů.⁶⁸ Hlavním požadavkem, ze kterého vychází vše ostatní, je autenticita. Laici jsou opakovaně vybízeni k překonávání rozdílů mezi evangeliem a životem.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ JAN PAVEL II.: Apoštolský list papeže Jana Pavla II na závěr Jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001, 46.

⁶⁶ Mk 16,15.

⁶⁷ CHL 40.

⁶⁸ Srov. tamtéž 46-49.

1.5 Obnovená farnost 21. století

1.5.1. Společenské a kulturní změny

Současná potřeba měnit a obnovovat církve je důsledkem rychlého vývoje a změn ve společnosti. Již dokument Druhého vatikánského koncilu hovoří o novém období lidských dějin, kterým se otevírají nové cesty k zdokonalování a dalšímu šíření kultury.⁶⁹

Proces obnovy církve, který začíná ve farnosti, vychází z nutnosti reagovat na kulturně-společenský vývoj a potřeby hlásat evangelium do každé doby. Při obnovování nemáme na mysli návrat k nějakému dřívějšímu stavu, ale o oživení základů, ze kterých křesťanství vyrůstá a které vede ke svatosti života.⁷⁰

Tendence, které můžeme v současné rychle se měnící společnosti pozorovat, jsou náboženská lhostejnost a sekularismus, zneužívání lidské svobody a důstojnosti, nepřátelství a konflikty mezi jednotlivci i národy; na druhé straně však je člověku vlastní hledání a potřeba náboženství, smysl pro osobní důstojnost člověka a touha po dobru a míru.⁷¹

Základním znakem současné doby je chápání křesťanství jako jedné z variant ideologií, proklamované názory církve jsou většinou lidí odmítány a nerespektovány (např. v naší zemi aktuálně diskutovaná otázka eutanázie). Žijeme v pluralitní společnosti. Každý názor, pokud není v rozporu se zákony a není podnětem k trestnímu stíhání, má být respektován. Morální principy vycházející z Desatera a z evangelií, které církve obhajuje, nejsou vnímány jako měřítko obecně přijímaných společenských norem. Váhu mají obhajitelné argumenty, nutná je tolerance při zakotvení ve vlastním postoji.⁷² „Pevné a neagresivní zastávání určitého postoje v pluralitní situaci vyžaduje kvalitní osobní odůvodnění takového postoje a pevnost (v našem případě často pevnost víry), umožňující 'unést' existenci jiných názorů i tlak argumentace, která křesťanovy postoje zpochybňuje.“⁷³ Dalo by se tedy říci, že nová situace je pro každého věřícího i společenství výzvou k prohloubení víry a k hledání odpovědí na otázky a také novou šancí pro církve. Podle Congara se církve může stát přitažlivou pro dnešního člověka díky pravdivému duchovnímu obrazu a společenství s druhými na základě ryzího a náročného postoje živé víry, vnitřní poslušnosti a pravdivé modlitby.⁷⁴

Co se týče změn v církvi, citelně ubývá kněží, ti jsou pak nepřetržitě zaneprázdnění pastoračními „případy“, pomocnou a podpůrnou službou, opravováním a zachraňováním

⁶⁹ Srov. GS 53.

⁷⁰ OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorace v pluralitní společnosti, s. 24-25.

⁷¹ Srov. CHL 34.

⁷² Srov. OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorace v pluralitní společnosti, s. 26.

⁷³ Tamtéž s. 27.

⁷⁴ Srov. CONGAR Yves J.:op. cit., s. 90.

kostelů.⁷⁵ Na druhé straně počet aktivních věřících se také snižuje. Dalo by se tedy s jistou nadsázkou říci, že kněží je v poměru k věřícím dostatek, není jich ale dostatek v poměru k počtu farností a kostelů.

1.5.2 Farnost a obnova

Cesta k obnově vede, jak již uvádí koncilní otcové v dokumentu *Gaudium et spes*, přes dialog. Dialog církve se světem i s ostatními křesťany, opravdový dialog uvnitř církve, mezi kněžími a laiky, mezi okrajem a středem, mezi pastýři a teology nebo odborníky v různých oborech, kteří tu mají co říci. V tomto dialogu nachází každý pravdivost svého bytí.⁷⁶

Cílem obnovy v církvi je vytvoření takových farností, které by kromě bohoslužeb a svátostí (leiturgia) vydávaly svědectví (martyria), sloužily potřebným (diakonia) a tvořily živé společenství vztahů (koinonia), kde se také realizují normální mezilidské vztahy a kde je nabízeno přátelství i prostor pro druhého.⁷⁷ Zvěstování Božího slova, slavení svátostí a službu lásky uvádí také současný papež ve své první encyklice jako hlavní úkoly církve, které se navzájem podmiňují a které od sebe nelze oddělovat.⁷⁸ Jde tedy o vytváření ekonomicky soběstačné farnosti, která se přiměřeně stará o život víry svých členů, farníci vytvářejí živé společenství sdílením svých darů, ale která má také misijní vyzářování. Taková farnost lidi shromažďuje, ale vrcholem je vysílání (communio – misio), čímž zpřítomňuje základní úkoly církve v dané lokalitě. Farní společenství slaví bohoslužby, pečuje o vlastní členy, o potřebné vlastní i cizí, šíří evangelium, stará se o veřejné věci, stará se také o ty, kteří se životu farnosti vzdálili a také pečuje o kulturní památky, pozemky a budovy.⁷⁹ Na farnost je kladeno množství velmi různých požadavků. Podle biskupského vikáře pro pastorační v pražské arcidiecézi Aleše Opatrného je konkrétním úkolem farnosti poskytovat jistotu v životě, prostor k životu ve společenství, orientaci v otázkách života, určitou míru seberealizace, prostor pro uplatnění osobních obdarování, pomoc v péči o růst víry dětí, diakonickou výpomoc v některých fázích života a konečně spásu – teologicky prvořadou záležitostí, která mnohdy v životě není na prvním místě.⁸⁰

⁷⁵ Srov. CONGAR Yves J.:op. cit., s. 46.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 99.

⁷⁷ Srov. NMI 43.

⁷⁸ BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est*, Praha: Paulínky, 2006, 25.

⁷⁹ OPATRNÝ Aleš: Pastorační v postmoderní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, s. 58-59.

⁸⁰ OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, s. 132-133.

Církev a v ní každá farnost je součástí mystického těla, kterým je Kristus. Je chrámem Ducha svatého, a proto navzdory všem překážkám svědčí o naději a spáse.⁸¹ Sama však není dokonalým společenstvím svatých osob, ale k ideálu směřující. Boží působení se zde setkává s lidskou odpovědí a lidskou spoluprací.⁸²

Obnova není něco, čeho by farnost mohla dosáhnout jednou provždy. Obnovená farnost je naopak dynamické společenství, které je schopné stále reagovat na nové aktuální výzvy. Nesmí se tedy spokojit s tím, čeho už bylo dosaženo, ale vytrvale hledat, znovu objevovat vlastní možnosti, dívat se kolem sebe, neztratit kontakt s Bohem i s očekáváním okolí, modlit se, učit se z evangelia i z nových poznatků světa, vytrvat v dobrém, i přesto, že výsledky nejsou hned patrné, a věřit evangelium v každé situaci.⁸³ Jan Pavel II. při výčtu úspěchů, které s sebou přinesl Jubilejní rok 2000, upozorňuje: „To, co jsme vykonali v tomto roce, nás nemůže opravňovat k pocitu sebeuspokojení, a už vůbec ne k nečinnosti. Naopak: to, co jsme prožili, v nás má vyvolat novou dynamiku a pobádat nás k tomu, abychom prožité nadšení vtělily do konkrétních iniciativ.“⁸⁴ Období po ukončení Jubilejního roku charakterizuje Jan Pavel II. jako velký a náročný prostor řádné pastorace.⁸⁵

Farnost má k realizaci všech požadavků, které jsou od ní očekávány, vytvářet konkrétní pastorační plány uzpůsobené situaci jednotlivých společenství.⁸⁶ Tvorba takových plánů, jejichž základním požadavkem je jejich realizovatelnost, vzniká spoluprací kněží a laiků a vychází ze spojení s Bohem. „Je velmi důležité, abychom tento plán, s pomocí Boží, hluboce zakořenili v kontemplaci a modlitbě.“⁸⁷ Aby byly pastorační plány reálné, je třeba aby farnost nejprve zvažila své možnosti jak finanční, tak personální, ale také demografický vývoj a trendy rozvoje obce. Odpověď na tyto otázky pomůže lépe naplánovat aktuální i dlouhodobé úkoly farnosti. Při tvorbě programů je nezbytné také vyhodnocování těch předchozích.⁸⁸ Vyhodnocení je „nutným předpokladem pro potřebnou korekci představ, které má o sobě a o svých možnostech farnost nebo její pastýř.“⁸⁹

Z výše uvedeného můžeme vyvodit, že není k dispozici ideální model církevního společenství, který by se dal aplikovat na všechny farnosti. Základní charakteristiky a úkoly jsou stejné, jednotlivá farní společenství se ale liší svým uspořádáním, mírou

⁸¹ Srov. CHL 7.

⁸² Srov. OPATRNÝ Aleš: *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 51.

⁸³ Tamtéž s. 134.

⁸⁴ NMI 15.

⁸⁵ Srov. tamtéž 29.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž 15.

⁸⁸ Srov. OPATRNÝ Aleš: *Cesty pastorace v pluralitní společnosti*, s. 149.

⁸⁹ Tamtéž s. 150.

religiozity nebo stylem života. Každá farnost má svá specifika. Můžeme rozlišovat farnosti ve městech a na venkově, v rámci Prahy pak farnosti na sídlištích nebo v centrální části, farnosti personální apod. Obnovená farnost by tak měla být stejně jako celá církev putující, stále v pohybu, směřující skrze časný svět ke svému nadpozemskému cíli. Proto spíše než obnovená je pro farnost 21. století výstižnější přívlastek stále se obnovující.

I přesto, že se s návratem svobody rozšířily i další potřebné formy života z víry, zůstává, a v blízké budoucnosti také nadále zůstane, právě farnost nejrozšířenější základní pastorační jednotkou v církvi, neboť je pro většinu katolíků jediným místem prožívání církve.⁹⁰ Nedostatky farnosti jsou podle Aleše Opatrného anonymita křesťana ve větší farnosti, možnost z pohodlnosti ve víře, menší průraznost a radikálnost víry člověka ponořeného do masy. Naopak novodobá hnutí a malá společenství nabízejí intenzivnější prožívání víry a vztahů. Takové společenství si člověk vybírá podle to, s čím se ztotožňuje, co je mu blízké. Do farnosti člověk patří podle svého bydliště (nebydlí-li ve větším městě, kde si může vybrat z několika farností). Výhodou farnosti na druhé straně je, že sdružuje lidi různé, což umožňuje rozsáhlejší sdílení osob různě obdarovaných, různě starých, na různém stupni víry. To také lépe vyjadřuje univerzalitu církve. Malá společenství a hnutí nejsou alternativou k farnosti, spíše život ve farnosti doplňují.⁹¹ „Farnost tedy může být velmi dobrým domovem jak pro jednotlivce, tak pro malá společenství a hnutí“.⁹²

Zatím zde byly uvedeny duchovní, evangelizační, pastorační a společenské aspekty obnovy života v církvi. Kromě této duchovní roviny, která hraje v obnovném procesu hlavní úlohu, probíhají také administrativní a organizační kroky. Jak bylo řečeno výše, již Druhý vatikánský koncil vyzval k restrukturalizaci diecézí a farností. Proto je součástí programů obnovy změna hranic farností, jejich slučování, popř. vytváření farností nových. Restrukturalizace však mění pouhou organizační jednotku, jejím cílem je ovšem podpořit a posílit život společenství.⁹³

1.5.3 Pilíře duchovní obnovy

Duchovní rozměr celého procesu je postaven na apoštolském listu *Novo millennio ineunte*. Jan Pavel II. v něm zdůrazňuje, že se nejedná o nový program, neboť ten je ve všech

⁹⁰ OPATRŇY Aleš: Pastorage v postmoderní společnosti, s. 49.

⁹¹ Srov. OPATRŇY Aleš: Cesty pastorage v pluralitní společnosti, s. 197-198.

⁹² Tamtéž s. 198.

⁹³ Srov. TICHÝ Radek: Restrukturalizace diecézí ve Francii. Inspirace pro českou církev? (diplomová práce obhájená na KTF UK) Praha, 2006, s. 14.

kulturách a obdobích stejný, to znamená program odvozený z evangelia a živé tradice, jehož středem je Kristus.⁹⁴ Vyzývá k obnově pastorační činnosti a určuje její priority.

Na prvním místě je to *pokání, obrácení nebo také změna smýšlení* jako základní podmínka při jakémkoli procesu obnovy. „Uznat poklesky minulosti je aktem věrnosti a odvahy, který nám pomáhá, abychom posílili svou víru, a činí nás bdělými a schopnými čelit pokušením dneška.“⁹⁵ V této souvislosti hovoří Jan Pavel II. o krizi svátosti pokání a vyzývá k jejímu znovuoobjevení jako setkání s Kristem, skrze něhož nám Bůh zjevuje své soucitné srdce a skrze něhož nás se sebou smiřuje.⁹⁶

Předpokladem ke změně smýšlení je *Boží slovo* – jeho naslouchání, meditace, rozjímání, soustavná četba Písma jako živého slova, které oslovuje náš život. Na druhé straně je to také zvěstování Božího slova, to znamená evangelizace a katechizace. Šíření evangelia je výzvou a úkolem nejen pro jáhny, kněze a biskupy, ale pro všechny věřící. Zapojuje se celé společenství, přičemž každý uplatňuje své dary. V této pastorační prioritě se zdůrazňuje úloha laiků, každého jednotlivce. „Živit se Božím slovem, abychom byli služebníky slova v nasazení pro evangelizaci: to je bezesporu přednostní úkol pro církve začátku tisíciletí.“⁹⁷ Nutným předpokladem k tomu, aby každý vydával svědectví slovem i životem, je osobní rozhodnutí pro Krista. Prvním krokem zvěstování Božího slova je evangelizace věřících ve farnosti, tedy těch, kteří byli ve víře vychováni, ale ještě Krista osobně nepřijali.⁹⁸

Třetím pilířem duchovní obnovy, který vyrůstá z předchozích dvou, je *modlitba*. Jakákoli autentická pastorační činnost je dialogem, setkáním s Kristem. Tato setkání se nevyjadřují jen prosbou o pomoc, ale také „díkuvzdáním, chválou, klaněním, kontemplací, nasloucháním, citovým vzplanutím, až k opravdové ‘zamilovanosti’“. Je to intenzivní modlitba, která však člověku nebrání v plném nasazení ve světě.⁹⁹ Taková modlitba otevírá srdce člověka a uschopňuje ho v osobním nasazení ve farnosti. V tomto smyslu má být farnost „školou“ modlitby.¹⁰⁰

A konečně má farnost tvořit opravdové *společenství*. Víra jednotlivce mimo společenství slábne. Zdrojem takového společenství je slavení eucharistie, zvláště nedělní mše svatá jako opravdové každotýdenní prožívání velikonočního tajemství. Slavení liturgie

⁹⁴ Srov. NMI 29.

⁹⁵ JAN PAVEL II.: Apoštolský list Jana Pavla II. o přípravě na Jubilejní rok 2000 *Tertio millennio adveniente*, Praha: Zvon, 1995, 33.

⁹⁶ NMI 37.

⁹⁷ Tamtéž 40.

⁹⁸ SLAVÍK, Michael: Evangelizace velkoměsta, in: Teologické texty 1 (1996) s. 25-27.

⁹⁹ NMI 33.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž.

je vrcholem, ke kterému činnost církve směřuje a která je zároveň zdrojem, z něhož vyvěrá veškerá její síla k činnosti pastorační, evangelizační a misijní.¹⁰¹ „...Existuje specifický církevní požadavek, totiž to, aby v církvi samotné jako v rodině žádný její příslušník netrpěl z důvodu nouze. Právě v tomto smyslu platí slova listu Galat'anům: 'Dokud tedy ještě máme čas, prokazujme dobro všem, ale zvláště těm, kdo vírou patří s námi do stejné rodiny.' – Gal 6, 10“¹⁰²

¹⁰¹ Srov. tamtéž 32.

¹⁰² DCE 25.

2 Analýza současného stavu

2.1 Základní údaje o pražské arcidiecézi

Pražská diecéze vznikla v roce 973. Po roce 1344, kdy bylo biskupství v Praze povýšeno na arcibiskupství, se od nově vzniklé arcidiecéze oddělily ostatní diecéze české provincie. Počet farností se v dějinných souvislostech mění. V rámci probíhajícího programu obnovy jejich počet významně klesá. Před zahájením *procesu obnovy farností* sdružovalo 14 okrskových vikariátů celkem 378 farností s 889 kostely a kaplemi.¹⁰³ Do roku 2006 klesl počet farností na 248 (počet vikariátů a samozřejmě i kostelů zůstává stejný). I přes redukci počtu farností byla pouze polovina farností spravovaná přímo, tedy ve farnosti sídlil kněz.¹⁰⁴ Rozloha arcidiecéze je 8990 km čtverečních a zahrnuje území 19 pražských a středočeských okresů.¹⁰⁵ Hranice okrskových vikariátů se ne zcela kryjí s hranicemi bývalých okresů, neboť struktura církevní správy se zejména v posledním století vyvíjela spíše nezávisle na struktuře státní správy. Farnosti obvykle zahrnují jednu nebo více obcí, ale v některých městech (např. Příbram, Kladno) je farností více. Samostatnou kapitolou je Praha, která se dělí na čtyři vikariáty. Dva z nich zahrnují i některé příměstské farnosti. Většina pražských farností zahrnuje území jedné nebo několika historických obcí. V duchovní správě farností působilo v roce 2006 celkem 175 kněží včetně cizinců a řeholníků.¹⁰⁶ Podle sčítání obyvatel z roku 2001 se k římskokatolické církvi přihlásilo 371 391 z celkového počtu 2 051 340 obyvatel na území arcidiecéze.¹⁰⁷ Nedělních bohoslužeb se při sčítání účastníků bohoslužeb 18. dubna 2004¹⁰⁸ zúčastnilo pouze 38 278 osob.¹⁰⁹

Farnost spravuje farář jmenovaný diecézním biskupem. Pokud není v čele farnosti farář, spravuje ji administrátor (= správce); jeho kompetence a povinnosti jsou stejné, ale jeho postavení je méně trvalé. Jednou z povinností faráře (i administrátora) je sídlit ve farnosti. Pokud ale kněz má spravovat více farností, může být ustanoven pouze v jedné z nich, v níž potom sídlí; v ostatních je ustanoven administrátorem *excurrendo* (= dojíždějícím správcem). Z praktických organizačních důvodů se farnosti spojují do okrskových vikariátů. V čele okrskového vikariátu je okrskový vikář jmenovaný

¹⁰³ Katalog pražské arcidiecéze 2002, Praha: Arcibiskupství pražské, 2002, s. 23.

¹⁰⁴ Katalog pražské arcidiecéze 2006, Praha: Arcibiskupství pražské, 2006, s. 27.

¹⁰⁵ Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Litoměřice, Louny, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Pelhřimov, Písek, Praha-hl. město, Praha-východ, Praha-západ, Příbram, Rakovník, Rokycany, Tábor. *Tamtéž.*

¹⁰⁶ *Tamtéž.*

¹⁰⁷ *Tamtéž.*

¹⁰⁸ Sčítání návštěvníků bohoslužeb se v roce 2004 konalo v pražské arcidiecézi v termínu, stanoveném Českou biskupskou konferencí, tj. na druhou neděli velikonoční (18. 4. 2004).

¹⁰⁹ 15 398 mužů a 22 880 žen.

biskupem; jeho povinností je zejména koordinovat pastorační aktivity, dohlížet na řádné spravování farností a pomáhat kněžím svého vikariátu, pokud se dostanou do nesnází, tíží je problémy, těžce onemocní nebo potřebují duchovní pomoc.¹¹⁰

2.2 Situace před zahájením procesu obnovy

V pražské arcidiecézi existují dva velmi rozdílné, i když co se týče počtu obyvatel i těch, kteří se hlásí ke katolické církvi, přibližně stejné celky. Jedním je město Praha, kde si díky snadné dopravní dostupnosti mohou lidé svou farnost vybírat. V rámci Prahy můžeme hovořit ještě o dvou z pastoračního hlediska zcela rozdílných oblastech, tedy o centru města s hustou sítí kostelů a farností; a o okraji Prahy se sídlištními oblastmi, kde je naopak pastorační nabídka vzhledem k počtu obyvatel nedostačující. Dalším celkem jsou mimopražské farnosti, kde v mnohých případech zůstávají pouze malé skupinky věřících a kněz je správcem hned několika takových „farností“.

Následující tabulka ukazuje informace o jednotlivých vikariátech před zahájením procesu obnovy farnosti. V každém z vikariátů nás zajímají počty farností, v závorce je uveden počet přímo spravovaných, tedy těch, ve kterých sídlí kněz. Dále uvádím počet ke službě ustanovených kněží, trvalých jáhnů a také počet farníků – laiků. Počet obyvatel, kteří se při sčítání lidu přihlásili ke katolické církvi, se značně liší od počtu těch, kteří se při sčítání věřících v určitý den zúčastnili bohoslužeb. První z údajů můžeme považovat za počet praktikujících katolíků a druhý z nich za skupinu potenciálních farníků, tedy těch, kteří se k církvi hlásí jen formálně. Počet účastníků nedělních bohoslužeb sčítaných jednorázově v určitém datu však může být ovlivněn nahodilými okolnostmi (např. poutě, křtiny, dovolená nebo víkendové pobyty mimo farnost). V tabulce jsou proto pro ilustraci uvedeny nejprve údaje o počtu návštěvníků bohoslužeb v poměru k počtu těch, kteří se při sčítání lidu ke katolické církvi přihlásili (sloupec *Věřící*). V posledních dvou sloupcích jsou pro ilustraci doplněny odvozené údaje, a sice jednak počet věřících na jednu farnost (na prvním místě návštěvníků bohoslužeb, na druhém počet těch, kteří se ke katolické církvi hlásí) a také jejich počet v poměru na jednoho kněze. Informace o farnostech, počtech kněží a jáhnů jsou čerpány z Katalogu pražské arcidiecéze z roku 2002¹¹¹ a počet návštěvníků bohoslužeb je z roku 1999¹¹², kdy se konalo sčítání návštěvníků bohoslužeb ve všech českých a moravských diecézích.

¹¹⁰ Srov. Naše arcidiecéze, <http://www.apha.cz/nase-arcidieceze/> (15. 10. 2008).

¹¹¹ Katalog pražské arcidiecéze 2002, s. 23-41.

¹¹² KORONTHÁLY Vladimír: Sčítání návštěvníků bohoslužeb 2004. Zpráva, Praha, 2004, nepublikováno, rkp. uložen ve spisovně Arcibiskupství pražského pod č.j. 8052/2004.

Tabulka č. 1 – Vikariáty pražské arcidiecéze před zahájením procesu obnovy farnosti

Vikariát	Farnosti	Kněží / jáhni	Věřící	Věřících na farnost	Věřících na kněze
I. pražský	19 (12)	45 / 5	6 055 / 10 106	319 / 532	135 / 225
II. pražský	20 (15)	26 / 2	5 083 / 53 972	254 / 2 699	196 / 2 076
III. pražský	18 (17)	27 / 4	7 208 / 89 246	400 / 4 958	267 / 3 305
IV. pražský	20 (13)	20 / 2	3 751 / 57 776	188 / 2 889	188 / 2 889
Benešov	25 (10)	11 / 1	1 861 / 17 315	74 / 693	169 / 1 574
Beroun	33 (8)	12 / 1	1 201 / 14 948	36 / 453	100 / 1 246
Jílové	26 (10)	12 / 1	1 280 / 14 723	49 / 566	107 / 1 227
Kladno	39 (10)	12 / 1	846 / 19 423	22 / 498	71 / 1 619
Kolín	37 (12)	13 / 1	1 034 / 16 499	28 / 446	80 / 1 269
Podřipsko	29 (7)	8 / 2	923 / 12 666	32 / 437	115 / 1 583
Příbram	30 (12)	21 / 2	3 258 / 25 961	109 / 865	155 / 1 236
Rakovník	26 (4)	5 / 0	256 / 5 042	10 / 194	51 / 1 008
Stará Boleslav	28 (10)	12 / 2	1263 / 16 761	45 / 599	105 / 1 397
Vlašim	28 (8)	12 / 0	2 556 / 15 832	91 / 565	213 / 1 319
CELKEM¹¹³	378 / 150	229 / 16	36 694 / 371 391	97 / 983	160 / 1 622

Na první pohled je patrné, jak nízký je počet těch, kteří se v rozhodném dni zúčastnili bohoslužeb v poměru k těm, kteří se při sčítání lidu ke katolické církvi přihlásili.¹¹⁴ Pro ilustraci ještě doplním, že z celkového počtu obyvatel je 18,10 % hlásících se ke katolické církvi a 1,79 % návštěvníků bohoslužeb.¹¹⁵ Z toho můžeme usoudit, že valná většina obyvatel, kteří se přihlásili ke katolické církvi, nejsou praktikujícími křesťany, alespoň co se týče pravidelné návštěvy nedělních bohoslužeb. Domnívám se, že alespoň určitá část z nich bude mít zájem o „bodové“ setkání s církví v případě svatby, křtu či pohřbu.¹¹⁶ Je otázkou k zamyšlení a dalšímu zkoumání, zda a co tyto lidé od církve očekávají, a co jim může farnost nabídnout.

¹¹³ V citované zprávě (viz pozn. č. 107) neodpovídá součet návštěvníků bohoslužeb v jednotlivých vikariátech celkovému počtu návštěvníků za pražskou arcidiecézi. Součet je o 119 vyšší, tj. cca o 0,3 %. Zřejmě došlo k metodické chybě při sčítání, kterou nelze odhalit bez znalosti zdrojových tabulek, které nemám k dispozici. Za směrodatný považuji celkový součet, neboť na něm stojí další výpočty v uvedené zprávě včetně porovnání s následujícím sčítáním, které se konalo v roce 2004. Nicméně i přes uvedenou odchylku, kterou vzhledem k její výši nepovažuji za fatální, zde uvádím součty za jednotlivé vikariáty pro ilustraci rozložení počtu návštěvníků bohoslužeb v arcidiecézi.

¹¹⁴ Podle opakovaného sčítání návštěvníků bohoslužeb, které se konalo v roce 2004, zůstává jejich počet v poměru k počtu přihlášených ke katolické církvi při sčítání lidu srovnatelně nízký. Počet návštěvníků bohoslužeb za pět let jen nepatrně vzrostl. Srov. KORONTHÁLY Vladimír: *Sčítání návštěvníků bohoslužeb 2004*.

¹¹⁵ Počet obyvatel na území pražské arcidiecéze byl při posledním sčítání lidu (2001) 2 051 340. Viz *Katalog pražské arcidiecéze 2007. Neměnná část, Praha: Arcibiskupství pražské, 2007, s. 6.*

¹¹⁶ Srov. kapitola 3.1.3.2 Praha versus venkovské farnosti.

Evidentní je také jistá nevyváženost v počtu kněží na jednotlivé vikariáty. Obzvláště výrazný je tento rozdíl mezi vikariáty pražskými a mimopražskými – ve všech čtyřech pražských vikariátech počet kněží převyšuje, někde i několikanásobně, počet farností, které obhospodařují, vně Prahy je tomu naopak – na jednoho kněze připadá starost o několik farností, mnoho kostelů. Tento rozdíl je však zdánlivý. Musíme vzít v úvahu dvě skutečnosti. V Praze žije 60,22 % počtu návštěvníků bohoslužeb v arcidiecézi a 56,84 % celkového počtu obyvatel hlásících se ke katolické církvi, tedy více než polovina věřících z celé arcidiecéze. Tomu odpovídá i rozložení kněží. Ve všech pražských vikariátech dohromady je ke službě ustanoveno 118 kněží, zcela stejný počet kněží připadá na mimopražské vikariáty. U jáhenské služby je to obdobné – 13 v Praze a 11 v ostatních vikariátech. Rozdíl je ale v počtu farností a z toho vyplývající počet věřících na jednu farnost. Pokud uvažujeme souhrnně o farnostech v pražských vikariátech, kterých je dohromady 77, v den sčítání návštěvníků bohoslužeb se zúčastnilo mše svaté průměrně 287 věřících na jednu farnost. V jedné mimopražské farnosti, jejichž celkový počet je 301, to bylo 48 věřících. Rozdíl v počtu farností je opravdu nepoměrně velký. Co do počtu věřících i kněží, jsou oblast Prahy a zbývající část arcidiecéze přibližně stejné celky, v počtu farností je však ten druhý více než třikrát početnější než první.

Druhým důvodem vysokého počtu kněží v naší metropoli je také fakt, že na jejím území žijí mnohé řády a kongregace. Počty řeholních kněží ustanovených ve farnosti tak zvyšují souhrnný počet kněží v duchovní správě farností. Ve farnosti, kde sídlí řeholní společenství, je většinou ustanoveno více kněží. Jsou to však jednotlivé farnosti a tito řeholníci mají vedle pastoračních povinností ve farnosti i jiné úkoly plynoucí z jejich konkrétního poslání a ze spirituality řádu či kongregace, do níž patří. Poslání řeholních kněží tedy určuje především jejich představený.¹¹⁷ Z uvedeného plyne, že i přes nevyváženost v počtu kněží na farnost, má v důsledku jeden pražský kněz na starosti více věřících než kněz mimopražský. Srovnatelně vysoké počty věřících na jednoho kněze jsou také ve vikariátech Benešov, Příbram a Vlašim.

Ke zmiňovanému nízkému počtu věřících na jednu farnost, zvláště v mimopražských vikariátech, ještě doplním následující. S výjimkou vikariátů Benešov, Příbram a Vlašim připadá na jednu farnost méně než 50 účastníků bohoslužeb. Ve vikariátu Rakovník, Kolín a Kladno je počet návštěvníků bohoslužeb dokonce menší než počet farností. Převís počtu farností dokresluje také počet farností, které připadají do správy jednoho kněze. Ve všech mimopražských vikariátech s výjimkou vikariátu Příbram

¹¹⁷ Srov. Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2007), s. 2-3.

je počet farností alespoň dvojnásobný než je počet kněží. Nejhorší je situace ve vikariátech Rakovník (5,2 farnosti na kněze), Podřipsko (3,6 farnosti na kněze) a Kladno (3,2 farnosti na kněze). Kněz v mimopražské farnosti má tedy na starosti sice méně věřících než kněz v pražské farnosti, zato více farností, tedy rozlehlejší území.

Počty kněží, věřících a farností uvedené v tabulce i z těchto fakt vyvozené závěry dokumentují stav před zahájením *procesu obnovy farnosti*. Vylidněné kostely mimopražských farností a kněz, který nestačí být pastýřem hned několika skupinek lidí rozptýlených po území hned několika takových farností a z toho plynoucí neschopnost tvořit živé farní společenství, to je trvale neudržitelný stav, který vyžadoval reakci.

Zdálo by se, že problémy mají pouze mimopražské farnosti. V pražských vikariátech je více kněží než farností, počet účastníků bohoslužeb a tedy předpokládaných členů farního společenství je vyšší. Výrazně nejvyšší je tento počet ve třetím pražském vikariátu. Údaje o pražských vikariátech nejsou na první pohled nijak alarmující. Zneklidňujícím jevem, který je ve všech vikariátech podobný, je nízký počet návštěvníků bohoslužeb v porovnání s počtem těch, kteří se ke katolické církvi hlásí. O dalších specifických problémech nejen pražských farností, které nelze vyčíst z číselných údajů o počtech kněží, věřících a farností, hovoří následující podkapitola.

2.3 Proč potřebují naše farnosti obnovení

Vzhledem k rozdílným podmínkám se farnosti potýkají se specifickými problémy.¹¹⁸ Funkční jsou podle Opatrného¹¹⁹ farnosti ve vnitřní Praze, které jsou spravovány řeholní komunitou. Můžeme říct, že tyto farnosti tvoří opravdové společenství tvořené lidmi, které s tou kterou komunitou sympatizují a aktivně se účastní farního programu i na jeho pořádání. Utváření společenství, které by mělo zájem o společné aktivity stěžuje v Praze stejně jako v jiných velkých městech nestálost věřících, kteří účast na aktivitách té které farnosti mění podle svých potřeb díky široké nabídce a snadné dostupnosti. Samostatným problémem jsou sídliště, která v období komunismu vyrostla na okrajových částech Prahy. Tyto farnosti mají často k dispozici pouze kapacitně nevyhovující kostelík, který byl původně součástí mimopražské obce. Problémem mnoha mimopražských farností zase je omezení života farnosti na bohoslužby. Skupina věřících ve farnosti je málo početná a často ji tvoří ženy v důchodovém věku. Kněz se pak při správě

¹¹⁸ Srov. OPATRNÝ Aleš: *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 53-56.

¹¹⁹ Tamtéž.

své farnosti a několika dalších v okolí může cítit jako „správce zanikajícího podniku“¹²⁰, neboť nestíhá vytvářet několik funkčních společenství najednou. Taková situace je daleko od požadavku církevního práva, aby jednu farnost v ideálním případě spravoval jeden kněz.¹²¹ V případě málo početných farností i těch, kde se jeho členové často mění, je také těžko splnitelným požadavkem podíl laiků ve farních radách či radách ekonomických, které jsou z hlediska práva povinné¹²², nebo společné vytváření pastoračních plánů. Cílem obnovy není zrušit to, co funguje. Vznik větších pastoračních celků, které přesahují rámec jedné obce, má napomoci efektivnějšímu využívání „pastorační energie“.¹²³ Plnému životu ve slučovaných farnostech brání nízký počet věřících a jejich často vysoký věk. Nemohou se v nich proto nacházet různé formy života z víry, které by mohli oslovit hledající. Jsou to např. „bohoslužby pro různé specifické skupiny, vícero různých duchovních společenství, skupiny mladých rodin, společenská a občanská angažovanost, svépomocné skupiny, sociální služby, pestrá pastore mládeže apod.“¹²⁴

Hlavním problémem tedy není nedostatek kněží, který popisuje Greshake jako představu vznikající na základě předem daných úkolů a funkcí, které mají být „určitým a předem daným způsobem“ vykonávány kněžími.¹²⁵ Pro tyto mnohdy nesmyslné představy dostatek kněží opravdu nenajdeme. Jako příklad uvádí výnos císaře Josefa II., který ustanovuje, že „čas nutný na (pěší) cestu věřících do jejich farního kostela nesmí přesáhnout jednu hodinu“. Najednou tak vznikly stovky nových farností. Podle Greshaka bychom takto mohli uvažovat i o kvalitativních pastoračních úkolech.¹²⁶ Nedostatek kněží tedy není hlavní příčinou změny struktury farností. Greshake upozorňuje na to, že situaci nevyřeší ani nasazení většího množství laiků do pastore na plný úvazek, jak můžeme vidět u evangelických církví, které jsou sice dostatečně personálně vybaveny, ale jejich situace, co se týká počtu věřících, je obdobná.¹²⁷ Greshake označuje za cíl obnovného snažení „novou epochální ‘sociální podobu’ církve, která musí odpovídat jak ‘znamením doby’, tak i evangeliu“.¹²⁸ Podle Kehla je důležitá integrace nových způsobů společného

¹²⁰ ZULEHNER Paul M[ichael]: *Církev: přístřeší duše*, Praha: Portál, 1997, s. 81.

¹²¹ Viz kapitola 1.2 Vymezení pojmu podle církevního práva.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Srov. GRESHAKE Gilbert: *Priester sein in dieser Zeit: Theologie – Pastore Praxis – Spiritualität*, Freiburg: Herder, 2000. Podle knihy s. 216-234 v roce 2003 zpracoval a exkurs o nových „Seelsorgeeinheiten“ (str. 224-229) přeložil Petr Hruška: *Nepadne-li pšeničné zrno do země. Teologická reflexe problematiky nových „pastoračních celků“*, http://www.bip.cz/STAZENI/DOKUMENTY/pastor_plan/greshake_nepadne_li_psenicne_zrno.pdf (20. 10. 2008), s. 5.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž, s. 3.

¹²⁶ Tamtéž, pozn. č. 12.

¹²⁷ Tamtéž, s. 5.

¹²⁸ Tamtéž.

života víry do stávajících farních společenství. Především se jedná o nová duchovní hnutí, která nazývá „komunikativním prostředím víry“. Díky tomuto prostředí komunikace, kterým se v církvi šíří postmoderní kultura, mají farní společenství podle Kehla větší šanci, že „duchovně a komunikativně nevyprahnou“.¹²⁹

Základní charakteristiky farnosti, základní buňky místní církve, charakterizuje papež Benedikt XVI. ve své první encyklice *Deus caritas est*: „Niterná povaha církve se vyjadřuje v trojím úkolu: zvěstování Božího slova (kérygma, martyria), slavení svátostí (leiturgia), služba lásky – caritas (diakonia). Jedná se o úkoly, které se vzájemně podmiňují a které nelze od sebe oddělovat.“¹³⁰ K tomu ještě připojme soběstačnost ekonomickou, pokud se týká běžných provozních nákladů.¹³¹ To jsou základní požadavky, které charakterizují „nová“ živá farní společenství, ke kterým mají v obnovném procesu směřovat všechna společenství, zvláště ta, která za zmíněných podmínek nemohou tohoto cíle dosáhnout.

2.4 Demografické, společenské a religionistické změny

O změnách týkajících se situace v celém světě, které popsal již Druhý vatikánský koncil¹³², jako je sekularizace společnosti, ztráta postavení církve jako uznávané vychovatelky garantující základní morální hodnoty a s tím související marginalizace církve, bylo v této práci pojednáno již výše.¹³³ Na tomto místě připomenu základní hodnoty moderní společnosti, kterými jsou *radikální pluralita* a s tím související „otevřenost pro všechno, co není evidentně sebeničivé a sociálně nebo ekologicky neslučitelné“ a *proměnlivost všech věcí*.¹³⁴ I přes problematiku předávání naší židovsko-křesťanské zkušenosti víry v současných podmínkách je podle Kehla zbytečné lamentovat, neboť „i tato kultura je součástí Kristova vykupitelského díla a i jí se má zvěstovat evangelium se vstřícnou sympatií“.¹³⁵ Základním požadavkem obnovy je vedení dialogu s moderní společností a hledání nových cest evangelizace v nových podmínkách.

Typicky českou historickou okolností, se kterou se církev, stejně jako společnost vypořádává stále i po devatenácti letech svobody, je překonávání doby komunismu. Předtím než se budu věnovat některým aspektům tohoto z hlediska života církve určujícího období, je

¹²⁹ KEHL Medard SJ: Kam kráčí církve? Diagnóza doby, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000, s. 108.

¹³⁰ DCE 25.

¹³¹ Srov. Obnova farností pokračuje – rozhovor s P. Michaelem Slavíkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2006), s. 2.

¹³² Srov. GS 1-9.

¹³³ Viz kapitola Reflexe Druhého vatikánského koncilu.

¹³⁴ KEHL Medard SJ: op. cit., s. 18-20.

¹³⁵ Tamtéž, s. 21.

potřeba zmínit, že komunistický režim není jediným důvodem dnešní situace církve u nás. Podle Opatrného jsou na vině další historické události jako zranění a demoralizace, kterou za sebou zanechaly obě světové války, nebo odsun sudetských Němců, díky kterému navíc odešlo mnoho věřících i kněží.¹³⁶ V období komunismu byla církev utlačována a pronásledována. Nepodařilo se jí zcela zničit, naopak tento tlak vyvolal u mnohých aktivitu a statečnost při uskutečňování evangelia proti vůli vládnoucí moci. Církevní život se odehrával v různých malých společenstvích, často mimo kostely. Tyto aktivity byly vázané na jednotlivce z řad kněží i laiků. Dnes, v době svobody a otevřených možností, kdy tento tlak, který motivoval k protireakci, pominul, se počet angažovaných jedinců markantně nezvyšuje, naopak jich ubývá. Přínos zkušenosti ze čtyř desetiletí komunistického útlaku shrnuje Aleš Opatrný: „Především zkušenost s mocným Božím působením, které není vázáno na přízeň mocných, na vhodné vnější podmínky a na stupeň našich kvalit.“¹³⁷ Víra byla v době komunismu dobrodružstvím a život z víry ve společenství s druhými vyžadovalo jistou dávku hrdinství. Takoví lidé věděli, proč a co riskují a za co trpí. Naopak ti, kterým nestálo za to vystavovat se pro víru nebezpečí, zůstali na okraji nebo se dokonce obrátili proti vlastním. To je naopak bolestná zkušenost, se kterou se církev těžko vyrovnává dodnes. Spolupracovníci tehdejší Státní bezpečnosti existují v řadách kněží i dnes. Pražský arcibiskup kardinál Vlk vyzval v roce 1992 kněze pražské arcidiecéze, kteří s komunistickým režimem nějakým způsobem spolupracovali, k osobnímu rozhovoru.¹³⁸ Tento krok měl být gestem obrácení a cestou k vnitřnímu pokoji. Jelikož se na církve nevztahuje lustrační zákon, měl být tento způsob vypořádání se s minulostí respektován i státními úřady.¹³⁹ Tím měla být celá situace uzavřena. V roce 2006 však kardinál Vlk po nových informacích o kněžích, kteří spolupracovali s komunistickou Státní bezpečností, zveřejněných v médiích, reaguje slibem o zveřejnění osudů kněží, kteří jsou uvedeni v seznamech.¹⁴⁰ Je přesvědčen, že se tak ukáže „spíše pozitivní obraz kněžských postojů..., neboť téměř nikdo z nich nespolečně pracoval z ideových důvodů“.¹⁴¹ Vypořádat se s touto problematikou není jednoduché a nelze tak učinit jednou provždy. Proto není tato otázka stále zcela uzavřená.

Dalšími důsledky, se kterými se po čtyřiceti letech komunistické totalitní vlády dodnes vyrovnáváme, je ztížená komunikace uvnitř církve, téměř nemožná diskuze se

¹³⁶ OPATRŇÝ Aleš: Cesty pastorační v postmoderní společnosti, s. 60.

¹³⁷ OPATRŇÝ Aleš: Pastorační situace u nás, s. 43.

¹³⁸ VLK Miloslav: Dopis arcibiskupa Miloslava Vlka kněžím z 27. 3. 1992, Arcibiskupství pražské, <http://www.apha.cz/dopis-arcibiskupa-miloslava-vlka-knezim/> (12. 10. 2008).

¹³⁹ Srov. tamtéž.

¹⁴⁰ VLK Miloslav: Kněží – spolupracovníci. Vyjádření kardinála Miloslava Vlka z 11. 12. 2006, Arcibiskupství pražské, <http://www.apha.cz/knezi-spolupracovnici/> (12. 10. 2008).

¹⁴¹ Tamtéž.

společností a omezení možnosti diskuze uvnitř církve i navenek.¹⁴² Komunikovat a vést dialog je pro nás něčím novým, co se církev učí s menšími i většími úspěchy, ale i neúspěchy. Spolupracovat s laiky při své pastorační práci, mám tím na mysli pastorační a ekonomické rady farnosti, některý kněz vítá, některý o to nestojí, neboť na to nebyl zvyklý. Stejně tak laici jsou více nebo méně ochotni najít si čas na takovou spolupráci nebo se jejich snažení může ubírat nesprávným směrem.¹⁴³ Přijímat zodpovědnost křesťana v prostoru svobody je uměním, ve kterém nemá církev zatím dlouhou praxi. Uvnitř církve přetrvávají určité stereotypy a očekávání. Katolíci jsou zvláště po době útlaku velmi citliví na svá práva, ale už ne vůči svým úkolům vůči společnosti, která je z větší části nevěřící.¹⁴⁴ Podle analýzy nejprodávanějších knih s náboženskou tematikou v katolickém prostředí převažují publikace týkající se duchovního života, řešení osobních nesnází nebo vnitřního života církve, tedy obrácené mnohem více dovnitř než ke světu.¹⁴⁵

Vyjma společenství scházejících se často mimo církevní strukturu, byl život ve farnostech v období komunismu zatlačován do kostelů a redukován na bohoslužby. To je také podle Michaela Slavíka jedním z hlavních důvodů ke spuštění programu obnovy.¹⁴⁶ Každé farní společenství má v době svobody nejen možnost, ale i povinnost rozvinout všechny základní znaky společenství s misijním vyzařováním.¹⁴⁷ Druhým důvodem je podle Slavíka mnohem starší, i když v době komunismu zakonzervovaný, problém, a sice nevyhovující farní struktura, která vznikla před více než 200 lety. Ta vzhledem k historickému i kulturnímu vývoji ve společnosti nevyhovuje. Také podle Aleše Opatrného farní struktura v celé České republice neodpovídá rozložení obyvatelstva i rozdílné religiozitě v konkrétních místech.¹⁴⁸ Restrukturalizace farností v celodiecézním měřítku je nutná reakce na změny za poslední dvě století, a to především vylidňování venkova, růst měst ovlivněný industrializací a vznik nových sídlišť v padesátých a šedesátých letech 20. století.¹⁴⁹

Církev je svatým společenstvím, které živí Duch svatý. Na druhé straně je ale lidskou institucí existující v konkrétním společenském uspořádání a za konkrétních demografických a religionistických podmínek. Proto v obnovném programu hledá církev nové cesty, ať už

¹⁴² Srov. OPATRŇY Aleš: Pastorační situace u nás, s. 43.

¹⁴³ Srov. CHL 26.

¹⁴⁴ Srov. OPATRŇY Aleš: Pastorační situace v postmoderní společnosti, s. 47.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Srov. Obnova farností pokračuje – rozhovor s P. Michaelem Slavíkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2006), s. 2.

¹⁴⁷ Viz kapitola 1.5.3 Pilíře duchovní obnovy.

¹⁴⁸ Srov. OPATRŇY Aleš: Pastorační situace v postmoderní společnosti, s. 39-40.

¹⁴⁹ Srov. OPATRŇY Aleš: Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, s. 37.

v pastoraci, uspořádání nebo komunikaci, které jsou schůdné právě dnes a na tomto místě. „V reakci na měnící se podmínky je potřeba rozvinout regulérní život farních společenství.“¹⁵⁰ Stálý dialog se společností je pro aktuální a autentickou výpověď církve nezbytný. Nutnost spuštění *Procesu obnovy farnosti v pražské arcidiecézi* je mimo jiné podmíněn, ale na druhé straně také ztížen faktem, že tolik potřebný stálý dialog se společností, byl v místní církvi pražské arcidiecéze (stejně jako v ostatních místních církvích v České republice i jinde) v době komunistické vlády téměř znemožněn. To platí také o dialogu uvnitř církve samé, která se projevila především omezenou možností aplikovat požadavky Druhého vatikánského koncilu do života církevních společenství. V porovnání s jinými místními církvemi, které se po Druhé světové válce rozvíjely v demokratickém politickém uspořádání, mají místní církve v postkomunistických zemích v obnovném procesu, který se týká církve jako celku, specifické postavení. Nemají na co navazovat. Mnohde se musela znovu vytvořit církevní struktura a v některých oblastech začít zcela od začátku.¹⁵¹ Jako výhodu naopak můžeme označit fakt, že při vytváření pastoračních projektů se mohou inspirovat funkčními metodami a prostředky, které se již osvědčily v jiných církevních společenstvích. Utlačování církve v době komunismu však nebylo jediným problémem, jak se můžeme přesvědčit dnes, kdy ani po devatenácti letech svobody se postavení církve výrazně nezlepšuje, v některých ohledech je to naopak.¹⁵² Pro mnohé neúspěchy církve v době svobody jsou určitým zklamáním či nesplněným očekáváním. Celková situace týkající se postavení církve a pozice náboženství ve společnosti je však podle Opatrného především díky globalizaci velmi podobná v postkomunistických státech jako v tzv. sekularizovaném světě.¹⁵³ Životní styl je od křesťanského výrazně vzdálen.¹⁵⁴ Existence církve je společností tolerována, ale nechce jí být ovlivňována. Proto úkolem obnovených církevních společenství není pokus o návrat ztracené pozice, který je nereálný, ale hledání způsobů, jak být solí země a kvasem současného světa.

¹⁵⁰ Obnova farností pokračuje – rozhovor s P. Michaelem Slavíkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2006), s. 2.

¹⁵¹ Srov. OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorače v pluralitní společnosti, s. 21.

¹⁵² Srov. tamtéž.

¹⁵³ Srov. tamtéž, s. 23.

¹⁵⁴ Srov. OPATRNÝ Aleš: Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, s. 22.

3 Proces obnovy farnosti v pražské arcidiecézi

3.1 Realizace

Proces obnovy farnosti v pražské arcidiecézi byl vyhlášen v roce 2002 prostřednictvím interního časopisu *Acta Curie Archiepiscopalis Pragensis*¹⁵⁵. „Již delší čas se v naší arcidiecézi hovoří o potřebě transformace farností a nutnosti nalézt efektivní pastorační styl, který odpovídá našim možnostem i cílům, pro které církev existuje.“¹⁵⁶ Po období úvah a neformálních rozhovorů následuje oficiální zahájení. Vyhlášení obnovy přišlo do neklidného období, kdy ve středu zájmu byla pomoc farnostem postiženým srpnovými povodněmi. Přesto se ještě do konce roku uskutečnila první tři setkání, na kterých se členové Biskupské rady¹⁵⁷ postupně sešli s kněžími všech mimopražských vikariátů.¹⁵⁸ Jejich cílem byla otevřená diskuze a společné hledání nových metod evangelizační práce a cest k obnovení poslání farnosti v aktuálních podmínkách.¹⁵⁹ Na tzv. *svatohorských setkáních* měli možnost všichni kněží a jáhni vyjádřit své názory a připomínky, zapojit se do práce ve skupinách, která byla jejich součástí, a vedení diecéze získalo mnoho praktických podnětů k další realizaci programu. Jak jsem již uvedla v úvodu, podle pražského arcibiskupa kardinála Miloslava Vlka jde v první řadě o „změnu smýšlení“, která se týká všech věřících. Po přípravných setkáních a následně prvních organizačních změnách, se proto obrací k věřícím pastýřským listem¹⁶⁰, ve kterém je seznamuje s již probíhajícím programem i s nástinem dalšího vývoje s perspektivou do roku 2015. V tomto listu stejně jako ve všech dalších textech týkajících se programu obnovy je zdůrazňována duchovní, resp. pastorační rovina. Změny však probíhají také v rovině organizační, resp. administrativní, aby se tak vytvořily podmínky k obnově duchovní. Celý proces obnovy pak provází rovina komunikační, tedy rozhovory na různých úrovních – mezi biskupy, vikáři, kněžími, jáhny a věřícími ve farnosti – na jejichž základě jsou připravovány a realizovány jednotlivé kroky.¹⁶¹ Nyní se pokusíme zmapovat jednotlivé kroky, které proběhly jak v rovině duchovní, tak administrativní i komunikační.

¹⁵⁵ Oběžník je rozeslán všem právnickým osobám zřízeným Arcibiskupstvím pražským, duchovním, společenstvem zasvěceného nebo apoštolského života na území pražské arcidiecéze, odborným duchovním asistentům a všem oddělením a střediskům Arcibiskupství pražského a některým dalším subjektům. *Srov. Závazný pokyn generálního vikáře k rozesílání oběžníku Acta Curiae Archiepiscopalis Pragensis, č. j. 8210/2005, in: ACAP 12 (2005), příloha.*

¹⁵⁶ Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské (č.j. 5929/2002), in: ACAP 9 (2002), s. 3.

¹⁵⁷ Členy Biskupské rady jsou: arcibiskup, generální vikář a biskupští vikáři. *Srov. Struktura arcibiskupství, <http://www.apha.cz/ap/struktura-arcibiskupstvi/> (22. 10. 2008).*

¹⁵⁸ Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské (č.j. 5929/2002), in: ACAP 9 (2002), s. 3.

¹⁵⁹ *Srov. První setkání kněží na téma obnova farností, <http://www.apha.cz/prvni-setkani-knezi-na-tema-obnova-farnosti/> z 18. 11. 2002 (22. 10. 2008).*

¹⁶⁰ Pastýřský list kardinála Miloslava Vlka k procesu obnovy farností (č.j. 1355/2004), in: ACAP 2 (2004), příloha.

¹⁶¹ Tamtéž.

3.1.1 Duchovní obnova farností

Změna smýšlení každého věřícího – to je cíl, ke kterému mají směřovat všechna opatření. Konečný důsledek této změny spočívá v získání celého Božího lidu pro práci na vinici Páně, která znamená celý svět¹⁶², a zároveň motivovat k dalšímu prohlubování znalostí, života z víry, k další formaci. Kardinál Vlček ve výše zmíněném pastýřském listě¹⁶³ hovoří o dlouhodobých plánech výchovy a vzdělávání kněží, jáhnů i laiků. Konkrétně jsou to příprava kněží, jáhnů, pastoračních asistentů a dobrovolníků k práci ve farnosti, program celoživotního vzdělávání pro kněze a jáhny, výchova laiků k zodpovědnosti za farnost. Vedle těchto vzdělávacích a výchovných programů je to také plánování, to znamená vytváření a hodnocení pastoračních plánů na úrovni diecéze i jednotlivých farností.

3.1.1.1 Nabídka aktivit středisek a center Arcibiskupství pražského

Řada výchovných a vzdělávacích programů a pastoračních aktivit již v arcidiecézi probíhala i před zahájením programu obnovy a je organizována i dále. Mám tím na mysli především pravidelné programy speciálních středisek Arcibiskupství pražského¹⁶⁴, které jsou nabídkou pro celou arcidiecézi a mohou tak doplňovat program ve farnostech. Tyto vzdělávací, výchovné a formační akce dobře korespondují s procesem obnovy a v jeho rámci je nabídka ještě rozšiřována.

Pastorační středisko¹⁶⁵ každoročně pořádá *Kurz pro služebníky eucharistie*, který připravuje laiky k pomoci ve farnosti v podobě podávání eucharistie nemocným, při mši svaté nebo při eucharistickém výstavu. Pro tyto pastorační pomocníky je také určena pravidelná *Rekolekce pro služebníky eucharistie*. Řadu let také probíhá pravidelné setkávání seniorů *Akademie nejen pro seniory* (od roku 1996), jejichž cílem je prohlubování vzdělávání v oblastech týkajících se náboženství, teologie, spirituality, dějin a působení církve a v dalších souvisejících oblastech. Součástí programu je také společná pouť a adventní rekolekce. Dvouletý *Kurz pro pomocníky v pastorači* je určen mužům i ženám jako předpoklad pro pověření různými pastoračními službami. Náplní kurzu jsou základní prvky věrouky, morálky, liturgiky a práce s Písmem. Vzdělávání budoucích pastoračních pomocníků probíhá prostřednictvím prezenční výuky a domácího samostudia. Pastorační středisko také vydává různé tištěné materiály a publikace. *Nedělní liturgie*, které obsahují zamyšlení na každý den a připravují na nedělní bohoslužbu, a *Texty na nástěnky*, tedy pomůcka a inspirace pro ty, kteří se starají o farní nástěnky

¹⁶² Srov. Mt 13,38.

¹⁶³ Pastýřský list kardinála Miloslava Vlčka k procesu obnovy farností (čj. 1355/2004), in: ACAP 2 (2004), příloha.

¹⁶⁴ Střediska arcibiskupství, <http://www.apha.cz/strediska-arcibiskupstvi/> (10. 9. 2008).

¹⁶⁵ Srov. Programy pastoračního střediska: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2005), příloha: Program Pastoračního střediska; Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2006), příloha: Program Pastoračního střediska; Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2007), příloha: Program Pastoračního střediska.

v podobě textů k jednotlivým liturgickým obdobím, jsou ve farnostech poměrně hojně využívány a zájem o ně přesahuje hranice pražské arcidiecéze i české církevní provincie. Pastorační středisko je také vydavatelem Zpravodaje pražské arcidiecéze určeného farníkům, jehož obsahem je informovat o akcích v arcidiecézi, dále studijních materiálů z teorie i praxe křesťanského života nejen v tištěné podobě, ale také na kazetách a v posledních letech také na CD nebo ve formátu MP3¹⁶⁶. K pastoraci je využíván také prostor internetu.¹⁶⁷

Centrum pro rodinu¹⁶⁸ pořádá pravidelné programy pro snoubence, manžele a rodiny, ale také pro maminky v obtížných situacích a zprostředkovává poradenské služby. Každoročně jsou pořádány *Přípravy na manželství* jak společné, tak v menších skupinkách. Společné přípravy¹⁶⁹ probíhají třikrát ročně a na jejich přípravě se podílí tým dobrovolných spolupracovníků tvořený manželskými páry, psychologem, jáhnem a knězem. Centrum dále pořádá duchovní obnovy pro manželské páry, odborné přednášky nebo každoroční *Arcidiecézní pouť rodin*. Nabízí také setkávání pro *Osamělé maminky* s dětmi. Vydává odborné publikace¹⁷⁰ a pořádá přednášky k problematice vztahů v rodině a výchově dětí. Novinkou je také spuštění internetových stránek o manželství.¹⁷¹

Úkolem Katechetického střediska je koordinace a podpora katechetické činnosti „pro děti, mládež, dospělé i seniory, přípravy ke svátostem včetně katechumenátu a také školní výuka náboženství“¹⁷² v rámci arcidiecéze. Toto středisko vydává *kanonické mise*, tedy pověření katechetům k výkonu katechetické činnosti. Základní podmínkou je teologické vzdělání na vysoké škole nebo absolvování *Katechetického kurzu*, který Katechetické středisko pravidelně pořádá ve spolupráci s Katolickou teologickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze. Že jde o požadavek, který není ještě v mnoha případech splněn, svědčí udělení kanonické mise s výjimkou z formace.¹⁷³ Kromě základní katechetické formace podporuje Katechetické středisko trvalou formaci katechetů, pod kterou se rozumí stálá formace k osobnímu, duchovnímu a odbornému růstu.¹⁷⁴ Tuto trvalou formaci částečně zajišťují *formační dny pro katechety*, které se konají třikrát ročně. Jejich cílem je podpora trvalého odborného a duchovního růstu katechetů. Katecheté se mají možnost setkat

¹⁶⁶ Nabídka materiálů, <http://ps.apha.cz/nabidka-materialu/> (4. 10. 2008).

¹⁶⁷ Viz kapitola 3.1.4 Komunikace v periodících a na internetu.

¹⁶⁸ Srov. Naše programy, <http://cpr.apha.cz/nase-programy/> (2. 10. 2008).

¹⁶⁹ Společné přípravy, <http://cpr.apha.cz/hromadne/> (10. 10. 2008).

¹⁷⁰ Naše publikace, <http://cpr.apha.cz/publikace/> (10. 10. 2008).

¹⁷¹ Viz kapitola 3.1.4 Komunikace v periodících a na internetu.

¹⁷² Katechetické středisko, <http://adks.apha.cz/> (10. 10. 2008).

¹⁷³ Ze 178 katechetů (včetně učitelů náboženství) pražské arcidiecéze ve školním roce 2006/2007 jich 26 nemělo ukončenou řádnou katechetickou formaci a 20 vykonávalo katechetickou činnost bez pověření ke katechetické službě (bez kanonické mise). *Vybrané statistické údaje o katechetické službě farností Arcidiecéze pražské ve školním roce 2006/2007*, in: *ACAP 6 (2007)*, příloha.

¹⁷⁴ Formace a vzdělávání, <http://adks.apha.cz/formace-a-vzdelavani/> (4. 10. 2008).

s odborníky, seznámit se s aktuálními pohledy a důrazy katechetické služby univerzální i místní církve a vyměnit si vzájemně zkušenosti. O potřebě trvalé formace říká biskupský vikář pro pastorační v pražské arcidiecézi Aleš Opatrný: „Trvalá odborná a duchovní formace včetně účasti na formačních dnech je závazek, který na sebe katecheté berou spolu s přijetím katechetické služby (kanonické mise).“¹⁷⁵ AIK je zkratka pro *arcidiecézní informace katechetům*, které jsou měsíčně rozesílány katechetům. Katechetické středisko provozuje také půjčovnu knih s pedagogicko–psychologickou, teologickou, katechetickou, či obecně duchovní tematikou a pomůcky k náboženské výchově.¹⁷⁶

Posláním Misijního centra Arcibiskupství pražského, které od roku 2001 vede Komunita Chemin Neuf, je šíření evangelia.¹⁷⁷ Za tímto účelem pořádá různé akce sportovní a kulturně duchovního charakteru. Každoročně se na konci května koná *Misijní týden neboli Jarní kulturně-duchovní slavnosti* v centru Prahy. Součástí programu bývají hudební, divadelní a taneční vystoupení provázená duchovním slovem a osobním setkáním s lidmi.¹⁷⁸ Misijní centrum zve celoročně na společné modlitby za jednotu křesťanů, adorace, společenské večery, mše svaté nebo společenství mládeže.¹⁷⁹

Pro pastorační mládeže je zřízeno Arcidiecézní centrum pro mládež, společně s domem, který nese název: Arcidiecézní centrum života mládeže – Nazaret. Tato centra pořádají každoročně *arcidiecézní setkání mládeže*, *arcidiecézní ples* a také víkendové nebo kratší společenské i duchovní programy. Pro věřící mladé lidi mezi 16 až 24 lety, kteří se připravují nebo se již podílejí na vedení společenství, otevírá každé dva roky *Kurz pro animátory*.¹⁸⁰ Program tvoří přednášky z oboru teologie a pedagogiky a doplněny jsou katechezemi na aktuální témata. Dalším programem pro mladé je *Škola partnerství*¹⁸¹ určená pro svobodné od 17 do 30 let, který pomáhá hledat odpovědi na otázky týkající se vztahu mezi mužem a ženou. Škola partnerství zahrnuje semináře, diskuze, čas pro rozhovory, prostor pro modlitbu nebo rozhovor s knězem. Otevřený prostor nabízí mladým lidem také program s názvem *Večery ve Středu*, který se koná jednou za měsíc a nabízí katechezi s následnou adorací doplněné kulturním programem. Každým rokem v době adventní a postní pořádá Arcidiecézní centrum pro mládež duchovní rekolekce.

V souvislosti s programem obnovy farností je nabídka akcí středisek a center Arcibiskupství pražského ještě dále rozšiřována. V roce 2003 byl zahájen roční *Prohlubovací*

¹⁷⁵ OPATRŇY Aleš: Stálá katechetická formace v arcidiecézi (č.j. 6581/2006), in: ACAP 10 (2006), s. 5.

¹⁷⁶ Půjčovna, <http://adks.apha.cz/pujcovna/> (10. 10. 2008).

¹⁷⁷ Něco o nás, <http://misie.apha.cz/neco-o-nas/> (2. 10. 2008).

¹⁷⁸ Misijní týden v Praze, <http://www.apha.cz/misijni-tyden-v-praze-2008/> (10. 10. 2008).

¹⁷⁹ Pravidelný program, <http://misie.apha.cz/PRG/> (10. 10. 2008).

¹⁸⁰ Kurz pro animátory, <http://www.praha.signaly.cz/akce/animatori.html> (2. 10. 2008).

¹⁸¹ Škola partnerství, <http://www.praha.signaly.cz/akce/skola.html> (2. 10. 2008).

*kurz pro laiky*¹⁸² určený pro absolventy kurzů Pastoračního střediska (např. Kurz pro pomocníky v pastoraci, kurzy pro lektory a akolyty). Cílem kurzu bylo prohloubení znalostí i osobního duchovního života. Jednalo se o pět tématických setkání věnovaných svátostem. Pro ministranty v nejširším slova smyslu, tedy pro ty, kteří se aktivně zapojují do liturgie, uspořádalo Pastorační středisko jednodenní *Školení pro pomocníky v liturgii*¹⁸³, jehož náplní byly praktické informace o pokynech třetího vydání Všeobecného úvodu k Římskému misálu¹⁸⁴ a jejich aplikace do liturgické praxe. Dále to byl *Seminář biblické modlitby*¹⁸⁵, který probíhal v roce 2005 v Pastoračním středisku. Pro specifickou skupinu, tentokrát pro varhaníky, zpěváky a ty, které zajímá téma hudba v liturgii, byl určen *Kurz pro varhaníky*¹⁸⁶, který pořádalo Pastorační středisko na konci roku 2005. Novinkou byl *Kurz pro vedoucí, organizátory a pomocníky farních skupin seniorů*¹⁸⁷, který v roce 2006 uspořádalo Katechetické středisko. Jednalo se o roční cyklus setkání, která nabízela specifickou formaci a prostor k výměně zkušeností pro stávající i budoucí aktéry farních aktivit zaměřených převážně na seniory.

3.1.1.2 Další aktivity na diecézní úrovni

Mezi pravidelně se konající akce, které stojí za to zmínit v souvislosti s probíhajícím programem obnovy, jsou celodiecézní poutě, které podporují vědomí sounáležitosti s ostatními farnostmi i celou místní církví. Jako první musíme jmenovat *Národní svatováclavskou pouť*, která je poutí celého národa, ale koná se na místě mučednické smrti sv. Václava ve Staré Boleslavi. Dále jsou to *Arcidiecézní poutě za kněžská a řeholní povolání* na Svaté Hoře, které se ve spolupráci s redemptoristy, kteří na Svaté Hoře sídlí, konají od roku 2001.¹⁸⁸ Dále je to *Pouť rodin* nebo již výše zmíněná *Arcidiecézní pouť mládeže*. K těmto pravidelným akcím se v roce 2007 poprvé připojila pouť pro skupinu, která je nejen ve společnosti, ale i v církvi stále početnější, a sice *Arcidiecézní pouť seniorů*.¹⁸⁹

Také na akademické půdě je rozšiřována nabídka pro další vzdělávání laiků, jáhnů i kněží. Arcibiskupský seminář pořádá každoročně v období adventu a postu víkendová setkání pro mladé muže. Tato setkání mají podle slov svých organizátorů pomoci při hledání životního

¹⁸² Prohlubovací kurz pro laiky (č.j. 6219/2003), in: ACAP 9 (2003), s. 3.

¹⁸³ Školení pro pomocníky v liturgii (č.j. 1496/2006), in: ACAP 2 (2006), s. 5.

¹⁸⁴ Všeobecné pokyny k Římskému misálu (Editio typica tertia 2002), Tiskové středisko České biskupské konference, <http://www.cirkev.cz/res/data/004/000508.pdf> (12. 9. 2008).

¹⁸⁵ Pozvánka na Seminář biblické modlitby, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2005), s. 1.

¹⁸⁶ Kurz pro varhaníky (č.j. 6846/2005), in: ACAP 10 (2005), s. 4.

¹⁸⁷ Kurz pro vedoucí, organizátory a pomocníky farních skupin seniorů (č.j. 5137/2006), in: ACAP 7-8 (2006), s. 4.

¹⁸⁸ Srov. např. Arcidiecézní pouť za duchovní povolání na Svatou Horu (2. 5. 2005), <http://www.apha.cz/arcidiecezni-pout-za-duchovni-povolani-na-svatou-horu/> (10. 10. 2008).

¹⁸⁹ Arcidiecézní pouť seniorů (č.j. 3164/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 7.

povolání a seznámit účastníky se životem v semináři.¹⁹⁰ V rámci *celoživotního vzdělávání* organizuje Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze program *Kněžská formace*¹⁹¹, který nabízí již vysvěceným kněžím formou několikadenních setkání v průběhu tří let získání dalších odborných poznatků doplněných o prvky supervize dosavadní pastorační praxe, a program *Jáhenský pastorační rok*¹⁹², jednoroční vzdělávací cyklus určený pro jáhny ustanovené v pastorační službě ve farnostech. Pro laiky nabízí *Katechetický kurz*, již výše zmíněný v souvislosti s Katechetickým střediskem, které je spolupořadatelem; a také kurzy v rámci programu *Univerzita třetího věku*, např. *Základy katolického náboženství* a navazující kurzy na téma církevní dějiny, Starý a Nový zákon nebo filozofie. Tyto programy jsou otevřené pro širokou veřejnost, pro přijetí není nutné ukončené předchozí studium.

S programem obnovy byl také spojen papežem Janem Pavlem II. vyhlášený *Rok eucharistie* (říjen 2004 – říjen 2005)¹⁹³. Cílem této iniciativy bylo postavit do středu pozornosti tajemství eucharistie. Pastorační programy v jednotlivých místních církvích měly být obohaceny o důraz na „eucharistický rozměr, který je vlastní celému křesťanskému životu“¹⁹⁴. Dvě stěžejní témata Roku eucharistie: „pozornost Božímu slovu a vedení ke společné modlitbě“¹⁹⁵ provázela tento rok v pražské arcidiecézi spolu s dalšími akcenty procesu obnovy farnosti. V roce 2004 proběhl cyklus setkání kněží jednotlivých vikariátů a vedení arcidiecéze na téma pokání, modlitba, práce s Písmem a sdílení.¹⁹⁶ Vybraným tématům z Roku eucharistie v souvislosti s projektem obnovy farnosti byly věnovány kněžské dny a vikariátní konference¹⁹⁷, dále byly zpracovány náměty pro život farností.¹⁹⁸ Kněz má ve své farnosti především probrat se všemi laiky, kteří se podílejí na průběhu liturgie nebo ji připravují, jejich úlohu podle Římského misálu¹⁹⁹, příp. upravit podle platných instrukcí místní zvyklosti. Dalším požadavkem bylo seznámit věřící, resp. prohloubit jejich chápání jednotlivých částí slavení eucharistie.²⁰⁰ Kromě toho byla připomenuta potřeba další kultivace liturgického prostoru tak, aby byl esteticky i funkčně vyhovující.²⁰¹ V Roce eucharistie byl také poprvé slaven svátek Těla a Krve Páně

¹⁹⁰ Srov. Adventní víkendové setkání, <http://www.arcs.cuni.cz/index.php?a=poradame&s=setkani> (2. 10. 2008).

¹⁹¹ Kněžská formace, <http://www.ktf.cuni.cz/KTF-507.html> (2. 10. 2008).

¹⁹² Jáhenský pastorační rok, <http://www.ktf.cuni.cz/KTF-702.html> (22. 9. 2008).

¹⁹³ JAN PAVEL II.: Apoštolský list Svatého otce Jana Pavla II. biskupům, kněžím a věřícím laikům k Roku eucharistie (říjen 2004 – říjen 2005) *Mane nobiscum Domine*, Praha: Česká biskupská konference, 2004.

¹⁹⁴ Tamtéž, čl. 5.

¹⁹⁵ Ohlédnutí za Rokem eucharistie. Rozhovor s Mons. A. Opatrným, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2005), s. 2-3.

¹⁹⁶ Viz kapitola 3.1.3 Komunikace – semináře a studijní dny.

¹⁹⁷ Na vikariátní konferenci se scházejí okrskový vikář s kněžím a jáhny ustanovených ve farnostech příslušného vikariátu. Koná se zpravidla každý měsíc.

¹⁹⁸ Srov. Rok eucharistie (č.j. 8506/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 3-4.

¹⁹⁹ Všeobecné pokyny k Římskému misálu (Editio typica tertia 2002), Tiskové středisko České biskupské konference, <http://www.cirkev.cz/res/data/004/000508.pdf> (12. 9. 2008).

²⁰⁰ Srov. Rok eucharistie (č.j. 8506/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 3-4.

²⁰¹ Viz kapitola 3.1.2 Organizační změny.

v Praze eucharistickým procesím z katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha do baziliky Nanebevzetí Panny Marie na Strahově se zastaveními u Karmelu sv. Josefa na Hradčanském náměstí a na Loretánském náměstí v kostele Panny Marie Andělské (Loreta).²⁰² Trasa eucharistického procesí byla zvolena s ohledem na komplikace, které vznikaly při procesích, která se tradičně konala v centru Prahy. Účastnila se jich jen malá skupina věřících na velmi frekventovaných, turisty zaplněných a hlučných místech. Důstojnost procesí se tak rozplývala v okolním všedním ruchu. Vyvrcholením Roku eucharistie byl mimořádný kněžský den, na kterém přednesl basilejský biskup Kurt Koch přednášku s tématem *Eucharistie jako střed života církve*.²⁰³ Součástí byla i práce ve skupinách, ve kterých si kněží předávali své osobní zkušenosti s prožíváním tajemství eucharistie. Kněžský den byl zakončen eucharistickou adorací.

Proces obnovy farností v pražské arcidiecézi byl také svěřen do modlitby věřících přímluvami „za obnovu našich farností a za kněžská povolání“, která byla určena pro dobu postní v roce 2004.²⁰⁴

Tato kapitola byla pokusem o výčet aktivit, které se konají v rámci programu obnovy v pražské arcidiecézi nebo napomáhají jeho realizaci. Jedná se většinou o akce pořádané na diecézní úrovni, v případě nabídky Katolické teologické fakulty UK v Praze můžeme hovořit o záběru ještě širším. Mapovat programy, které se dějí v jednotlivých farnostech, není záměrem této práce. Taková analýza by byla však velice zajímavá jako téma další samostatné práce.

3.1.2 Organizační změny

Na rozdíl od změn v pastorační rovině, která se dá jen nesnadno zcela popsat, je výčet administrativních změn přehlednější. Jsou také lépe vidět, proto mohou být mylně považovány za základ celého procesu. Tyto změny však mají vytvořit předpoklad pro obnovu duchovní – efektivní pastorační síť. V procesu obnovy farností se událo poměrně hodně organizačních změn a další jsou připravovány. Nejčastěji se jednalo o slučování farností, tedy o zánik jedné či více farností ve prospěch jedné větší. Zánik těchto farností, resp. jejich existence jako právního subjektu, je v jednotlivých ustanoveních odůvodňováno pastorační potřebou věřících. Dalším častým krokem je rušení duchovních správ, které spadaly pod farnosti. Kostely, které patřily do zrušených duchovních správ, jsou vyhlášeny za klášterní. To se děje v součinnosti a na žádost řeholních představených²⁰⁵. Tyto změny často pouze potvrzují původní stav (např. kostel sv.

²⁰² Ohlédnutí za Rokem eucharistie. Rozhovor s Mons. A. Opatrným, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2005), s. 2-3.

²⁰³ Ohlédnutí za kněžským dnem (č.j. 7695/2005), in: ACAP 11 (2005), s. 3.

²⁰⁴ Přímluvy pro dobu postní (č.j. 1358/2004), in: ACAP 2 (2004) s. 3.

²⁰⁵ Obnova našich farností – první organizační změny (č.j. 0047/2004), in: ACAP 1 (2004), s. 4.

Josefa v Praze na Novém Městě).²⁰⁶ Na základě pastoračních potřeb bylo také vytvořeno několik personálních farností²⁰⁷, které nejsou vymezeny územně, ale jejich společným jmenovatelem může být mateřský jazyk (např. farnost pro příslušníky polské národnosti žijící v Praze) nebo jiný společný znak (farnost pro vysokoškoláky). V minulém roce bylo na největším pražském sídlišti Jižní Město postaveno komunitní centrum, jehož součástí je kostel zasvěcený blahoslavené Matce Tereze²⁰⁸. Posláním Komunitního centra Matky Terezy je „pomoci k podpoře a zlepšení životní úrovně na pražském sídlišti, které je se svými 86 tisíci obyvateli zároveň největším sídlištěm v České republice“.²⁰⁹ Hlavním znakem komunitních center je jejich otevřenost pro všechny. Slouží tak nejen k duchovním, ale i ke kulturním a společenským účelům. Obdobným příkladem je realizace projektu Komunitního centra sv. Prokopa na jiném velkém pražském sídlišti – Nové Butovice, které vzniklo ještě před oficiálním zahájením obnovy (2001)²¹⁰. I mimo Prahu se podařilo otevřít obdobná zařízení. V Dobříšci vzniklo taktéž ještě mimo oficiální rámec obnovy Pastorační centrum sv. Tomáše (2001)²¹¹ a v Uhlířských Janovicích bylo v roce 2008 otevřeno Komunitní centrum sv. Jiljí²¹².

První organizační kroky zaznamenáváme v roce 2004, tedy po více než roce diskuzí při přípravných setkáních. První konkrétní změnou bylo sloučení 26 farností vikariátu Rakovník do čtyř. Pouze v těchto čtyřech farnostech sídlili de facto již před touto změnou kněží, kteří spravovali i všechny farnosti okolní, kam dojížděli. Rozsah pastorační péče se však tímto příliš nemění. Dosavadní, především bohoslužebný program byl v bývalých farnostech zachován. Slučování farností již proběhlo také v dalších vikariátech: Kolín, Podřipsko, Stará Boleslav, Beroun a Vlašim²¹³. Organizační úpravy proběhly také na území pražských vikariátů. Přínosem tohoto kroku, na čemž se shoduje většina okrskových vikářů,²¹⁴ kde již sloučení proběhlo, je jednodušší a přehlednější administrativa, která kněžím otevírá větší prostor pro přímou pastorační činnost. Nesnáze vystihuje P. Josef Pecinovský²¹⁵: „Ne vždy a na všech místech vikariátu je slučování věřícími přijímáno jako přínosné, v některých bývalých farnostech byly

²⁰⁶ V případě kostela sv. Josefa se jedná o návrat do původního stavu. Klášterní kostel, nacházející se na území Římskokatolické farnosti u kostela sv. Petra Praha – Nové Město, je zde zřízen spolu s konventem od roku 1653 a dosavadní existence zdejší samostatné duchovní správy byla pozůstatkem uměle vynuceného řešení kvůli někdejšímu komunistickému zákazu veřejné činnosti řeholních společenství. Rozhodnutí o zrušení duchovní správy je tedy nastolením normálního stavu. (*Tamtéž.*)

²⁰⁷ CIC kán. 18.

²⁰⁸ Otevření nového komunitního centra v Praze-Jižním Městě (č.j. 3158/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 5.

²⁰⁹ Otevření Komunitního centra Matky Terezy na Jižním Městě, <http://www.apha.cz/otevreni-komunitniho-centra-matky-terezy-na-jiznim-meste/> (23. 9. 2008).

²¹⁰ Technické údaje o výstavbě Komunitního centra sv. Prokopa, http://www.centrumbutovice.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=42 (4. 10. 2008).

²¹¹ Dobříšské centrum, <http://www.apha.cz/dobriske-centrum/> (19. 9. 2008).

²¹² Kardinál Vlk otevře nové Komunitní centrum sv. Jiljí v Uhlířských Janovicích, <http://www.apha.cz/kardinal-vlk-otevre-nove-komunitni-centrum-sv-jilji-v-uhlirskych-janovicich/> (19. 8. 2008).

²¹³ Viz Tabulka č. 1.

²¹⁴ Srov. Příloha: Vikariáty v průběhu obnovy.

²¹⁵ *Tamtéž.*

určité pastorační aktivity redukovány ve prospěch farnosti 'centrální'. Ještě nějaký čas potrvá, než někteří věřící přijmou novou farnost jako společenství přesahující kostel, který navštěvují.“

Přehled významnějších administrativních změn v průběhu procesu obnovy farnosti od jeho zahájení do poloviny roku 2008 tak, jak šly za sebou, nabízí následující přehled.

Tabulka č. 2 – Organizační kroky 2004 – 2008 (do července)

2004		
Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Zrušení duchovní správy u kostela sv. Josefa Praha-Nové Město ²¹⁶	Kostel sv. Josefa se stává klášterním kostelem kapucínů	1. 1. 2004
Zrušení Římskokatolické farnosti u kostela sv. Jakuba Staršího Praha-Staré Město ²¹⁷	Stává se součástí ŘK farnosti u kostela Matky Boží před Týnem Praha-Staré Město, bazilika sv. Jakuba st. zůstává klášterním kostelem minoritů	1. 1. 2004
Zrušení duchovní správy u Nejsv. Srdce Ježíšova Praha-Malešice ²¹⁸	Kostel se stává filiálním kostelem ŘK farnosti u kostela Neposkvrněného Početí Panny Marie Praha-Strašnice	1. 1. 2004
Sloučení farností vikariátu Rakovník ²¹⁹	Z 26 na 4: Rakovník, Nové Strašecí, Petrovice u Rakovníka a Zbečno	1. 1. 2004
Sloučení pražských malostranských farností ²²⁰	ŘK farnost u kostela sv. Mikuláše Praha-Malá Strana a ŘK farnost u kostela Panny Marie pod řetězem Praha-Malá Strana se stávají součástí ŘK farnosti u kostela sv. Tomáše Praha-Malá Strana	1. 7. 2004
Zrušení Duchovní správy u kostela Panny Marie Vítězné Praha-Malá Strana ²²¹	Kostel (Pražské Jezulátko) se stává klášterním kostelem karmelitánů	1. 7. 2004
Zrušení Duchovní správy u kostela Panny Marie Matky ustavičné pomoci Praha-Malá Strana ²²²	Kostel se stává filiálním kostelem ŘK farnosti u kostela sv. Tomáše Praha-Malá Strana (resp. klášterním kostelem redemptoristů)	1. 7. 2004 (resp. 1. 11. 2005)
Zrušení Duchovní správy u kostela sv. Benedikta Praha-Hradčany ²²³	Kostel se stává klášterním kostelem Karmelu sv. Josefa	1. 7. 2004
Zrušení duchovní správy u kostela Panny Marie Bolestné Praha-Nové Město ²²⁴	Kostel se stává klášterním kostelem alžbětinek	1. 10. 2004

²¹⁶ Zrušení duchovní správy u kostela sv. Josefa Praha – Nové Město (č.j. 8271/2003, 8273/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 8.

²¹⁷ Zrušení Římskokatolické farnosti u kostela sv. Jakuba Staršího Praha – Staré Město (č.j. 8267/2003, 8296/2003, 8343/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 8-9.

²¹⁸ Zrušení duchovní správy u Nejsv. Srdce Ježíšova Praha – Malešice (č.j. 8186/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 9.

²¹⁹ Obnova našich farností – první organizační změny (č.j. 0047/2004), in: ACAP 1 (2004), s. 4.

²²⁰ Sloučení pražských malostranských farností (č.j. 4273/2004, 4274/2004, 4275/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 8.

²²¹ Zrušení Duchovní správy u kostela Panny Marie Vítězné Praha – Malá Strana (č.j. 5054/2004, 5059/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 9.

²²² Zrušení Duchovní správy u kostela Panny Marie Matky ustavičné pomoci Praha – Malá Strana (č.j. 4278/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 9.

²²³ Zrušení Duchovní správy u kostela sv. Benedikta Praha – Hradčany (č.j. 4277/2004, 4276/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 9.

²²⁴ Zrušení duchovní správy u kostela Panny Marie Bolestné Praha – Nové Město (č.j. 6701/2004, 6713/2004), in: ACAP 10 (2004), s. 3.

Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Zřízení Římskokatolické akademické farnosti Praha ²²⁵	osobní farnost studentů, akademických pracovníků a dalších zaměstnanců vysokých škol na území hlavního města Prahy a jejich rodinných příslušníků	1. 10. 2004
Zrušení duchovní správy u kostela Nejsvětějšího Salvátora Praha-Staré Město ²²⁶	Kostel se stává farním kostelem ŘK akademické farnosti Praha	1. 10. 2004
2005		
Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Zrušení duchovní správy u kostela sv. Voršily Praha-Nové Město ²²⁷	Kostel se stává klášterním kostelem voršilek	1. 1. 2005
Sloučení žižkovských farností ²²⁸	Ze tří farností jedna: ŘK farnost u kostela sv. Prokopa Praha-Žižkov, ostatní kostely se stávají filiálními	1. 1. 2005
Zřízení Polské římskokatolické farnosti ²²⁹	osobní farnost římskokatolických křesťanů polské národnosti a jejich rodinných příslušníků	1. 1. 2005
Sloučení farností vikariátu Kolín ²³⁰	Z 37 na 5: Český Brod, Kolín, Kostelec nad Černými Lesy, Pečky, Uhlířské Janovice	1. 1. 2005
Zrušení Duchovní správy u kostela sv. Václava Praha-Dejvice ²³¹	Kostel se stává klášterním kostelem sester Apoštolátu sv. Františka	1. 1. 2005
2006		
Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Sloučení ŘK farnosti Libčice nad Vltavou, Tursko a Roztoky nad Vltavou ²³²	Nástupnická farnost: Roztoky u Prahy	1. 1. 2006
Vyhlášení statutu kostela sv. Martina v Tursku jako klášterního ²³³		1. 1. 2006
Sloučení ŘK farností Klecany, Líbeznice a Odolena Voda ²³⁴	Nástupnická farnost: Odolena Voda	1. 1. 2006
Sloučení farností vikariátu Podřipsko ²³⁵	Z 26 na 4: Roudnice nad Labem, Kralupy nad Vltavou, Neratovice a Budyně nad Ohří	1. 1. 2006
Zrušení farnosti Bříství ²³⁶	Farnost rozdělena do farnosti Nymburk a Český Brod	1. 1. 2006

²²⁵ Zřízení Římskokatolické akademické farnosti Praha (č.j. 6091/2004, 7342/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 8-9.

²²⁶ Zrušení duchovní správy (č.j. 6095/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 8.

²²⁷ Zrušení duchovní správy u kostela sv. Voršily Praha – Nové Město (č.j. 6881/2004, 6883/2004), in: ACAP 11 (2004), s. 9.

²²⁸ Sloučení farností (č.j. 6668/2004, 6669/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 7-8.

²²⁹ Zřízení Polské římskokatolické farnosti (č.j. 6880/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 9.

²³⁰ Sloučení farností (č.j. 7560/2004, 7569/2004, 7563/2004, 7570/2004, 7565/2004, 7571/2004, 7568/2004, 7573/2004), in: ACAP 1 (2005), s. 8-14.

²³¹ Zrušení Duchovní správy u kostela sv. Václava Praha – Dejvice (č.j. 0730/2005, 0731/2005), in: ACAP 2 (2005), s. 15.

²³² Sloučení farností do farnosti Roztoky u Prahy (č.j. 6036/2005, 6049/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 3-4.

²³³ Statut kostela sv. Martina v obci Tursko (č.j. 0071/2006), in: ACAP 1 (2006), s. 4.

²³⁴ Sloučení farností do farnosti Odolena Voda (č.j. 7572/2005, 7634/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 4-5.

²³⁵ Sloučení farností (č.j. 6034/2005, 6047/2005, 6035/2005, 6048/2005, 6033/2005, 6046/2005, 6032/2005, 6045/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 5-8.

²³⁶ Rozdělení farnosti Bříství (č.j. 7802/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 8.

Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Připojení farností Kounice a Poříčany k farnosti Český Brod ²³⁷		1. 1. 2006
Sloučení farností vikariátu Stará Boleslav ²³⁸	Z 24 na 6: Nymburk, Benátky nad Jizerou, Brandýs nad Labem, Čelákovice, Lysá nad Labem, Stará Boleslav	1. 1. 2006
Zrušení Římskokatolické farnosti u kostela Nejsvětější Trojice Praha-Nové Město ²³⁹	Území farnosti rozděleno mezi ŘK farnost u kostela P. Marie Sněžné Praha-Nové Město a ŘK farnost u kostela sv. Vojtěcha Praha-Nové Město	1. 1. 2006
Vyhlášení statutu kostela sv. Josefa v Obořišti jako klášterního ²⁴⁰		1. 6. 2006
Zrušení farnosti Karlštejn-hrad ²⁴¹	Nástupnická právnická osoba: Kolegiální kapitula Nanebevzetí Panny Marie na hradě Karlštejně	1. 7. 2006
Sloučení vikariátu Beroun ²⁴²	Z 31 na 7: Beroun, Hořovice, Rudná-Hořelice, Řevnice, Tachlovice, Úhonice, Žebrák	1. 7. 2006
2007		
Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Sloučení farností Svatá Dobrotivá-Zaječov a Hořovice ²⁴³	Nástupnická farnost: Hořovice. Kostel Panny Marie (Zvěstování Páně) a sv. Benigny ve Svaté Dobrotivé se stává klášterním ²⁴⁴	1. 1. 2007
Otevření Komunitního centra Matky Terezy v Praze na Jižním Městě ²⁴⁵	ŘK farnost u kostela sv. Františka z Assisi Praha-Chodov	26. 5. 2007
2008		
Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Sloučení ŘK farnosti u kostela sv. Vavřince Praha-Jinonice a ŘK farnosti u kostela sv. Filipa a Jakuba Praha-Hlubočepy ²⁴⁶	Nástupnická farnost: u kostela sv. Filipa a Jakuba Praha-Hlubočepy; kostel sv. Vavřince se stává filiálním kostelem nástupnické farnosti	1. 1. 2008
Zřízení kvazifarnosti Praha-Na Balkáně ²⁴⁷	Farní kostel: sv. Vojtěcha, Praha-Balkán	1. 1. 2008

²³⁷ Sloučení farností do farnosti Český Brod (č.j. 6031/2005, 6044/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 9.

²³⁸ Sloučení farností (č.j. 6026/2005, 6039/2005, 6028/2005, 6041/2005, 6027/2005, 6040/2005, 6029/2005, 6042/2005, 6030/2005, 6043/2005, 6025/2005, 6038/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 9-13.

²³⁹ Zrušení Římskokatolické farnosti u kostela Nejsvětější Trojice Praha – Nové Město (č.j. 8326/2005, 8327/2005, 8448/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 14.

²⁴⁰ Statut kostela sv. Josefa v Obořišti (č.j. 1819/2006), in: ACAP 6 (2006), s. 4.

²⁴¹ Zrušení farnosti Karlštejn-hrad (č.j. 0149/2006), in: ACAP 6 (2006), s. 4.

²⁴² Sloučení farností (č.j. 0092/2006, 0313/2006, 0093/2006, 0315/2006, 0093/2006, 0315/2006, 0095/2006, 0318/2006), in: ACAP 6 (2006), s. 4-8.

²⁴³ Sloučení farností do farnosti Hořovice (č.j. 7611/2006, 0054/2007), in: ACAP 1 (2007), s. 4.

²⁴⁴ Statut kostela Panny Marie (Zvěstování Páně) a sv. Benigny /Svatá Dobrotivá/ (č.j. 7609/2006), in: ACAP 1 (2007), s. 5.

²⁴⁵ Otevření nového komunitního centra v Praze-Jižním Městě (č.j. 3158/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 5.

²⁴⁶ Sloučení farností (č.j. 7154/2007, 7198/2007), in: ACAP 12 (2007), s. 4.

²⁴⁷ Zřízení kvazifarnosti Praha-Na Balkáně (č.j. 7920/2007), in: ACAP 1 (2008), s. 5.

Organizační krok	Poznámka	Datum účinnosti
Sloučení farností vikariátu Vlašim ²⁴⁸	Z 28 9: Čechtice, Divišov, Hrádek, Keblov, Louňovice pod Blaníkem, Veliš u Vlašimi, Vlašim, Zdislavice, Zruč nad Sázavou	1. 1. 2008
Sloučení farností Čestín, Petroviče II a Uhlířské Janovice ²⁴⁹	Nástupnická farnost: Uhlířské Janovice	1. 1. 2008
Zřízení Slovenské římskokatolické farnosti ²⁵⁰	Jindřišská 973/30, Praha-Nové Město	1. 7. 2008

V souvislosti s organizačními změnami jsou upravovány také interní právní předpisy a směrnice. Příkladem jsou stanovy nově vzniklých klášterních kostelů²⁵¹ nebo *Statut římskokatolické farnosti svěřené do společné správy více kněžím*²⁵². Podle tohoto předpisu je mezi kněžími určen moderátor farnosti, který je odpovědný za koordinaci pastorační činnosti. Tato situace může vzniknout po sloučení několika farností do jedné (např. ŘK farnost Uhlířské Janovice).²⁵³ Zajímavý právní předpis, který vznikl v souvislosti s programem obnovy, vyhlásil arcibiskup kardinál Vlk v roce 2006. Jedná se o *Statut farní expozitury*²⁵⁴. Týká se také zejména sloučených farností. Záměrem je podpořit existenci aktivních společenství ze zaniklých farností. Proto má být takovým společenstvím, která se angažují, poskytována určitá míra autonomie v rámci farního společenství. Pomocí partikulárního práva je tato jednotka charakterizována a jsou vymezena její práva a povinnosti.

Aby mohla být důstojně slavena eucharistie, která je zdrojem každého farního společenství, byla ustanovena komise kněží, která navštívila jednotlivé farnosti v arcidiecézi s cílem zhodnotit liturgický prostor v kostelech.²⁵⁵ Ve farnostech, kde liturgický prostor neodpovídal příslušné normě²⁵⁶, byla doporučena změna. Základními kontrolovanými atributy bylo umístění a forma: kříže s tělem Ukřižovaného, svatostánku, ambonu, křtitelnice, paškálu a zpovědnice. Samozřejmým je požadavek vyplývající

²⁴⁸ Sloučení farností (č.j. 4703/2007, 4712/2007, 4704/2007, 4713/2007, 4705/2007, 4714/2007, 4706/2007, 4715/2007, 4707/2007, 4716/2007, 4708/2007, 4717/2007, 4709/2007, 4719/2007, 4710/2007, 4720/2007), in: ACAP 1 (2008), s. 7-11.

²⁴⁹ Sloučení farností s farností Uhlířské Janovice (č.j. 4711/2007, 4721/2007), in: ACAP 1 (2008), s. 11-12.

²⁵⁰ Zřízení Slovenské římskokatolické farnosti (č.j. 3027/2008), in: ACAP 5 (2008), s. 5.

²⁵¹ Stanovy klášterního kostela (č.j. 8654/2004), in: ACAP 1 (2005), příloha.

²⁵² Statut římskokatolické farnosti svěřené do společné správy více kněžím (č.j. 8597/2004), in: ACAP 1 (2005), s. 7.

²⁵³ Katalog Arcibiskupství pražského, [www.verze, https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml¶metry\[farnosti\]\[id\]=2403](https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml¶metry[farnosti][id]=2403) (2. 10. 2008).

²⁵⁴ Statut farní expozitury (č.j. 3952/2006), in: ACAP 6 (2006), příloha.

²⁵⁵ Zpráva o stavu liturgického prostoru v kostelích arcidiecéze pražské (č.j. 8225/2005), ACAP 12 (2005), s. 3-5; také Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2006), s. 4.

²⁵⁶ Směrnice upravující závazný postup při schvalování nových liturgických prostor a úprav stávajících (č.j. 7331/2005), in: ACAP 11 (2005), příloha.

z Druhého vatikánského koncilu na aktivní účast věřících při bohoslužbě²⁵⁷, a sice orientace obětního stolu směrem k lidu. Jedno z mála míst, kde byla slavena mše ještě zády k lidu byla kaple v Arcibiskupském paláci, kde byl nový skleněný obětní stůl slavnostně požehnán v roce 2004.²⁵⁸

3.1.3 Komunikace – semináře a studijní dny

Na komunikační rovině, která provází a má i dál provázet celý proces, proběhly, a dále probíhají rozhovory na různých úrovních, to znamená nejen mezi biskupy, vikáři, kněžími a jáhny, ale také s věřícími ve farnosti. Na základě těchto seminářů a diskusí jsou připravovány a realizovány jednotlivé kroky. Dobrá komunikace je také prostředkem, jak pro program obnovy získat všechny věřící. Má-li být cílem obnovy změna smýšlení každého věřícího, musí efektivní komunikace ležet organizátorům obnovy zvláště na srdci. V této kapitole se budeme zabývat jak přípravnými setkáními, kterých se účastnil diecézní biskup, biskupští vikáři, generální vikář a kněží arcidiecéze, tak komunikaci programu směrem do farností a také přímo k věřícím a veřejnosti.

Na Svaté Hoře se setkával arcibiskup a jeho *Biskupská rada* spolu s kněžími a jáhny. Setkání proběhla ve dvou cyklech. Každý cyklus zahrnoval pět setkání – tři se skupinami z mimopražských vikariátů a dvě z pražských. Vzhledem k rozdílné situaci farností v centru hlavního města a v jeho okrajových částech byly tyto skupiny pozvány zvlášť. Tématem prvního cyklu byla především komunikace, analýza současné situace a společné hledání cest k realizaci prvních změn, především v rovině organizační. Na základě těchto rozhovorů jsou uskutečňovány změny ve vikariátech, především tzv. slučování farností. Tématem druhého cyklu byla duchovní obnova a její čtyři pilíře: pokání, Boží slovo, modlitba a společenství. Součástí těchto setkání byly i praktické ukázky a práce ve skupinách i náměty pro prohloubení duchovního života ve farnostech. Tato setkání byla připravována a následně analyzována na některých zasedáních *Biskupské rady*²⁵⁹, kde se pravidelně jednou týdně setkává arcibiskup, generální vikář a biskupští vikáři, a také na studijních dnech této rady, kde je k projednávání tématu určeno více času.

²⁵⁷ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Věroučná konstituce o svátostné liturgii *Sacrosanctum concilium*, in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 30.

²⁵⁸ Nový obětní stůl v kapli Arcibiskupského paláce, <http://www.apha.cz/novy-obetni-stul-v-kapli-arcibiskupskeho-palace/> (24. 10. 2008).

²⁵⁹ Biskupská rada, která byla zřízena dekretem arcibiskupa pražského č. j. 73/97 za účelem větší podpory pastorační činnosti, se skládá z generálního vikáře a všech biskupských vikářů. Je nástrojem pro koordinaci prací diecézní kurie (arcibiskupa, generálního vikáře a biskupských vikářů). *Rady a komise*, <http://www.apha.cz/rady-a-komise/> (22. 9. 2008).

Také některé *kněžské dny*²⁶⁰, na které jsou zváni duchovní celé arcidiecéze, byly věnovány procesu obnovy farnosti. Tyto semináře jsou svým zaměřením vzdělávací a formační, jejich základem jsou odborné příspěvky ke zvoleným tématům s možností diskuse. V roce 2005 byly všechny tyto semináře v návaznosti na setkání na Svaté Hoře zaměřeny na témata duchovní obnovy²⁶¹. Dva *kněžské dny* byly věnovány tzv. *listu francouzských biskupů*²⁶², který byl v roce 2003 vydán v češtině. Dokument, který Francouzská biskupská konference výmluvně nazvala *Pozvat současnou společnost k životu z víry*, se zabývá hledáním nových cest pastorače a evangelizace na základě analýzy současné francouzské společnosti. Dopis je sice adresován francouzským katolíkům, kteří žijí svou víru v odlišných podmínkách. Svým hlavním poselstvím o potřebě církve, kde se zakořeňuje zkušenost víry, a o nutnosti neustálé iniciace směrem ke společnosti však může být velmi užitečnou inspirací i pro naši církev. Na kněžských dnech byl tento dokument nejdříve představen a následně byly vybrány některé podněty k aplikaci na naše poměry. Příspěvky se týkaly několika aspektů života společnosti – „demografická situace, způsoby partnerského soužití, preference zájmů mladší generace a seniorů – a diskuse k jejich významu pro pastorači a evangelizaci“²⁶³.

Mezi další pravidelné akce, na kterých byl určitý prostor věnován programu obnovy, patří *setkání okrskových vikářů s Biskupskou radou, zasedání Kněžské rady*²⁶⁴ a *Sboru poradců*²⁶⁵. Také pastorační asistenti se pravidelně scházejí na *setkáních pastoračních asistentů*, která se konají zpravidla jednou ročně. K jednorázovým akcím, které byly pořádány právě v souvislosti s programem obnovy, bylo *školení okrskových vikářů* s tématem tvorba vize, které mělo usnadnit nastartování pastoračního plánování ve farnostech. Druhou takovou akcí bylo školení s tématem *empatické naslouchání pro lidi v krizi*, které bylo nabídnuto kněžím a jáhnům. Náplní tohoto školení bylo naučení se dovednostem, jak rozpoznat situace, vést rozhovor a naslouchat věřícímu v krizi. Zorganizování tohoto semináře bylo podle slov jeho organizátorů pokusem o reakci na požadavek dalšího vzdělávání a profesního rozvíjení kněží, který vzešel ze setkání na Svaté Hoře.²⁶⁶ Jednalo se o pilotní projekt, který měl být v případě zájmu opakován,

²⁶⁰ Jedná se přibližně o čtyři setkání za rok.

²⁶¹ Viz Tabulka č. 2.

²⁶² FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Pozvat současnou společnost k životu z víry*. Dopis francouzským katolíkům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

²⁶³ Kněžský den, str. (č.j. 6973/2003), in: ACAP 10 (2003), s. 3.

²⁶⁴ Kněžská rada, ustavená dle kán. 495, § 1 CIC, je sbor kněží, kteří jsou jakoby senátem arcibiskupa, zastupujícím kněžstvo v arcidiecézi. Jako poradní orgán pomáhá kněžská rada arcibiskupovi v řízení diecéze za účelem podpory pastorační činnosti v arcidiecézi. *Rady a komise*, <http://www.apha.cz/rady-a-komise/> (22. 9. 2008).

²⁶⁵ Členové jsou kněží jmenovaní arcibiskupem z řad kněžské rady. Sbor konsultorů plní úkoly stanovené právem. *Rady a komise*, <http://www.apha.cz/rady-a-komise/> (22. 9. 2008).

²⁶⁶ Srov. Seminář pro kněze a jáhny (č.j. 5327/2003), in: ACAP 7-8 (2003), s. 3.

a který měl případně pokračovat zvolením dalších témat, např. organizování času nebo rozvoj prezentačních dovedností.²⁶⁷ Vzhledem k tomu, že nebyla publikována žádná zpráva o konání další podobné akce, tato nabídka se pravděpodobně nesečkala s dostatečným ohlasem na straně kněží a jáhnů.

Následující tabulka shrnuje chronologicky přípravná svatohorská setkání a další akce, které byly organizovány ke komunikaci procesu obnovy farnosti. Základem tabulky jsou informace o seznamu proběhlých kroků procesu obnovy farnosti za rok 2002 a 2003, který byl uveřejněn v arcidiecézním interním věstníku.²⁶⁸ Tento seznam je rozšířen o informace o podobných akcích, které pokračovaly v následujících letech. Tyto informace byly postupně zveřejňovány v dalších vydáních interních věstníků a shrnuty v prezentaci generálního vikáře Michaela Slavíka k procesu obnovy farnosti²⁶⁹, kterou představil na kněžském dnu 8. 6. 2006. Zdroj doplněných informací je v tabulce uveden u každé akce zvlášť.

Tabulka č. 3 – Setkání biskupů, kněží, jáhnů a pastoračních pracovníků

Měsíc	Název činnosti	Téma
2002		
Listopad	Setkání kněží z vikariátů Benešov, Příbram, Vlašim	Analýza, komunikace
Listopad	Setkání kněží z vikariátů Beroun, Kladno, Podřipsko, Rakovník	Analýza, komunikace
Prosinec	Setkání kněží z vikariátů Jílové, Kolín, Stará Boleslav	Analýza, komunikace
2003		
Leden	Setkání kněží pražských suburbánních farností	Analýza, komunikace
Únor	Setkání kněží centrální Prahy	Analýza, komunikace
Červen	Seminář o procesu obnovy farností	Analýza, komunikace
Září	Kněžský den	Představení listu francouzských biskupů: Pozvat současnou společnost k životu z víry
Září	Školení okrskových vikářů	Tvorba vize
Říjen	Školení pro kněze	Empatické naslouchání pro lidi v krizi
Listopad	Kněžský den	Konkretizace některých podnětů listu francouzských biskupů do našich poměrů
Listopad	Setkání pastoračních asistentů	
Listopad	Studijní den Biskupské rady ²⁷⁰	
Prosinec	Studijní den Biskupské rady ²⁷¹	

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ Proces obnovy farností arcidiecéze (č.j. 8433/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 4-5.

²⁶⁹ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské. Powerpointová prezentace obnovy farností, <http://www.apha.cz/prezentace-obnovy-farnosti/>, příložený soubor (2. 10. 2008).

²⁷⁰ Tamtéž.

²⁷¹ Tamtéž.

2004		
Březen	Kněžská rada ²⁷²	Projednávání realizace některých organizačních kroků
Březen	Biskupská rada ²⁷³	
Březen	Schůze okrskových vikářů ²⁷⁴	Vytváření programu dalších svatohorských setkání a plánu diecézních poutí
Květen	Setkání kněží vikariátů Vlašim, Rakovník, Jílové	Prostředky obnovy farností: pokání, Boží slovo, modlitba, společenství (sdílení) ²⁷⁵
Květen	Setkání kněží vikariátů Příbram, Kladno, Kolín, Podřipsko	Prostředky obnovy farností: pokání, Boží slovo, modlitba, společenství (sdílení) ²⁷⁶
Květen-červen	Setkání kněží vikariátů Beroun, Benešov, Stará Boleslav	Prostředky obnovy farností: pokání, Boží slovo, modlitba, společenství (sdílení) ²⁷⁷
Červen	Biskupská rada ²⁷⁸	Dokončení druhého okruhu svatohorských setkání
Září	Setkání pastoračních asistentů ²⁷⁹	
Září	Setkání kněží I. a III. pražského vikariátu ²⁸⁰	Prostředky obnovy farností: pokání, Boží slovo, modlitba, společenství (sdílení)
Říjen	Setkání kněží II. a IV. pražského vikariátu ²⁸¹	Prostředky obnovy farností: pokání, Boží slovo, modlitba, společenství (sdílení)
Prosinec	Kněžský den ²⁸²	Bible v pastoraci
2005		
Leden	Studijní den Biskupské rady ²⁸³	
Únor	Kněžský den ²⁸⁴	Pokání
Duben	Kněžská rada a Sbor poradců ²⁸⁵	
Duben	Kněžský den ²⁸⁶	Eucharistie
Květen	Studijní den Biskupské rady ²⁸⁷	
Květen	Setkání s okrskovými vikáři ²⁸⁸	Vizitační protokoly, obnova farností
Květen-červen	Kněžský den ²⁸⁹	Plánování ve farnosti
Září	Setkání pastoračních asistentů ²⁹⁰	
Říjen	Kněžský den ²⁹¹	Eucharistie jako střed života církve

²⁷² Ze zasedání Kněžské rady (č.j. 3092/2004), in: ACAP 4 (2004), s. 3.

²⁷³ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁷⁴ Schůze okrskových vikářů (č.j. 3093/2004), in: ACAP 4 (2004), s. 4.

²⁷⁵ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁷⁶ Tamtéž.

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ Tamtéž.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ Obnova farností – setkání kněží z Prahy (č.j. 5509/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 4.

²⁸¹ Tamtéž.

²⁸² Kněžský den (č.j. 7870/2004), in: ACAP 11 (2004), s. 3.

²⁸³ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁸⁴ Rok eucharistie (č.j. 8506/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 3-4.

²⁸⁵ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁸⁶ Rok eucharistie (č.j. 8506/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 3-4.

²⁸⁷ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁸⁸ Setkání arcibiskupa s okrskovými vikáři (č.j. 4392/2005), in: ACAP 6/2005, s. 4.

²⁸⁹ Rok eucharistie (č.j. 8506/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 3-4.

²⁹⁰ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁹¹ Ohlédnutí za kněžským dnem (č.j. 7695/2005), in: ACAP 11 (2005), s. 3.

2006		
Červen	Kněžský den ²⁹²	Prezentace procesu obnovy farnosti
Září	Setkání pastoračních asistentů ²⁹³	
2008		
Květen	Kněžský den	Diecéze a farnosti v USA v procesu současných změn

Výsledkem všech těchto jednání, seminářů, setkání a studijních dnů jsou konkrétní realizované kroky v podobě organizačních změn a praktického oživování pilířů duchovní obnovy (pokání, Boží slovo, modlitba a společenství). V tomto prostoru k dialogu bylo předloženo mnoho dílčích impulzů k obnově života farností. Na tomto místě zmíníme alespoň některé z nich.

3.1.3.1 Specifika pastorační práce na venkově

Jedním z prvních konkrétních impulzů byl v roce 1999 studijní den *Biskupské rady*²⁹⁴. Již zde bylo navrženo, aby biskup společně s kněžími četl a rozjímal Písmo a inspiroval tak kněze k práci s Písmem s věřícími ve farnosti. Druhým tématem, které se pak stalo jedním z duchovních pilířů obnovy, byla svátost smíření a její obnova. Samostatným bodem jednání byla otázka nového stylu pastorační práce na venkově. Problematika venkova, kde se téměř v každé obci nachází kostel, ale počet kněží i věřících klesá, bylo patrně první téma, které se začalo konkrétně řešit. Bylo navrženo uspořádat setkání zainteresovaných kněží za účelem výměny zkušeností. Touto problematikou se zabývala *Biskupská rada* i nadále. O tři roky později bylo promyšleno související téma, a sice otázka bohoslužeb bez přítomnosti kněze²⁹⁵. Takto formulované téma není cílem, jak zachránit a ještě nějaký čas udržovat alespoň něco v životě farních společenství. Platí totiž stále, že slavení eucharistie je vrcholnou činností církve, které je nutné k vytváření společenství a především plně zpřítomňuje velikonoční tajemství. Toto nemůže bohoslužba slova nahradit. Střídání nedělních mší svatých s bohoslužbami slova zůstává proto nouzovým řešením bez perspektivy. Tato praxe je však mnohde reakcí na aktuální situaci a v rámci možností snahou o udržování toho, na co byli lidé zvyklí. Kněz se tak snaží věnovat několika většinou málo početným skupinám věřících rozptýlených na území, které má na starosti. Problémem je, že kromě společných bohoslužeb, když přijede kněz, nekonají společně tyto lidé nic dalšího. Takovéto skupiny nejsou podle biskupa a jeho vikářů farností v plném slova smyslu, a proto je otázkou, jak tyto skupiny sloučit ve větší celky nejen formálně. Za ideální stav je označována sloučená farnost v čele s knězem, který

²⁹² Kněžský den (č.j. 3540/2006), in: ACAP 5 (2006), s. 3.

²⁹³ SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské.

²⁹⁴ Studijní den 14. 1. 1999, zápis, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

²⁹⁵ Studijní den 24. 4. 2002, zápis, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

má být pastýřem všech, nejen těch v sídlení farnosti. K tomu mají přispět především spolupracovníci kněze, tedy jáhen, pastorační asistent, katecheté a v jednotlivých lokalitách (dříve farnostech) alespoň jedna kontaktní osoba. Aby byl překonán stav, kdy se lidé sejdou pouze když přijede kněz, navrhuje *Biskupská rada*, aby v bývalých farnostech fungoval tým dvou až tří farníků, kteří organizují společné akce v lokalitě, tedy modlitby, příp. bohoslužby slova a další program. Celé společenství farnosti by se pak scházelo několikrát do roka ke společnému slavení eucharistie o Velikonocích, na pouti ve farním kostele apod. Pro podporu identity těchto společenství byla vydána směrnice o farních expoziturách, které jsou v rámci farnosti relativně samostatné.²⁹⁶ Pro tuto *aplikovanou teologii farnosti*, která vyplývá z požadavků Druhého vatikánského koncilu a do jisté míry se již uskutečňuje, je potřeba získat kněze i věřící ve farnostech. K realizaci navrhuje *Biskupská rada* jednak seminář s kněžími, který se ještě ten rok realizoval na setkáních na Svaté Hoře, a také sérii pastýřských listů (v zápisu se uvádí cca 4 ročně), které teologii farnosti i praktické záměry vysvětlují. Tento záměr se zrealizovat nepodařilo.

3.1.3.2 Praha versus venkovské farnosti

Další otázkou, která byla od začátku zdůrazňována, je rozdílná pastorační situace v Praze, příp. ve větších městech, a na venkově. Z toho vyplývá zcela jiný přístup při obnově farností. V mimopražských vikariátech se při restrukturalizaci farností hovořilo především o jejich slučování, přičemž je opakovaně zdůrazňováno, že slučování farností je důsledek změn, ne naopak. Na začátku bylo potřeba vytipovat farnosti, které se stanou sídelními²⁹⁷. Jak vyplývá z reflexe prvních změn,²⁹⁸ jsou změny vnímány farníky negativně, protože jim byla „zrušena“ jejich farnost. Rozdílné postoje ke slučování zaujímají lidé v oblastech, kde je velmi málo věřících – tam jsou změny přijímány bez větších problémů; naproti tomu početná společenství s vlastním sebevědomím změny přijímají jen těžce, nechťejí se rozplynout ve větším celku. Jejich ochota se angažovat mimo svou obec či původní farnost se zmenšuje. Opět je při řešení této problematiky nabízeno ustanovení výše zmíněné *farní expozitury*. Jako ideální řešení je považováno ustanovit farní expozitury současně se slučováním farností. Život křesťana na vesnici je svázán s kostelem. Z uvedené reflexe vyplynulo, že toto prožívání příslušnosti k církvi právě v kostele je specifíkem venkova. Nelze proto předpokládat, že by se lidé byli ochotni scházet k modlitbě např. v domácnostech. Kostely, které se po sloučení stávají filiálními, zůstávají místy k setkávání, k modlitbě. Problematika slučování farností je vesměs chápána

²⁹⁶ Viz kapitola 3.1.2 Organizační změny.

²⁹⁷ Viz Příloha: Vikariáty v průběhu obnovy (Vikariát Podřipsko).

²⁹⁸ Setkání pozvaných kněží o otázkách pastorace v rámci slučování farností na venkově. Praha, Pastorační středisko 18. 5. 2005, zápis, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

jako administrativní pomoc, nepomůže ale od celkové sumy hmotných starostí, a navíc s sebou přináší uvedené organizační i vztahové problémy. I po prvních změnách je stále zmiňována otázka komunikace, která je potřebná již před zahájením změn. Tedy s dostatečným předstihem před slučováním komunikovat s lidmi, kteří se ve farnosti angažují, příp. i se starosty, neboť obec na mnohých místech s farnostmi spolupracuje a tyto změny, které církev chápe jako zlepšení, mohou vnímat negativně.

Specifické znaky pastorace v Praze bylo tématem setkání kněží z pražských vikariátů.²⁹⁹ P. Aleš Opatrný sumarizoval podněty z uvedených setkání.³⁰⁰ Vytvořil seznam toho, co lidé ve velkoměstské farnosti hledají. Požadavky jsou to velice rozdílné. Shodují se však v pohledu na osobnost a schopnosti kněze – měl by být výraznou otcovskou postavou, která je dlouhodobě povede a jehož kázání jsou kvalitní a neodtržená od života. Někteří lidé ve farnosti hledají radu a pomoc v osobních problémech a životních krizích, možnost osobního rozhovoru. S tím je také někdy spojen požadavek kvalitní a dostupné zpovědní služby. Společenství farnosti je důležité jako místo setkávání pro ty, kteří se zde setkávají se svými přáteli a známými z předešlých let i v době, kdy mají každý své rodiny a zájmy. Dalším požadavkem je prostředí pro náboženský růst dětí a dospívajících. Důležité může být i esteticky vyhovující prostředí pro liturgii, kvalita liturgické hudby. Někteří hledají společenství, kde si jich někdo všimne a nenechá je v osamocenosti nebo ve kterém se mohou angažovat. Ti méně nároční a méně ochotní něco do společenství investovat hledají místo, kde co nejpohodlněji a nejpříjemněji splní svou náboženskou povinnost účasti na nedělní mši svaté. Tito lidé jsou spokojení, když mohou zůstat ve své anonymitě, když po nich nikdo nic nechce. Ze zdravotních důvodů je pro některé důležitý vytápěný kostel se sociálním zařízením. Specifickým požadavkem je pak vlídné přijetí při „bodovém“ setkání s církví při křtu, svatbě nebo pohřbu. P. Opatrný uvádí, že se uvedené požadavky dají ještě doplnit a všem těmto požadavkům nemůže vyhovovat jedna farnost. Proto saturaci těchto potřeb by mělo zajistit město v rámci více farností.

Z uvedeného vyplývá, že program obnovy farnosti má ve velkoměstě a v ostatních farnostech arcidiecéze zcela jiný obsah. Zatímco na venkově se farnosti slučují ve větší celky a zároveň jsou podporovány pastorační aktivity místních skupin a hlavním problémem je identita skupin věřících v jednotlivých obcích, v Praze se jedná spíše o koordinaci nabídek a podporu spolupráce s řeholními společenstvími a komunitami, které mají svá specifika, aby tak celková pastorační nabídka farností byla co nejpestřejší.

²⁹⁹ Viz Tabulka č. 3.

³⁰⁰ OPATRNÝ Aleš, Několik poznámek k setkání kněží z Prahy, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

Hlavním problémem pražských farností zůstává nestálost jejich členů, kteří se podle nabídky, která jim vyhovuje, přesouvají z jedné farnosti do druhé.

3.1.3.3 Pastorační plánování ve farnostech

Dalším tématem probíraným na setkáních kněží, které se týká všech farností stejně, je otázka pastoračního plánování. Otázka proto, že nejprve byla potřeba jejich přínos zdůvodnit. Pochybnost, zda je vůbec plánování pastorační činnosti vhodné, vyplývá z biblického varování v Matoušově evangeliu.³⁰¹ Nemáme se starat o zítřek, tuto starost máme dokonce nechat pohanům. Naproti tomu v Lukášově evangeliu³⁰² najdeme výzvu k promýšlení realizace dobré životní cesty. Jan Pavel II. hovoří o potřebě vytváření plánů a zdůrazňuje duchovní dimenzi.³⁰³ Život je z Ducha svatého, utváření pastoračních plánů má být pomocnou kostrou k realizaci projektů rozvíjejících život ve farnosti i v obci. Tyto programy musí vycházet z reálné představy o aktuálních úkolech farnosti, o jejích potřebách, materiálních a personálních možnostech s ohledem na demografický vývoj a trendy rozvoje obce.³⁰⁴ Při pastoračním plánování se vychází ze základních činností jako jsou bohoslužby, pravidelná výuka náboženství, souhrnně „organizační zajištění běžného života od bohoslužeb až po úklid“.³⁰⁵ Součástí programu jsou ale také dlouhodobé plány jako je např. dlouhodobá příprava spolupracovníků, vzdělávací programy pro farníky všech věkových kategorií, a také pro kněze, jáhny, pastorační asistenty a katechety, kteří ve farnosti působí. Dále je to oblast evangelizace a programy pro prohloubení života z víry (exercicie, lidové misie apod.). V neposlední řadě se jedná o provozování farní charity a vytváření struktur a zařízení pro tyto služby a konečně stavební činnost.³⁰⁶ Lze předpokládat plány života farnosti na jeden rok, ale i dlouhodobější (tři až pět let).³⁰⁷ Pozitivním dopadem utváření pastoračních plánů je kromě možnosti realizace dlouhodobějších projektů aktivní zapojení farníků. Důležitou nedílnou součástí plánování je vyhodnocení. Zhodnocení toho, co se podařilo, povzbudí k další společné práci a odhalení důvodů, proč se některý z bodů programu zrealizovat nepodařilo, umožní při dalším plánování reálný nadhled a korekci.

³⁰¹ Mt 6,25-34.

³⁰² Lk 14,28-30.

³⁰³ Srov. NMI 15.

³⁰⁴ Srov. OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorační v pluralitní společnosti, s. 149.

³⁰⁵ Srov. tamtéž.

³⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 149-150.

³⁰⁷ Setkání na Sv. Hoře 18. – 19. 10. 2004 – „plánování ve farnostech“, studijní materiál, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

Při setkání kněží a vedení arcidiecéze v říjnu 2004³⁰⁸, které se věnovalo tématu pastoračního plánování ve farnostech, bylo dohodnuto postupné vytváření těchto plánů. V první vlně byla vybrána vždy jedna farnost za vikariát a v druhé vlně řada dalších vybraných farností. Cílem prvního pastoračního plánu má být spíše popis situace, součástí následujících budou dlouhodobější programy (na tři roky). Prvním plánům má předcházet společná instruktáž s odborníkem. Dohodnuto bylo také společné zhodnocení vytvořených plánů.³⁰⁹

3.1.4 Komunikace v periodických a na internetu

Další oblastí komunikace *procesu obnovy farnosti* je publikování textů v periodických, určených kněžím a věřícím ve farnostech. Vzhledem k tomu, že proces obnovy farností je především proces odehrávající se uvnitř církve, komunikace směrem k veřejnosti není uskutečňována. Ke komunikaci s duchovními, farnostmi a věřícími jsou využívány následující prostředky. Interní věstník *Acta Curiae Archiepiscopalis Pragensis*³¹⁰, který vychází jedenáctkrát ročně a je hlavním informačním kanálem od arcibiskupského úřadu směrem k duchovním ustanoveným ke službě v arcidiecézi. Pomocí tohoto věstníku jsou šířeny pastýřské listy, informace o proběhlých organizačních změnách, pozvánky na celodiecézní akce, organizační a administrativní záležitosti. Je tedy jakýmsi úředním dokumentem, ve kterém jsou jednotlivé zprávy opatřeny jednacím čísly a pro adresáty jsou závazné. Prostřednictvím tohoto věstníku byl také, jak je již uvedeno na začátku této kapitoly, proces obnovy farnosti v roce 2002 vyhlášen a zahájen. Za účelem efektivnější komunikace vznikla také na internetu privátní zóna³¹¹, kam mají přístup všichni zaměstnanci Arcibiskupství pražského, tzn. kněží, jáhni a pastorační asistenti. Zde jsou zveřejňovány jednotlivé věstníky i jejich archiv, ale i další aktuální zprávy, typové smlouvy, aktuální směrnice, formuláře, podklady pro účetnictví, informace ke slučování farností a další informace.³¹² Ke slučování farností je zde uveřejněn manuál obsahující formální postupy v církevně-právní, civilně-právní i ekonomické a majetkové oblasti a zároveň časový plán. Podle manuálu sloučení farností trvá celkem 190 dní, z čehož většina (120) zahrnuje přípravu, inventarizaci majetku a komunikaci celé záležitosti, zbývajících 70 dní po účinnosti příslušných dekretů je na nahlášení změn státní správě.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Srov. tamtéž.

³¹⁰ Srov. poznámka č. 155.

³¹¹ PTÁČEK Josef: Arcibiskupství pražské uvádí do provozu nové webové stránky (č.j. 3161/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 6.

³¹² Tamtéž.

Zpravodaj pražské arcidiecéze je periodikem, jehož adresátem je především laická veřejnost. Vychází desetkrát ročně od roku 1992.³¹³ V časopise jsou otiskovány vybrané informace z interního věstníku určené také pro veřejnost, to znamená především pozvánky na celodiecézní akce a informace o změnách v ustanovení kněží. Obsah je rozšířen o akce jednotlivých středisek arcibiskupství a farností arcidiecéze a doplňován rozhovory a úvodníky k aktuálním tématům. Na rozdíl od interního věstníku není *Zpravodaj* rozesílán předem vytvořenému seznamu subjektů. Duchovní správci jsou informováni o jeho existenci a možnosti objednání. Proto se časopis nedostane do všech farností. K procesu obnovy farností byly ve *Zpravodaji* otisknuty informace o organizačních změnách – slučování farností nebo zřizování nových, tři rozhovory s biskupským vikářem pro pastorači Alešem Opatrným, jeden s generálním vikářem Michaellem Slavíkem a čtrnáct rozhovorů s okrskovými vikáři a několik dalších textů.³¹⁴ První rozhovor, který seznamoval s obnovou farností, byl otištěn několik měsíců po zahájení programu obnovy. Další dva rozhovory byly uveřejněny při zahájení a po ukončení *Roku eucharistie*. Cílem rozhovorů s okrskovými vikáři bylo především představit jednotlivé vikariáty, jejich radosti i starosti a specifika každého z nich.³¹⁵ Jeden dotaz se také týkal procesu obnovy farností, konkrétně slučování farností.

Pro veřejnost je určen také internetový server Arcibiskupství pražského (www.apha.cz). Na těchto stránkách byly k tématu obnovy uveřejněny informace o některých přípravných setkáních kněží na Svaté Hoře, zmíněné rozhovory ze *Zpravodaje*, dva pastýřské listy arcibiskupa a prezentace generálního vikáře Slavíka o procesu obnovy.³¹⁶ V roce 2007 byl také rozšířen web arcibiskupství o stránky jednotlivých středisek. Prostor k vlastní prezentaci tak mají Pastorační středisko (ps.apha.cz), Centrum pro rodinu (cpr.apha.cz), Katechetické středisko (adks.apha.cz), Misijní středisko (misie.apha.cz), Centrum pro mládež (mladez.apha.cz – v tomto případě byla zřízena pouze nová adresa k již fungujícím internetovým stránkám) a několik odborů arcibiskupství – Církevní školství (skolstvi.apha.cz), Správa majetku (sm.apha.cz) a Stavební odbor (stavebni.apha.cz).³¹⁷ Úkolem všech vyjmenovaných medií je především informovat, v případě těch elektronických také usnadnit komunikaci.

V rychle se rozvíjející oblasti internetové komunikace existují ještě další projekty, jejichž provozování sice přímo nesouvisí s procesem obnovy farností, ale které svým zaměřením na oblast pastorače, evangelizace a misie program obnovy doplňují. Již desátým

³¹³ *Zpravodaj pražské arcidiecéze*, <http://ps.apha.cz/zpravodaj-prazske-arcidieceze/> (2. 11. 2008).

³¹⁴ Viz Tabulka č. 3

³¹⁵ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: *Zpravodaj pražské arcidiecéze* 9 (2006), s. 1-2.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ PTÁČEK Josef: Arcibiskupství pražské uvádí do provozu nové webové stránky (č.j. 3161/2007), in: *ACAP* 5 (2007), s. 6.

rokem funguje *Abeceda víry na Internetu* (www.vira.cz) určená pro křesťanskou, ale i hledající veřejnost. Projekt *Pastorace.cz* (www.pastorace.cz) nabízí podklady pro pastorační činnost a duchovní život. Do základů křesťanské zvěsti uvádí web *Křesťanství.cz* (www.krestanstvi.cz). Dalším projektem je vyhledávaná služba *Křesťanská linka důvěry* (help.vira.cz). Linka důvěry využívající elektronický způsob komunikace nabízí bezplatně a anonymně odpovědi na dotazy týkající se víry, ale také poradenství v obtížných životních situacích. Poměrně novým projektem je zpřístupnění internetových stránek *Maria.cz* (www.maria.cz). Všechny tyto projekty provozuje Pastorační středisko Arcibiskupství pražského a počet těchto projektů se stále zvyšuje.³¹⁸ Centrum pro rodinu zprovoznilo v tomto roce stránky *Manželství.cz* (www.manzelstvi.cz), jejichž náplní je křesťanský pohled na tuto svátost. Do budoucna jsou připravovány další internetové projekty.

Dalším, i když spoře využívaným způsobem, kterým má možnost arcibiskup oslovit věřící ve všech farnostech arcidiecéze, jsou pastýřské listy. Jsou sice šířeny pomocí interního věstníku, ale počítá se s jeho přečtením při nedělní bohoslužbě a rozšířením mezi všechny věřící. Obnově farnosti se od zahájení projektu v roce 2002 věnovaly pastýřské listy dva.³¹⁹ První list byl zveřejněn v roce 2004, několik měsíců po zahájení procesu obnovy farnosti, a seznamoval věřící veřejnost s prvními již uskutečněnými kroky obnovy. Druhý list byl vydán o rok později, v březnu 2005. V něm pražský arcibiskup kardinál Vlk přiblížil duchovní pilíře procesu obnovy farnosti a vybídl všechny věřící, aby se zapojili do programu obnovy, konkrétně modlitbou, změnou smýšlení a utvářením vlastního života podle evangelia.

Výčet způsobů, jakými je komunikován program obnovy, je potřeba ještě doplnit veřejnou prezentací dosavadního procesu obnovy farnosti v pražské arcidiecézi, která se konala u příležitosti oslav svátku sv. Vojtěcha a 660 let povýšení na arcibiskupství v roce 2004.³²⁰ Pastorační středisko tehdy uskutečnilo tři přednášky o teologii diecéze i obnově života v arcidiecézi.³²¹

Následující tabulka ukazuje, jak bylo téma procesu obnovy farnosti komunikováno v diecézních médiích. Chronologicky jsou seřazeny texty otištěné v arcidiecézním interním věstníku pro duchovní *Acta Curiae Archiepiscopalis Pragensis* (ACAP), články a rozhovory ve *Zpravodaji pražské arcidiecéze* i zmíněné pastýřské listy.

³¹⁸ Srov. Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2005), příloha: Program Pastoračního střediska.

³¹⁹ Viz Tabulka č. 3.

³²⁰ Oslavy svátku sv. Vojtěcha a 660 let povýšení na arcibiskupství (č.j. 3096/2004), in: ACAP 4/2004, s. 4.

³²¹ ThLic. Prokop Brož: Teologie diecéze – místní církve. (28. 4. 2004); Aleš Opatrný, ThD.: Snahy o obnovu života arcidiecéze za arcibiskupa Berana a kardinála Tomáška. (12. 5. 2004); ThDr. Michael Slavík: Nejblížeší výhled na proměny v životě arcidiecéze (26. 5. 2004). *Tamtéž*.

Tabulka č. 3 – Komunikace projektu v tištěných diecézních médiích

Název textu (Autor)	Poznámka	Médium
2002		
Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské ³²²	Oficiální zahájení	ACAP
2003		
Svatohorská setkání ³²³	Oznámení o zahájení a prvních přípravných setkání duchovních	Zpravodaj
Farní pastorační rady – zkušenosti z Irska ³²⁴		Zpravodaj
Farnost zůstane základní buňkou (Joseph Ratzinger) ³²⁵	Téma spolupráce farnosti a hnutí	Zpravodaj
Proces obnovy farností – dokončení prvního kroku ³²⁶		ACAP
Úvodník (Miloslav Vlk) ³²⁷		ACAP
Proces obnovy farností arcidiecéze ³²⁸	Součástí je tabulka s dosavadními kroky	ACAP
2004		
Obnova našich farností – první organizační změny ³²⁹	Komentář k prvnímu slučování farností ve vikariátu Rakovník	ACAP, Zpravodaj
Pastýřský list (Miloslav Vlk) ³³⁰	První informace věřícím	ACAP, Zpravodaj, Pastýřský list
Rozhovor o obnově farností (Aleš Opatrný) ³³¹		Zpravodaj
Úvodník (Miloslav Vlk) ³³²	Shrnutí dosavadních kroků, výzva k modlitbám, k zapojení věřících ve farnosti do procesu obnovy	ACAP
Obnova farností (Aleš Opatrný) ³³³		Zpravodaj
Slovo arcibiskupa k apoštolskému listu Jana Pavla II. „Mane nobiscum, Domine“ (Miloslav Vlk) ³³⁴	List, kterým papež vyhláší Rok eucharistie, je prezentován v souvislosti s duchovní obnovou farností	ACAP
2005		
Rok eucharistie ³³⁵	Propojení Roku eucharistie a obnovy farností	Zpravodaj

³²² Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské (č.j. 5929/2002), in: ACAP 9 (2002), s. 3.

³²³ Svatohorská setkání, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2003), s. 4.

³²⁴ Farní pastorační rady – zkušenosti z Irska, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2003), s. 1 a 3.

³²⁵ Farnost zůstane základní buňkou (Joseph kardinál Ratzinger), in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2003), s. 1.

³²⁶ Proces obnovy farností – dokončení prvního kroku, in: ACAP 6 (2003), s. 4.

³²⁷ VLK Miloslav, Úvodní slovo (č.j. 6216/2003), in: ACAP 9 (2003), s. 2.

³²⁸ Proces obnovy farností arcidiecéze (č.j. 8433/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 4-5.

³²⁹ Obnova našich farností – první organizační změny (č.j. 0047/2004), in: ACAP 1 (2004), s. 4; také Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2004), s. 3.

³³⁰ VLK Miloslav: Pastýřský list kardinála Miloslava Vlka k procesu obnovy farností (č.j. 1355/2004), in: ACAP 2 (2004), příloha; také VLK Miloslav: Informace o projektu obnovy farností, Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2004), s. 1 a 4.

³³¹ OPATRNÝ Aleš: Rozhovor s P. Alešem Opatrným o obnově farností, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2004), s. 3.

³³² VLK Miloslav: Úvodní slovo (č.j. 6532/2004), ACAP 9 (2004), s. 2-3.

³³³ OPATRNÝ Aleš: Obnova farností, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2004), s. 1.

³³⁴ VLK Miloslav: Slovo arcibiskupa k apoštolskému listu Jana Pavla II. „Mane nobiscum, Domine“ (č.j. 7872/2004), in: ACAP 11 (2004), s. 4.

³³⁵ Rok eucharistie, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2005), s. 1.

Název textu (Autor)	Poznámka	Médium
Úvodník (Miloslav Vlk) ³³⁶	Informace o proběhlých krocích, výzva k pokračování v dalším roce	ACAP
Rozhovor o Roku eucharistie (Aleš Opatrný) ³³⁷		Zpravodaj
Pokání, obrácení a smíření na kněžském dnu ³³⁸	Ukázky z příspěvků na téma pokání přednesených na kněžském dnu	Zpravodaj
Pastýřský list (Miloslav Vlk) ³³⁹	Výzva ke změně smýšlení	ACAP, Pastýřský list
Úvodník (Miloslav Vlk) ³⁴⁰	Hodnocení na konci pastoračního roku – výzva ke společnému hodnocení pastoračních plánů farností za uplynulý rok a k přípravě dalších.	ACAP
Ohlédnutí za Rokem eucharistie (Aleš Opatrný) ³⁴¹		Zpravodaj
2006		
Úvodník (Miloslav Vlk) ³⁴²	Shrnutí kroků obnovy, návštěvy farností, komunikace vedení diecéze s farnostmi	ACAP
Obnova farností pokračuje (Michael Slavík) ³⁴³		Zpravodaj
Úvodník (Miloslav Vlk) ³⁴⁴	Připomenutí hlavních bodů duchovní obnovy na začátku nového školního i pastoračního roku	ACAP
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Vladimír Kelnar) ³⁴⁵	I. pražský vikariát	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Petr Koutecký) ³⁴⁶	II. pražský vikariát	Zpravodaj
2007		
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Bedřich Vymětalík) ³⁴⁷	III. pražský vikariát	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Miroslav Cúth) ³⁴⁸	IV. pražský vikariát	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (František Masařík) ³⁴⁹	Vikariát Benešov	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Josef Ptáček) ³⁵⁰	Vikariát Podřipsko	Zpravodaj

³³⁶ VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 0179/2005), in: ACAP 1 (2005), s. 2-3.

³³⁷ Rozhovor s Mons. Alešem Opatrným o Roku eucharistie, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2005), s. 2.

³³⁸ Pokání, obrácení a smíření na kněžském dnu, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2005), s. 2-3.

³³⁹ VLK Miloslav: Pastýřský list (č.j. 2209/2005), in: ACAP 3 (2005), příloha.

³⁴⁰ VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 4384/2005), in: ACAP 6 (2005), s. 2.

³⁴¹ OPATRŇ Aleš: Ohlédnutí za Rokem eucharistie, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2005), s. 2-3.

³⁴² VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 0260/2006), in: ACAP 1 (2006), s. 2-3.

³⁴³ Obnova farností pokračuje – rozhovor s P. Michaellem Slavíkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2006), s. 2.

³⁴⁴ VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 6035/2006), in: ACAP 9 (2006), s. 2-3.

³⁴⁵ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2006), s. 1-2.

³⁴⁶ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 10 (2006), s. 2-3.

³⁴⁷ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2007), s. 2.

³⁴⁸ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2007), s. 2.

³⁴⁹ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2007), s. 2-3.

³⁵⁰ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 4 (2007), s. 2-3.

Název textu (Autor)	Poznámka	Médium
Obnova farnosti – ohlédnutí a inspirace ³⁵¹	Dotazník pro farnosti – zhodnotit dosavadní průběh a promýšlet pokračování	ACAP
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Josef Pecinovský) ³⁵²	Vikariát Beroun	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Miroslav Malý) ³⁵³	Vikariát Jilové	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Jaroslav Kučera) ³⁵⁴	Vikariát Kladno	Zpravodaj
Kardinál Tomášek a koncil (Opatrný Aleš) ³⁵⁵		Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Libor Bulín) ³⁵⁶	Vikariát Kolín	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Michal Procházka) ³⁵⁷	Vikariát Stará Boleslav	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Ján Petrovič) ³⁵⁸	Vikariát Rakovník	Zpravodaj
2008		
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Jindřich Krink) ³⁵⁹	Vikariát Příbram	Zpravodaj
Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? (Jaroslav Konečný) ³⁶⁰	Vikariát Vlašim	Zpravodaj
Úvodník (Miloslav Vlček) ³⁶¹	Odkaz na pastýřský list z r. 2004, na dotazník pro farnosti, jehož výsledky budou hodnoceny na setkání všech kněží na Svaté Hoře na konci roku 2008	ACAP
Rok svatého Pavla, biblické hodiny a obnova našich farností ³⁶²	Výzva k zpřístupňování Božího slova ve farnostech zvláště v Roce sv. Pavla a v rámci obnovy farností	ACAP

³⁵¹ Obnova farnosti – ohlédnutí a inspirace (č.j. 2458/2007), in: ACAP 4 (2007), s. 5.

³⁵² Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 5 (2007), s. 2-3.

³⁵³ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2007), s. 2-3.

³⁵⁴ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2007), s. 2.

³⁵⁵ OPATRNÝ Aleš: Kardinál Tomášek a koncil, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2007), s. 4.

³⁵⁶ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2007), s. 2-3.

³⁵⁷ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2007), s. 2-3.

³⁵⁸ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 10 (2007), s. 2-3.

³⁵⁹ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2008), s. 2-3.

³⁶⁰ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2008), s. 2-3.

³⁶¹ VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 1199/2008), in: ACAP 2 (2008), s. 2-3.

³⁶² Rok svatého Pavla, biblické hodiny a obnova našich farností (č.j. 3982/2008), in: ACAP 6 (2008), s. 4-5.

4 Vyhodnocení a perspektivy

Proces obnovy farnosti v pražské arcidiecézi budeme moci zhodnotit až s určitým časovým odstupem, kdy bude možné učinit reflexi a ověřit přínos procesu v praxi farních společenství. V současné době je program obnovy přibližně ve své polovině³⁶³, a proto se při svém hodnocení můžeme zaměřit na dosavadní průběh, pozitiva i negativa doposud proběhlých změn a zjistit, zda se podařilo splnit původní záměr nebo zda se pomocí uskutečněného přibližuje kýžený cíl celého procesu.

4.1 Duchovní obnova farností – hodnocení

Duchovní rovina v procesu obnovy farností je těžko popsatelná. Proto se i její postup, úspěch či neúspěch dají zjišťovat jen s obtížemi. Cílem obnovy je zapojení všech věřících do života církve. Úkolem každého je změna smýšlení, tedy obrácení. Každý je vyzván k novému začátku. To je věc natolik osobní, že je objektivní posouzení nemožné. Můžeme se alespoň pokusit zhodnotit, zda bylo uděláno vše pro vytvoření podmínek k takové změně. V první řadě je to otázka komunikace, o které bude řeč v následující kapitole (Komunikace – hodnocení), a na druhém místě je to otázka dostatečného množství možností, tedy nabídky.

V kapitole *Duchovní obnova farností* jsou uvedeny programy speciálních středisek Arcibiskupství pražského, které probíhají pravidelně a zájem o ně se osvědčil ve většině případů v průběhu několika let. Dalo by se říci, že mají své stále návštěvníky a jejich počet se výrazně nemění. Enormní zájem a návštěvnost zaznamenávají kurzy Centra pro rodinu *Přípravy na manželství*, které poskytují odbornou přípravu v oblasti duchovní, liturgické i psychologické. Jedná se o kvalitní odborné příspěvky kombinované s prací ve skupinách. Taková příprava je v porovnání s běžnou přípravou v příslušné farnosti, tedy s knězem, rozšířena o příspěvek odborníka z oboru psychologie, prací ve skupinách a předáváním zkušeností manželského páru. Tento způsob přípravy na manželství je hodnocen jako kvalitní nejen ze strany církve, ale také je přijatelný pro nevěřícího snoubence ve smíšených párech. Jelikož je kapacita kurzu, který se koná třikrát ročně, omezená, a pro mimopražské snoubence těžko dosažitelná, mohl by být tento způsob přípravy na manželství inspirací také pro farnosti, resp. by na nich mohlo spolupracovat více farností nebo celý vikariát.

Nabídka center je rozmanitá, nabízí vzdělávací, formační, duchovní, evangelizační i společenské aktivity, které zahrnují všechny věkové skupiny, děti i seniory nevyjímaje.

³⁶³ Viz Úvod.

Využívá všechny dostupné prostředky komunikace – od přímého setkání s lidmi, přes tištěná periodika a publikace vydávané také na digitálních nosičích až po internet. Proces obnovy farností podnítil centra, aby dále rozšiřovala své nabídky, což je jistě dobře a zaslouží si kladné hodnocení. Jedná se o pokusy o organizaci takových aktivit, po kterých je poptávka, které chybí. V tomto směru jsou možnosti v každé situaci stále otevřené. V tomto smyslu se dá udělat v každém případě ještě více. Můžeme nyní očekávat, že na základě proběhlých akcí a ohlasu na ně budou nově zařazené programy korigovány a jejich nabídka dále rozšiřována.

Nově otevřené programy v rámci celoživotního vzdělávání na Katolické teologické fakultě v Praze jsou jistě také velice prospěšné. Otvírají prostor pro další vzdělávání kněží, jáhnů i laiků. A o to v programu obnovy právě jde. Povzbudit duchovní i laiky k zájmu o zdokonalování sebe sama, probudit stálý zájem o růst života z víry. Papež tento požadavek radikalizuje a hovoří o svatosti, která je úkolem každého křesťana.³⁶⁴ Tyto kurzy probíhají na vysokoškolské půdě zatím krátce. Zajímavé bude sledovat, zda zájem o tuto nabídku poroste, zůstane stejný nebo zda bude klesat.

V samotných farnostech je průběh programu obnovy v duchovní rovině komplikovanější. Organizační změny, o kterých byla řeč výše,³⁶⁵ mají teprve vytvořit podmínky pro vytváření životaschopných společenství. Vzhledem k tomu, že tyto změny zatím stále probíhají a dokončené jsou pouze v některých vikariátech, neměly zatím všechny farnosti možnost začít rozvíjet svou činnost v novém organizačním uspořádání. .

Samostatnou otázkou je zvolení stylu celého procesu, který je organizován shora od biskupa přes kněze směrem k laikům. Připusťme, že organizace církve byla vždy hierarchická, a proto není zvolení tohoto stylu překvapující. Proces obnovy farností se však týká všech katolických křesťanů, každý má být získán pro dílo obnovy. Podle mého názoru zůstává otázkou, zda informace, které se k lidem ve farnostech dostanou, stačí k jejich povzbuzení pro práci na sobě i k zapojení se do obnovy celé místní církve. Otázkou také je, zda se všichni kněží ztotožňují s nasměrováním obnovy v církvi a souhlasí s jednotlivými kroky. Podle toho je pak program obnovy prezentován ve farnostech. V rámci zvoleného stylu programu obnovy se laici mají možnost zapojit především na farní úrovni. Prostor k rozšíření diskuze v celodiecézním měřítku zůstává otevřený. Větší mírou přímého zapojení laiků do procesu obnovy farností, alespoň v jeho duchovní rovině na diecézní úrovni by mohlo přinést nové impulzy. Myšlenka obnovy by se také rychleji šířila mezi

³⁶⁴ Srov. NMI 30-31.

³⁶⁵ Viz kapitola 3.1.2 Organizační změny.

ostatní, nejen shora dolů, ale také vertikálně přímo mezi laiky a zároveň by se tak předešlo případnému nepochopení shora ustanovených změn.

4.2 Organizační kroky – hodnocení

Jak již bylo řečeno v kapitole o organizačních změnách³⁶⁶, jsou nejlépe popsatelné a v souvislosti s procesem obnovy farnosti jsou nejvíce vidět, proto mohou být s programem obnovy dokonce ztotožňovány. Organizační kroky byly prvním tématem, které se diskutovalo a připravovalo na *svatohorských setkáních*³⁶⁷ a také prvními zrealizovanými změnami v procesu obnovy farností. Proto není divu, že na sebe upoutaly pozornost. Realizace těchto kroků má připravit efektivní pastorační síť, ve které by mohly být uskutečňovány duchovní pilíře programu obnovy. Teprve v nově vzniklých početnějších farnostech budou ustanoveny nové farní a ekonomické rady a může být nastartován život v novém společenství. Realizace těchto změn se však potýká s několika problémy. V první řadě vyžadují velký časový prostor. Program obnovy probíhá šestým rokem a organizační změny proběhly zatím postupně v pěti mimopražských vikariátech, v pražských probíhají průběžně. Realizace organizačních kroků je tedy přibližně ve své polovině. Sloučení farností – jeho příprava i realizace zabere celkem 190 dnů, což je více než půl roku.³⁶⁸ Slučování nelze řešit centrálně, a proto není otázkou pouze administrativy, ale hlavně komunikace. Nejprve je potřeba hledat co nejlepší řešení na základě dlouhodobé komunikace se zainteresovanými farnostmi. Slučování farností se připravuje ve většině případů pro celý vikariát najednou, ale i tak zůstává velmi časově náročný. Změny ve struktuře farností jsou svým rozsahem srovnatelné s josefínskou reformou před dvěma sty lety. Tehdy se ale kostely stavěly a pastorační síť se rozšiřovala. Lidé se snáze a rychleji než dřív dostali do svého farního kostela. Byla to změna příjemná. Nyní ale stojíme v opačné situaci. Kostely sice zůstávají, ale farností ubývá. Vzdálenost mezi věřícím a jeho farností se zvětšuje. Je to tedy změna pro mnohé nepříjemná a těžko přijatelná. Farnost tu existovala po mnoho desítek let a najednou je zrušena, což je zásahem do identity farníků. V dekretch, kterými jsou farnosti slučovány, je jako důvod uvedena pastorační potřeba věřících. Aby farníci přijali tyto změny jako kroky, které vlastně dohánějí realitu již dávno žitou a které mají pomoci v obnově života jejich společenství, bude potřeba ještě mnoho vysvětlování a dobré komunikace. Tato komunikace závisí především na knězi a jeho osobním postoji. Nesporným okamžitým pozitivním efektem organizačních kroků, na

³⁶⁶ Viz tamtéž.

³⁶⁷ Viz kapitola 3.1.3 Komunikace – semináře a studijní dny.

³⁶⁸ Viz kapitola 3.1.4 Komunikace v periodících a na internetu.

kterém se shoduje většina kněží,³⁶⁹ je úleva v administrativě, která umožňuje větší prostor pro samotnou pastorační činnost. Rozsah dosavadní pastorační činnosti, tedy především počet bohoslužeb v bývalých farních kostelech, zůstává zatím na většině míst stejný. Do budoucna se ale předpokládá, že se skupiny věřících budou sami scházet ve svých kostelech k modlitbě a převezmou tak odpovědnost za organizaci dalšího společného programu. K tomu je potřeba především samostatnost a aktivita samotných věřících. Samostatnost těchto místních skupin měla být podpořena ustanovením tzv. *farních expozitur*, které se mělo v ideálním případě uskutečnit zároveň se slučováním farností.³⁷⁰ Ze samotného názvu vyplývá, že jde o něco „umístěného mimo“, v tomto případě mimo střed farnosti. Měla tím být posílena identita živých společenství ze zaniklých farností. Myšlenka je to podle mého názoru pro tyto skupiny velmi povzbuzující, nepodařilo se ji však zrealizovat spolu se slučováním farností, jak bylo původně zamýšleno. Ustanovení farních expozitur tedy zatím na svou realizaci čeká. Dalším pozitivem sloučených farností je větší pastorační prostor, ve kterém se nachází širší nabídka programů pro některé kategorie osob.

Výše řečené se týkalo především slučování farností, které se děje výhradně v mimopražských farnostech (s výjimkou sloučení malostranských a žižkovských farností)³⁷¹. V Praze se organizační změny často týkají změny statutu kostela z filiálního na klášterní, čímž se ve většině případů uskutečnilo navrácení k původnímu stavu.³⁷² Také mimo Prahu, a sice v obcích Tursko, Obořiště a Svatá Dobrotivá byly ustanoveny klášterní kostely. Typicky pražskou otázkou je řešení situace na sídlištích, kde je pastorační nabídka doplňována vznikem komunitních center, což je záležitost dlouhodobá a organizačně, finančně i časově náročná. Nicméně se podařilo v posledních letech otevřít čtyři taková centra, která se stávají nejen duchovními, ale i společenskými centry dané oblasti, z toho dvě právě na pražských sídlištích Nové Butovice a Jižní město, a po jednom takovém centru v Dobříši a v Uhlířských Janovicích. Tato centra jsou velkým přínosem, neboť nabízí prostor nejen pro život věřících ve farnosti, ale také pro společenské aktivity všech místních obyvatel. Model komunitních center je koncipován multifunkčně a zahrnují jak prostor liturgický, tak sály a místnosti určené pro setkávání různých skupin, organizaci přednášek a besed nebo školení a také ubytovací kapacitu pro kněze, příp. další farní pracovníky. Právě multifunkčnost těchto zařízení umožňuje jejich přístupnost pro širokou veřejnost, tedy i pro ty lidi, kteří by jinak kostel nebo na faru nenavštívili.

³⁶⁹ Viz Příloha: Vikariáty v průběhu obnovy.

³⁷⁰ Viz kapitola 3.1.3.2 Praha versus venkovské farnosti.

³⁷¹ Viz Tabulka č. 2.

³⁷² Viz kapitola 3.1.2 Organizační změny.

Záležitostí především pražských vikariátů je také pastorece specifických skupin obyvatel. V průběhu procesu obnovy farností vzniklo několik personálních farností. Jednak je to osobní farnost studentů, akademických pracovníků a dalších zaměstnanců vysokých škol na území hlavního města Prahy a jejich rodinných příslušníků, tedy Římskokatolická akademická farnost Praha, která vznikla z duchovní správy u kostela Nejsvětějšího Salvátora v Praze na Starém Městě, kde se již dříve scházeli vysokoškolští studenti. Dále vznikly jazykové farnosti, a sice pro skupinu Poláků a v tomto roce také pro Slováky žijící v Praze. V arcidiecézi žijí i další skupiny cizinců. Kromě dvou jazykových farností existují francouzská a vietnamská duchovní správa a také anglicky, německy, španělsky i albánsky mluvící komunity, které mají také ustanovené kněze, kteří pečují o členy těchto společenství.³⁷³

Změny týkající se zřizování personálních farností a nových komunitních center v podstatě jen potvrzují předchozí praxi a poskytují jí oficiální statut. Takové farnosti vznikají dynamikou shromažďování. Nejprve je tu iniciativa věřících a na jejím základě vznikají nová společenství. Stejně tak tomu bylo i při vzniku prvních společenství při misijní práci apoštolů. Tyto změny jsou proto ze strany věřících přijímány vesměs pozitivně a bez problémů. Můžeme se však setkat s komplikacemi v podobě nepochopení ze strany nevěřících spoluobčanů, jejichž hlasy se například ozývaly při plánování Komunitního centra Matky Terezy na pražském Jižním Městě. Důvodem nespokojenosti byla obava z velké stavby a nesouhlas se zastavěním části zelené plochy, kterých je na tomto sídlišti nedostatek. Komunitní centrum bylo otevřeno v květnu roku 2007.³⁷⁴ Z velké účasti na slavnostním zahájení a i ze zájmu o účast na programech, které jsou v centru organizovány, můžeme usuzovat, že počáteční nespokojenost některých bude rozptýlena naplněním chybějící nabídky volnočasových aktivit dětí, dospělých i seniorů.

4.3 Komunikace – hodnocení

Komunikace nejprve mezi biskupy a posléze setkání vedení diecéze a kněží jednotlivých vikariátů provází proces obnovy farností od jeho zahájení. Semináře a diskuze byly zvláště v první fázi procesu velmi intenzivní. Proběhly dva cykly setkání, na kterých biskupové a kněží společně hledali cesty nejprve k provedení potřebných organizačních změn a posléze k uskutečňování duchovních aspektů obnovy v životě kněze, věřících a tedy celé farnosti. Tyto semináře provázely první dva roky programu obnovy (listopad 2002 až říjen 2004). Téma procesu obnovy farností provázelo v tomto období také většinu dalších

³⁷³ Srov. Slovenská farnost v Praze zahajuje svou činnost, <http://www.apha.cz/slovenska-farnost-zahajuje-svou-cinnost/> (4. 10. 2008).

³⁷⁴ Viz Tabulka č. 2.

pravidelných setkání biskupů, okrskových vikářů a kněží. Svatohorská setkání otevřela prostor pro diskusi mezi kněžími a vedením arcidiecéze, ve kterém každý z kněží mohl prezentovat své názory a problémy života své farnosti, vedení arcidiecéze své záměry. Společně pak určovali priority programu obnovy. Komunikace s kněžími na téma obnovy pokračovala poměrně intenzivně také v roce 2005, kdy byly tomuto tématu věnovány všechny kněžské dny. V roce 2006 pak byly v rámci kněžského dne připomenuty hlavní zásady procesu obnovy farnosti a shrnuty dosavadní kroky v prezentaci generálního vikáře Slavíka. Zmíněná prezentace procesu obnovy farnosti byla ojedinělou akcí k tématu za celý rok. V následujícím roce (2007) se k programu nekonal žádný další seminář ani kněžský den. Podle sdělení interního věstníku bylo téma opět připomenuto až při setkání kněží v květnu 2008, kde byly prezentovány změny ve farnostech USA. Můžeme tedy konstatovat, že poté, co byly na společných setkáních určeny obrysy organizačních změn a rozvíjena témata potřebná k duchovní obnově farností, přímá komunikace mezi vedením arcidiecéze a kněžími k tématu obnovy téměř ustala.

V interním arcidiecézním věstníku pro duchovní byl proces obnovy farnosti v roce 2002 zahájen, jsou v něm průběžně zveřejňovány proběhlé organizační změny a připomínány další kroky a hlavní cíle obnovy. Tématu bylo zatím věnováno jednak sedm samostatných textů a stejný počet úvodních zamyšlení arcibiskupa kardinála Vlka, které jsou tématu věnovány buď zcela nebo se v nich nachází alespoň zmínka. V první fázi se jednalo o texty spíše informativního rázu a jejich cílem bylo vysvětlit důvody změn a povzbudit k aktivnímu zapojení. V posledních dvou letech byly k tématu vydány praktické pomůcky. V prvním případě to byl v roce 2007 dotazník určený farnostem, pomocí kterého měli možnost zhodnotit dosavadní průběh programu obnovy a navrhnout další kroky. O rok později (v červnu 2008) byla poskytnuta první část konkrétních impulzů pro život farnosti týkající se práce s Božím slovem, které je nejen jedním z témat procesu obnovy farnosti, ale je v tomto roce zdůrazňováno zvláště v souvislosti s právě probíhajícím Rokem sv. Pavla.³⁷⁵ Zveřejnění druhé části těchto impulzů je avizováno na některé z dalších vydání věstníku. Intenzita vydávání textů v interním věstníku je od první fáze programu obnovy, kdy byla o něco silnější (4krát ročně), poměrně vyrovnaná (2-3krát ročně).

Další oblastí komunikace je přímé oslovení věřících. První zveřejněné informace se týkaly svatohorských setkání. Články zveřejněné na informačních internetových stránkách Arcibiskupství pražského (www.apha.cz) a v jednom případě také otištěné ve Zpravodaji pražské arcidiecéze, seznamovaly s účelem prvního kola těchto setkání. Dalším zdrojem

³⁷⁵ Srov. Rok sv. Pavla, <http://www.apha.cz/rok-svateho-pavla/> (20. 10. 2008).

informací pro věřící bylo oznámení o organizačních změnách. K 1. 1. 2004 byly realizovány první z nich. Informace o provedených změnách byly bez komentáře průběžně přebírány z interního věstníku pro duchovní Zpravodajem pražské arcidiecéze. Poprvé oslovil arcibiskup věřící veřejnost pastýřským listem v únoru 2004, tedy po prvním kole svatohorských setkání a po začátku realizace organizačních změn. Můžeme říci, že to byla také první příležitost, jak se s myšlenkou procesu obnovy farnosti mohla seznámit většina věřících v arcidiecézi. Předešlé informace zveřejněné ve Zpravodaji pražské arcidiecéze a na internetových stránkách arcibiskupství byly pouze dílčí. Zpravodaj se dostane pouze do některých farností a k některým věřícím. Internetové stránky arcibiskupství jsou sice dlouhodobě v první desítce navštěvovaných stránek s náboženskou tematikou, ale i tak se počet jejích návštěvníků za den pohybuje ve stovkách, osloví tedy pouze zlomek těch, pro které je určen. Pastýřským listem byla poprvé podána ucelená informace o procesu obnovy farnosti a o již realizovaných i připravovaných změnách. Také zde prvně zaznělo, že cílem procesu je především změna smýšlení každého věřícího. Arcibiskup kardinál Vlk se v listu odvolává na kněze, kteří své farníky již jistě informovali. Formu pastýřského listu arcibiskup využil ještě jednou, o rok později (2005). Týkal se spíše duchovních aspektů obnovy a znovu vyzýval všechny věřící, aby se do programu zapojili. Jiný pastýřský list již vydán nebyl. Při příležitosti papežem vyhlášeného Roku eucharistie (2005), byli čtenáři Zpravodaje seznámeni se souvislostmi mezi tímto ročním programem a procesem obnovy farnosti ve dvou rozhovorech s biskupským vikářem pro pastorači Alešem Opatrným. Samotnému programu obnovy byl v červnu 2006 věnován další rozhovor, tentokrát s generálním vikářem Michaelem Slavíkem. Od září 2006 do února 2008 bylo prostřednictvím Zpravodaje postupně představováno všech čtrnáct okrskových vikariátů arcidiecéze. V rozhovorech byl zmíněn i program obnovy, resp. jeho organizační kroky, a čtenáři tak mohli získat informace, jak v kterém vikariátu program obnovy probíhá nebo zda se změny teprve chystají. Všechny tyto rozhovory byly uveřejněny také na internetových stránkách Arcibiskupství pražského (www.apha.cz).

Pokud se pokusíme uvedené shrnout, můžeme konstatovat, že v hlavních diecézních periodících, kterými jsou informační internetové stránky (www.apha.cz) a tištěný Zpravodaj pražské arcidiecéze, byl a stále je proces obnovy farnosti průběžně připomínán. Nedostatkem obou médií je ale omezený počet jejich adresátů. Pro rozvoj komunikace jsou velmi prospěšné také výše uvedené internetové projekty, které vytvářejí pestrou nabídku pro různé věkové i zájmové skupiny. Právě o pluralitu možností, díky které mohou být osloveni hledající, v procesu obnovy farnosti jde především. Proto rozšiřování této nabídky je pro program obnovy prospěšný. Internet má sice široký záběr,

je k dispozici v podstatě kdekoli a kdykoli. I když se využívání internetu rozšiřuje, jeho limitem zůstává, že není samozřejmým prostředkem komunikace pro všechny.

Jak napovídá první pastýřský list k tématu obnovy, arcibiskup předpokládá, že je celý proces komunikován směrem od kněží k věřícím. Účelem této práce není zjistit, zda se tento předpoklad naplňuje, i když by takový průzkum byl velmi zajímavý. Otázkou, na kterou hledáme odpověď, je, jaká je míra komunikace na diecézní úrovni. Můžeme říct, že komunikace v arcidiecézních médiích funguje a je stále udržována. U formy oslovení věřících, kterým je pastýřský list, se nabízí otázka, proč byl využit pouze v prvních dvou letech. Podle mého názoru je absence dalších pastýřských listů k tématu neopodstatněná. Vzhledem k tomu, že se jedná o jediný z uvedených komunikačních prostředků, kterým je možné oslovit nejširší katolickou veřejnost, by další pastýřské listy udržovaly povědomí o probíhajícím programu obnovy a byly tak prospěšné celému procesu. Kromě pastýřských listů by prostor komunikace procesu mohl být rozšířen o semináře, přednášky a diskuze s věřícími, a to jednak na diecézní nebo vikariátní úrovni. Taková akce pro veřejnost se za šest let trvání procesu konala pouze jedna v roce 2004.³⁷⁶ Celý proces obnovy farností stojí na změně smýšlení každého z věřících, a proto je velmi důležité, aby si ho také všichni věřící vzali za svůj a uvědomili si svou nezastupitelnou úlohu. Protože to nakonec jsou právě věřící, kteří mají vytvářet autentická obnovená společenství.

4.4 Perspektivy a návrhy

Reálný horizont byl při zahájení procesu obnovy farností určen na rok 2015. Období třinácti let má být dostatečným časovým obdobím, ve kterém by se mělo podařit přizpůsobit farní strukturu současným podmínkám, prohloubit chápání nosných pilířů obnovy, kterými jsou pokání, modlitba, Boží slovo a společenství, a rozšířit povědomí odpovědnosti věřících za osobní život z víry i za své farní společenství. Nemůžeme přesně určit, kam se bude vývoj v církvi ubírat. Při dlouhodobějším pastoračním plánování můžeme vycházet z údajů, které lze s velkou pravděpodobností předpokládat. Můžeme hovořit o předpokládaném počtu obyvatel a věřících, věkovém rozvrstvení i rozložení obyvatel v městech a mimo ně. Jako podklad pro tato zjištění mohou být využita data Českého statistického úřadu, k dokreslení situace uvnitř církve také výsledky sčítání návštěvníků bohoslužeb, které organizuje Česká biskupská konference. Konalo se zatím dvakrát (1999 a 2004) a lze předpokládat, že se bude v pravidelných časových intervalech dále opakovat. Z výsledků sčítání v roce 2004 jsou patrné určitě základní

³⁷⁶ Viz kapitola 3.1.4 Komunikace v periodických a na internetu.

charakteristiky.³⁷⁷ Mezi věřícími převažují ženy (zhruba 60 %) nad muži. Ženy mají také oproti mužům vyšší věkový průměr. Celkový průměrný věk návštěvníků bohoslužeb je vyšší než je průměrný věk obyvatel České republiky. Tento rozdíl je vyšší v mimopražských farnostech ve srovnání s Prahou. Z porovnání dvou uskutečněných sčítání lze vyvodit následující. „Na první pohled se zdá, že srovnání výsledků sčítání účastníků bohoslužeb v letech 1999 a 2004 zavádají důvod k opatrnému optimismu: počet účastníků bohoslužeb mírně roste a jejich průměrný věk mírně klesá, více v Praze než ve venkovské části arcidiecéze. Pomalu se měnící věková skladba účastníků vypovídá o řadě konverzí zejména mezi pubertální mládeží a adolescenty; lze též předpokládat, že převaha žen v důchodovém věku se bude postupně mírně zmenšovat, zůstane však nadále dominantou našich chrámů.“³⁷⁸ Z těchto údajů lze vyvodit důsledky pro pastorační i evangelizační práci.

Prvním z návrhů, které by se mohly uplatnit v programu obnovy, se týká právě skupiny v církvi stále nejpočetnější – seniorů. Vzhledem k trendům nejen v církvi, ale i ve společnosti, je to skupina, která v pastorační péči vyžaduje naši pozornost. Velice aktivní je v práci se seniory především Diecéze královéhradecká, která pro tyto účely zřídila samostatné centrum. Jeho náplní je organizování duchovních, kulturních, a vzdělávacích programů.³⁷⁹ Na celostátní úrovni organizuje setkání pro animátory seniorských společenství.³⁸⁰ Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1.1.1, v rámci programů Pastoračního střediska je organizován také pravidelný program pro seniory. Programu se účastní poměrně stálá skupina zájemců ze strany seniorů, kteří bydlí blízko konání akce, tedy v Praze. Katechetické středisko v roce 2006 uspořádalo setkání těch, kteří ve farnosti organizují aktivity pro seniory, a v minulém roce se konala první Arcidiecézní pouť seniorů. Zřízením centra pro seniory na arcidiecézní úrovni, které by koordinovalo probíhající aktivity, by mohla být po vzoru královéhradeckého centra nabídka dále rozšiřována. Společná setkání, vzdělávací kurzy, duchovní obnovy nebo poutě by se mohly konat kromě Prahy na dalších místech arcidiecéze a oslovily by tak daleko širší spektrum zájemců. Možnost organizovat setkávání těch, kteří aktivity pro seniory ve farnostech pořádají, za účelem sdílení, vzdělávání a formace, by byla podporou práce těchto lidí.

³⁷⁷ Srov. KORONTHÁLY Vladimír: Výsledky sčítání návštěvníků bohoslužeb 2004.

³⁷⁸ Tamtéž.

³⁷⁹ Diecézní centrum pro seniory – úvodní stránka, http://www.diecezkhk.cz/biskupstvi/diecezni_centrum_pro_seniory/ (2. 11. 2008).

³⁸⁰ Pozvání na setkání animátorů seniorských společenství, <http://www.apha.cz/pozvani-na-setkani-animatoru-seniorskych-spolecenstvi/> (2. 11. 2008).

Další návrh má název „terénní pastorační tým“. Jak jsem již uvedla výše³⁸¹, nelze vytvořit model obnovené farnosti, který by se mohl aplikovat ve všech farnostech stejně. Každá farnost má svá specifika a tudíž jiné výchozí podmínky. Právě proto, aby situace ve farnosti mohla být posuzována individuálně, by měl být zřízen terénní pastorační tým. Tým by tvořili odborníci a zkušení pastorační pracovníci: zkušený pastorační pracovník pro práci s dětmi, s mládeží³⁸², s dospělými i seniory, dále katecheta, odborník pro pastorační a pro komunikaci. Tito lidé by byli vybráni ze speciálních center Arcibiskupství pražského a z dobře fungujících farností. Tým, který by se zodpovídal arcibiskupovi nebo jím určenému zástupci, by byl nejprve vyškolen, tedy podrobně seznámen s procesem obnovy farnosti a jeho zásadami, dosavadním průběhem, úspěchy i těžkostmi. Připravený tým by po předchozí dohodě navštívil vybranou farnost a účastnil se programu ve farnosti. Jeho úkolem by bylo zmapovat situaci ve farnosti přímou účastí na jejích aktivitách a rozhovorech s knězem a farníky. Dalším krokem by byla analýza možností, zda jsou zapojeny všechny věkové skupiny, jak probíhá komunikace ve farnosti, jakým způsobem se farnost prezentuje směrem k veřejnosti apod. Následovalo by vytvoření návrhů, jak program ve farnosti rozšířit, případně co změnit. Své závěry by tým prezentoval nejprve před farářem a jeho pastorační radou. Společně by pak přijaté návrhy prezentovali před ostatními farníky. Tento tým by mohl samozřejmě pracovat pouze ve farnostech, kde by s její přítomností farář souhlasil. Podmínkou pro efektivnost takového kroku je otevřenost a spolupráce. Cílem týmu by nebyla kontrola, ale pomoc. Časový prostor věnovaný jedné farnosti by se pohyboval okolo čtyř týdnů. Předpokladem je, že týmoví pracovníci mají každý své zaměstnání, a proto by v průběhu jednoho roku mohly být navštíveny čtyři farnosti. Pokud by se projekt terénního pastoračního týmu osvědčil, mohl by být realizován v průběhu více let, samozřejmě s personálními obměnami podle možností jednotlivých členů.

Dalším organizačním návrhem je vytvoření „týmu pro obnovu“. Celý program obnovy je řízen arcibiskupem a jeho nejbližšími spolupracovníky. Vzhledem k tomu, že tyto lidé nemohou věnovat všechn čas procesu obnovy farnosti vzhledem k dalším povinnostem, měl by další průběh projektu na starosti tým pro obnovu, tvořený třemi lidmi. Náplní práce tohoto týmu by bylo navrhování a organizace akcí, monitorování průběhu a komunikace celého procesu směrem do farností i k veřejnosti. Po prvních třech letech aktivity se dostavuje klidnější období. Tým pro obnovu by byl garantem

³⁸¹ Viz kapitola 1.5.2 Farnost a obnova.

³⁸² Pro práci s dětmi a mládeží by mohli být vybráni volontéři, kteří již ve vybraných farnostech pomáhají s pastoračními těmito skupinami. Srov. Volontéři v Roudnici nad Labem, Zpravodaj pražské arcidiecéze 4 (2007), s. 3.

plynulého a systematického pokračování obnovného programu. Oba organizační návrhy počítají s větší mírou zapojení laiků do procesu obnovy farnosti.

Poslední návrh k využití v procesu obnovy farnosti se týká jednoho z duchovních pilířů obnovy, kterým je Boží slovo. To bylo tématem generálního shromáždění Synody biskupů, které se konalo v říjnu 2008 v Římě.³⁸³ V závěrečném poselství,³⁸⁴ které může být dobrou inspirací pro práci s Božím slovem, biskupové nabízejí věřícím duchovní cestu uskutečňovanou ve čtyřech etapách, která „nás povede od věčného a nekonečného Boha až do našich domovů a do ulic našich měst“.³⁸⁵ První etapa je nazvaná „Hlas slova: zjevení“. Písmo svaté vzniklo ze Slova, kterou je sám Bůh. Toto Boží slovo bylo dříve než Písmo a v tomto smyslu ho také přesahuje. Pro toho, kdo čte Písmo svaté, je potřebné působení Ducha svatého. Biskupové v tomto smyslu odkazují na tradici v církvi, která vždy ochraňovala přítomnost „Ducha pravdy“ a která směřuje čtenáře k pochopení Písma. Druhým tématem je „Tvář slova: Ježíš Kristus“. Stejně tak jako Kristus je obrazem neviditelného Boha, ale také Ježíšem z Nazareta, který žil v konkrétních dějinných souvislostech, tak také Písmo je božským slovem vyjádřeným v určitém momentě dějin lidskými slovy. Právě kvůli této „tělesné“ dimenzi Písma svatého je k jeho pochopení nutná historická a literární analýza, kterou nabízí biblická exegeze. O vědomosti, které exegeze nabízí, má usilovat každý, kdo čte Písmo. Spojením víry a úsilím o pochopení „historické identity a vlastní osobnosti autorů“ se můžeme setkat se samotným Slovem. Třetí etapa je nazvaná „Dům slova: církev“. Církvi je Boží slovo hlásáno lidem, kteří se s ním nesetkali, ale také pomocí katecheze a homilií je šířeno v církvi samotné. Při šíření Písma svatého je nutné nejprve sestoupit ke kořenům posvátných textů a pochopit jeho význam a poselství a v druhé fázi aktualizovat toto poselství do situace naslouchajícího člověka. To je první pomyslný sloup, na kterém stojí církev. Podle dokumentu jsou tyto sloupy čtyři, jak je uvedeno ve Skutcích apoštolů.³⁸⁶ Kromě učení vycházejícího z Písma svatého je to lámání chleba, modlitba a bratrské společenství. Eucharistie (lámání chleba) je zdroj a zároveň vrchol života církve. Biskupové zdůrazňují těsnou souvislost bohoslužby slova a eucharistické bohoslužby, kdy je chléb života věřícím podáván „ze stolu jak Božího slova, tak Kristova těla.“³⁸⁷ Třetím sloupem je modlitba, a to skrze žalmy, v liturgii hodin a rozjímavou četbu Písma svatého uvedenou do praxe jako *Lectio divina*. Bratrské

³⁸³ Benedikt XVI. zahájil 12. generální shromáždění Synody biskupů, <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/benedikt-xvi-zahajil-xii-generalni-shromazdeni-synody-biskupu.html> (15. 11. 2008).

³⁸⁴ Závěrečné poselství 12. generálního shromáždění Synody biskupů, <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/zaverecne-poselstvi-xii-generalniho-shromazdeni-synody-biskupu.html> (15. 11. 2008).

³⁸⁵ 12. řádné generální shromáždění Synody biskupů: Slovo Boží v životě a poslání církve, Závěrečné poselství, 24. října 2008, <http://tisk.cirkev.cz/res/data/036/004175.pdf?seek=1226743888> (15. 11. 2008).

³⁸⁶ Sk 2,42: „Setrvali v apoštolském učení, v bratrském společenství, v lámání chleba a v modlitbách.“

³⁸⁷ DV 21.

společenství se uskutečňuje spojováním Božího slova s životem. Máme být těmi, kteří Boží slovo slyší a také konají, žijí podle něho a zároveň ho hlásají. V domě Božího slova se také setkáváme s jinými církvemi v úctě k jednomu Božímu slovu, který je pramenem jednoty. Konečně poslední etapou jsou „Cesty slova: misie – poslání“. Po vzoru apoštolů máme také my vycházet za hranice svého světa a získávat lidská srdce pro evangelium. Hlásat Boží slovo je potřeba do situace lidí dnešního světa také s využitím všech moderních komunikačních prostředků. Základním místem setkání s Božím slovem zůstává rodina a rodiče jsou jeho prvními hlasateli. Odtud se musí šířit dál, do všech oblastí života. „Písmo svaté musí vstoupit také do škol a do kulturního prostředí, protože bylo po staletí hlavním zdrojem inspirace umění, literatury, hudby, myšlení a obecné etiky.“³⁸⁸ Poselství je ukončeno výzvou k vytvoření prostoru ticha, ve kterém bychom Boží slovo mohli poslouchat a díky kterému by v nás mohlo dále přebývat a promlouvat. Věřící jsou pozváni k pravidelné četbě Písma. „Nechme ho zaznít na počátku našeho dne, aby první slovo měl Bůh, a nechme je, aby se v nás ozývalo večer, aby Bohu patřilo i slovo poslední.“³⁸⁹

³⁸⁸ 12. řádné generální shromáždění Synody biskupů: Slovo Boží v životě a poslání církve, Závěrečné poselství, 24. října 2008.

³⁸⁹ Závěrečné poselství 12. generálního shromáždění Synody biskupů.

Závěr

Farnost zůstává i v chápání Druhého vatikánského koncilu hlavní pastorační jednotkou. Laická společenství a duchovní hnutí přítomné v církvi nabízejí pro určité skupiny intenzivnější život z víry. Pro většinu katolíků však farnost zůstává jediným místem setkávání se společenstvím církve. Farnost 21. století je dynamickým společenstvím, které v neustálém dialogu udržuje kontakt s Bohem, zároveň reflektuje očekávání společnosti a je tak schopné reagovat na aktuální výzvy. Hlavními charakteristikami obnovené, resp. stále se obnovující farnosti je schopnost slavit bohoslužby a svátosti – leiturgia, vydávat svědectví – martyria, sloužit potřebným – diakonia a tvořit společenství vztahů – koinonia. Vrcholem je misijní vyzařování – missio. V pražské arcidiecézi byl v roce 2002 spuštěn proces obnovy právě z důvodu, že tyto charakteristiky nutné k plnému životu společenství mnohé farnosti nespĺňovaly. Příčiny neuspokojivého stavu nelze hledat v nedostatku kněží, kterých je v poměru k věřícím dostatek, ale spíše v nevyhovující farní struktuře naposledy revidované za josefínské reformy před dvěma sty lety a také v historických okolnostech, které ovlivňovaly duchovní život farních společenství.

Touto prací se podařilo podle dostupných zdrojů zmapovat a chronologicky uspořádat dosavadní kroky, které jsou rozděleny do tří částí – duchovní obnova, organizační změny a komunikace. Pozitivní ohlasy a dopady na průběh programu obnovy mají svatohorská setkání, tedy společná příprava konkrétních změn, kterých se účastnili biskup, jeho vikáři a kněží všech vikariátů. V průběhu těchto setkání se vykristalizovala potřeba oddělené přípravy změn pro dva odlišné celky arcidiecéze, kterými jsou pražské vikariáty na straně jedné, s problematikou centrální Prahy s množstvím kostelů a s farníky, kteří mezi nimi putují, a se sídlištěm na okraji města s nedostatečnou pastorační sítí; na straně druhé stojí mimopražské vikariáty s problematikou vylidňujícího se venkova. Se zájmem se setkalo také rozšiřování nabídky programů center Arcibiskupství pražského s cílem oslovit větší množství lidí i skupiny, kterým zatím nebyla věnována patřičná pozornost (např. senioři). Slučování farností, které je součástí organizačních změn a bylo vyhodnoceno jako nezbytné opatření, se setkává s pozitivním ohlasem ze strany kněží. Tyto změny sice připravují prostor pro vytváření nových společenství, ale vzhledem k tomu, že probíhají jakoby odděleně od obnovy života farního společenství, neboť dosavadní pastorační činnost, tedy především pořad bohoslužeb ve sloučených farnostech, zatím zůstává nezměněn, dobrý efekt těchto kroků se projevuje zatím především v oblasti administrativy, resp. v jejím zjednodušení. Na druhé straně jsou vytvářena nová pastorační místa, tedy personální farnosti pro specifické skupiny věřících a také komunitní centra

v oblastech s nedostatečnou pastorační sítí (především sídliště na okraji Prahy), která se pro svou otevřenost stávají místem setkávání pro věřící i širokou veřejnost.

Nevyužitou možností zůstává statut farní expozitury. Myšlenka strukturovat celek vzniklý sloučením několika farností a podpořit tak aktivity místních skupin, je velice zajímavá. Zatím však nedošlo k jejímu uplatnění v praxi. Slabším článkem v programu obnovy je oblast komunikace, zvláště směrem k věřícím. Prostředníkem v komunikaci mezi organizátory procesu a věřícími jsou kněží. V přímém oslovování věřících nejsou využívány všechny možnosti. V tištěných a internetových médiích se průběžně objevují články a rozhovory k tématu, počet jejich čtenářů je však omezen. Hledání nových cest k oslovení co největšího počtu věřících, např. pořádáním seminářů, přednášek a diskuzí k tématu, je inspirací pro další pokračování programu. I přes snahy umístit do středu programu obnovy impulzy k duchovní obnově, zůstává výraznější jeho organizační rovina, resp. administrativní změny. Tato nerovnováha, ať už je způsobena nedostatečnou komunikací nebo samotným faktem sloučení farností do větších celků, které farníci „zažívají na vlastní kůži“, začne být patrně překonávána až s ukončením a přijetím všech administrativních změn.

Důležitým momentem při obnově v církvi je vědomí Boží aktivity. Neznamená to, že by snad bylo lepší složit ruce do klína a čekat, až Bůh zasáhne. Nemůžeme ale také očekávat, že realizace projektu obnovy způsobí masové obrácení. Není to totiž něco, co by se dalo prosadit nařízením, nebo naplánovat v sebelepším projektu. Ambicí procesu obnovy proto může být vytvoření co nejlepších podmínek, obrácení lidského srdce a rozhodnutí se pro Pána však zůstává prostorem pro vanutí Ducha svatého. Což je zároveň nadějí tohoto procesu.

I přesto, že program obnovy je zhruba ve své polovině a nelze ho reflektovat jako celek, byla by škoda čekat až na jeho ukončení v roce 2015. Výčet aktivit rozběhlého procesu ukazuje, co bylo zatím uskutečněno, co se osvědčilo a stojí za to dále rozvíjet a na druhé straně přiznává, že ne všechno se zatím podařilo a že existují slabá místa, jejichž pojmenování rozšiřuje prostor pro další činnost. Nastavení zrcadla k úvahám, které budou inspirací pro další průběh procesu, bylo také cílem této práce.

Seznam použitých zkratk

- AA** – Apostolicam Actuositatem, Dekret o apoštolátu laiků Druhého vatikánského koncilu.
- ACAP** – Acta Curiae Archiepiscopalis Pragensis, interní věstník pro duchovní v pražské arcidiecézi.
- CIC** – Codex iuris caconici, Kodex kanonického práva.
- DCE** – Deus caritas est, encyklika Benedikta XVI.
- GS** – Gaudium et spes, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě Druhého vatikánského koncilu.
- CHL** – Christifideles laici, posynodální apoštolský list Jana Pavla II.
- kán.** – kánon
- LG** – Lumen gentium, věroučná konstituce o církvi Druhého vatikánského koncilu.
- NMI** – Novo millennio ineunte, apoštolský list papeže Jana Pavla II na závěr Jubilejního roku 2000.
- op. cit.** – opere citato – citované dílo
- rkp.** – rukopis

Zkratky knih Písma sv. jsou použity podle seznamu zkratk uvedených ve vložce Dokumentů II. vatikánského koncilu (Praha: Zvon, 1995).

Seznam použité literatury a pramenů

Prameny (podle autorů)

BENEDIKT XVI.: Encyklika Deus caritas est, Praha: Paulínky, 2006.

CIKRLE Vojtěch: Úvodní slovo otce biskupa, in: Farnost – místo pro každého?. Sborník příspěvků z konference na Skalském dvoře 21. 4. – 23. 4. 2005, Biskupství brněnské (2005), s. 7-8.

FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, Pozvat současnou společnost k životu z víry. Dopis francouzským katolíkům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

JAN PAVEL II.: Apoštolský list Jana Pavla II. o přípravě na Jubilejní rok 2000 Tertio millennio adveniente, Praha: Zvon, 1995.

JAN PAVEL II.: Apoštolský list papeže Jana Pavla II na závěr Jubilejního roku 2000 Novo millennio ineunte, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2001.

JAN PAVEL II.: Apoštolský list Svatého otce Jana Pavla II. biskupům, kněžím a věřícím laikům k Roku eucharistie (říjen 2004 – říjen 2005) Mane nobiscum Domine, Praha: Česká biskupská konference, 2004.

JAN PAVEL II.: Posynodální apoštolský list Christifideles laici, Praha: Zvon, 1996.

KORONTHÁLY Vladimír: Sčítání návštěvníků bohoslužeb 2004. Zpráva, Praha, 2004, nepublikováno, rkp. uložen ve spisovně Arcibiskupství pražského pod č.j. 8052/2004.

KRÄMER Peter: Pfarrei, in: Lexikon für Theologie und Kirche, Durchgesehene Ausgabe der 3. Auflage 1993 – 2001, sv. 8, Freiburg im Breisgau: Herder, 1999, 2006, s. 162-167.

OPATRNÝ Aleš, Několik poznámek k setkání kněží z Prahy, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

OPATRNÝ Aleš: Obnova farností, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2004), s. 1.

OPATRNÝ Aleš: Stálá katechetická formace v arcidiecézi (č.j. 6581/2006), in: ACAP 10 (2006), s. 5.

OPATRNÝ Aleš: Kardinál Tomášek a koncil, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2007), s. 4.

PTÁČEK Josef: Arcibiskupství pražské uvádí do provozu nové webové stránky (č.j. 3161/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 6.

RADKOVSKÝ František, HRUŠKA Petr: Pastorační plánování v Plzeňské diecézi, in: DEMEL Zdeněk, SCHLEMMER Karl: Pronikavá změna pastorace, nebo sebezáchovný provoz?. Být církví misionářským způsobem, České Budějovice, 2005.

TICHÝ Radek: Restrukturalizace diecézí ve Francii. Inspirace pro českou církev? (diplomová práce obhájená na KTF UK) Praha, 2006.

- VLK Miloslav, Úvodní slovo (č.j. 6216/2003), in: ACAP 9 (2003), s. 2.
- VLK Miloslav: Pastýřský list (č.j. 1355/2004), in: ACAP 2 (2004) příloha.
- VLK Miloslav: Informace o projektu obnovy farností, Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2004), s. 1 a 4.
- VLK Miloslav: Úvodní slovo (č.j. 6532/2004), ACAP 9 (2004) , s. 2-3.
- VLK Miloslav: Slovo arcibiskupa k apoštolskému listu Jana Pavla II. „Mane nobiscum, Domine“ (č.j. 7872/2004), in: ACAP 11 (2004), s. 4.
- VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 0179/2005), in: ACAP 1 (2005), s. 2-3.
- VLK Miloslav: Pastýřský list (č.j. 2209/2005), in: ACAP 3 (2005), příloha.
- VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 4384/2005), in: ACAP 6 (2005), s. 2.
- VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 0260/2006), in: ACAP 1 (2006), s. 2-3.
- VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 6035/2006), in: ACAP 9 (2006), s. 2-3.
- VLK Miloslav: Úvodník (č.j. 1199/2008), in: ACAP 2 (2008), s. 2-3.

Prameny (bez uvedení autora)

- Arcidiecézní pouť seniorů (č.j. 3164/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 7.
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona, Praha: Česká biblická společnost, 1991.
- Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995.
- Farní pastorační rady – zkušenosti z Irska, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2003), s. 1 a 3.
- Farnost zůstane základní buňkou, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2003), s. 1.
- Katalog pražské arcidiecéze 2002, Praha: Arcibiskupství pražské, 2002.
- Katalog pražské arcidiecéze 2006, Praha: Arcibiskupství pražské, 2006.
- Katalog pražské arcidiecéze 2007. Neměnná část, Praha: Arcibiskupství pražské, 2007.
- Kněžský den (č.j. 6973/2003), in: ACAP 10 (2003), s. 3.
- Kněžský den (č.j. 7870/2004), in: ACAP 11 (2004), s. 3.
- Kněžský den (č.j. 3540/2006), in: ACAP 5 (2006), s. 3.
- Kodex kanonického práva, Praha: Zvon, 1994.
- Kurz pro varhaníky (č.j. 6846/2005), in: ACAP 10 (2005), s. 4.

Kurz pro vedoucí, organizátory a pomocníky farních skupin seniorů (č.j. 5137/2006), in: ACAP 7-8 (2006), s. 4.

Obnova farností – setkání kněží z Prahy (č.j. 5509/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 4.

Obnova farností – ohlédnutí a inspirace (č.j. 2458/2007), in: ACAP 4 (2007), s. 5.

Obnova farností pokračuje. Rozhovor s P. Michaellem Slavíkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2006), s. 1-3.

Obnova našich farností – první organizační změny (č.j. 0047/2004), in: ACAP 1 (2004), s. 4.

Obnova našich farností – první organizační změny, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2004), s. 3.

Ohlédnutí za kněžským dnem (č.j. 7695/2005), in: ACAP 11 (2005), s. 3.

Ohlédnutí za Rokem eucharistie. Rozhovor s Mons. A. Opatrným, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2005), s. 2-3.

Oslavy svátku sv. Vojtěcha a 660 let povýšení na arcibiskupství (č.j. 3096/2004), in: ACAP 4/2004, s. 4.

Otevření nového komunitního centra v Praze-Jižním Městě (č.j. 3158/2007), in: ACAP 5 (2007), s. 5.

Pokání, obrácení a smíření na kněžském dnu, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2005), s. 2-3.

Pozvánka na Seminář biblické modlitby, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2005), s. 1.

Proces obnovy farností – dokončení prvního kroku, in: ACAP 6 (2003), s. 4.

Proces obnovy farností arcidiecéze (č.j. 8433/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 4-5.

Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské (č.j. 5929/2002), in: ACAP 9/2002, s. 3.

Programy pastoračního střediska, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2005), příloha: Program Pastoračního střediska; Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2006), příloha: Program Pastoračního střediska; Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2007), příloha: Program Pastoračního střediska.

Prohlubovací kurz pro laiky (č.j. 6219/2003), in: ACAP 9 (2003), s. 3.

Přímluvy pro dobu postní (č.j. 1358/2004), in: ACAP 2 (2004) s. 3.

Rok eucharistie (č.j. 8506/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 3-4.

Rok eucharistie, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2005), s. 1.

Rok svatého Pavla, biblické hodiny a obnova našich farností (č.j. 3982/2008), in: ACAP 6 (2008), s. 4-5.

Rozdělení farností Bříství (č.j. 7802/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 8.

Rozhovor s Mons. Alešem Opatrným o Roku eucharistie, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2005), s. 2.

Rozhovor s P. Alešem Opatrným o obnově farností, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2004), s. 3.

Seminář pro kněze a jáhny (č.j. 5327/2003), in: ACAP 7-8 (2003), s. 3.

Setkání na Sv. Hoře 18. – 19. 10. 2004 – „plánování ve farnostech“, studijní materiál, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

Setkání pozvaných kněží o otázkách pastorace v rámci slučování farností na venkově. Praha, Pastorační středisko 18. 5. 2005, zápis, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

Schůze okrskových vikářů (č.j. 3093/2004), in: ACAP 4 (2004), s. 4.

Sloučení pražských malostranských farností (č.j. 4273/2004, 4274/2004, 4275/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 8.

Sloučení farností (č.j. 6668/2004, 6669/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 7-8.

Sloučení farností (č.j. 7560/2004, 7569/2004, 7563/2004, 7570/2004, 7565/2004, 7571/2004, 7568/2004, 7573/2004), in: ACAP 1 (2005), s. 8-14.

Směrnice upravující závazný postup při schvalování nových liturgických prostor a úprav stávajících (č.j. 7331/2005), in: ACAP 11 (2005), příloha.

Sloučení farností (č.j. 6026/2005, 6039/2005, 6028/2005, 6041/2005, 6027/2005, 6040/2005, 6029/2005, 6042/2005, 6030/2005, 6043/2005, 6025/2005, 6038/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 9-13.

Sloučení farností (č.j. 6034/2005, 6047/2005, 6035/2005, 6048/2005, 6033/2005, 6046/2005, 6032/2005, 6045/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 5-8.

Sloučení farností (č.j. 0092/2006, 0313/2006, 0093/2006, 0315/2006, 0093/2006, 0315/2006, 0095/2006, 0318/2006), in: ACAP 6 (2006), s. 4-8.

Sloučení farností do farnosti Český Brod (č.j. 6031/2005, 6044/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 9.

Sloučení farností do farnosti Odolena Voda (č.j. 7572/2005, 7634/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 4-5.

Sloučení farností do farnosti Roztoky u Prahy (č.j. 6036/2005, 6049/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 3-4.

Sloučení farností do farnosti Hořovice (č.j. 7611/2006, 0054/2007), in: ACAP 1 (2007), s. 4.

Sloučení farností (č.j. 7154/2007, 7198/2007), in: ACAP 12 (2007), s. 4.

Sloučení farností (č.j. 4703/2007, 4712/2007, 4704/2007, 4713/2007, 4705/2007, 4714/2007, 4706/2007, 4715/2007, 4707/2007, 4716/2007, 4708/2007, 4717/2007, 4709/2007, 4719/2007, 4710/2007, 4720/2007), in: ACAP 1 (2008), s. 7-11.

Sloučení farností s farností Uhlířské Janovice (č.j. 4711/2007, 4721/2007), in: ACAP 1 (2008), s. 11-12.

Stanovy klášterního kostela (č.j. 8654/2004), in: ACAP 1 (2005), příloha.

Statut farní expozitury (č.j. 3952/2006), in: ACAP 6 (2006), příloha.

Statut kostela Panny Marie (Zvěstování Páně) a sv. Benigny /Svatá Dobrotivá/ (č.j. 7609/2006), in: ACAP 1 (2007), s. 5.

Statut kostela sv. Josefa v Obořišti (č.j. 1819/2006), in: ACAP 6 (2006), s. 4.

Statut kostela sv. Martina v obci Tursko (č.j. 0071/2006), in: ACAP 1 (2006), s. 4.

Statut římskokatolické farnosti svěřené do společné správy více kněžím (č.j. 8597/2004), in: ACAP 1 (2005), s. 7.

Studijní den 14. 1. 1999, zápis, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

Studijní den 24. 4. 2002, zápis, nepublikováno, osobní archiv A. Opatrného.

Svatohorská setkání, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2003), s. 4.

Školení pro pomocníky v liturgii (č.j. 1496/2006), in: ACAP 2 (2006), s. 5.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Vladimírem Kelnarem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2006), s. 1-2.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Petrem Kouteckým, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 10 (2006), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Bedřichem Vymětalíkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2007), s. 2.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Miroslavem Cúthem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2007), s. 2.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Františkem Masaříkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Josefem Ptáčkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 4 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Josefem Pecinovským, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 5 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Miroslavem Malým, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Jaroslavem Kučerou, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2007), s. 2.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Liborem Bulínem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Michalem Procházkou, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Jánem Petrovičem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 10 (2007), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Jindřichem Krinkem, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2008), s. 2-3.

Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je? Rozhovor s P. Jaroslavem Konečným, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2008), s. 2-3.

Volontéři v Roudnici nad Labem, Zpravodaj pražské arcidiecéze 4 (2007), s. 3.

Vybrané statistické údaje o katechetické službě farností Arcidiecéze pražské ve školním roce 2006/2007, in: ACAP 6 (2007), příloha.

Ze zasedání Kněžské rady (č.j. 3092/2004), in: ACAP 4 (2004), s. 3.

Zpráva o stavu liturgického prostoru v kostelích arcidiecéze pražské (č.j. 8225/2005), ACAP 12 (2005), s. 3-5; také Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2006), s. 4.

Zrušení duchovní správy (č.j. 6095/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 8.

Zrušení duchovní správy u kostela Panny Marie Bolestné Praha-Nové Město (č.j. 6701/2004, 6713/2004), in: ACAP 10 (2004), s. 3.

Zrušení Duchovní správy u kostela Panny Marie Matky ustavičné pomoci Praha-Malá Strana (č.j. 4278/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 9.

Zrušení Duchovní správy u kostela Panny Marie Vítězné Praha-Malá Strana (č.j. 5054/2004, 5059/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 9.

Zrušení Duchovní správy u kostela sv. Benedikta Praha-Hradčany (č.j. 4277/2004, 4276/2004), in: ACAP 7-8 (2004), s. 9.

Zrušení duchovní správy u kostela sv. Josefa Praha-Nové Město (č.j. 8271/2003, 8273/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 8.

Zrušení Duchovní správy u kostela sv. Václava Praha-Dejvice (č.j. 0730/2005, 0731/2005), in: ACAP 2 (2005), s. 15.

Zrušení duchovní správy u kostela sv. Voršily Praha-Nové Město (č.j. 6881/2004, 6883/2004), in: ACAP 11 (2004), s. 9.

Zrušení duchovní správy u Nejsv. Srdce Ježíšova Praha-Malešice (č.j. 8186/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 9.

Zrušení farnosti Karlštejn-hrad (č.j. 0149/2006), in: ACAP 6 (2006), s. 4.

Zrušení Římskokatolické farnosti u kostela Nejsvětější Trojice Praha-Nové Město (č.j. 8326/2005, 8327/2005, 8448/2005), in: ACAP 1 (2006), s. 14.

Zrušení Římskokatolické farnosti u kostela sv. Jakuba Staršího Praha-Staré Město (č.j. 8267/2003, 8296/2003, 8343/2003), in: ACAP 12 (2003), s. 8-9.

Zřízení kvazifarnosti Praha-Na Balkáně (č.j. 7920/2007), in: ACAP 1 (2008), s. 5.

Zřízení Polské římskokatolické farnosti (č.j. 6880/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 9.

Zřízení Římskokatolické akademické farnosti Praha (č.j. 6091/2004, 7342/2004), in: ACAP 12 (2004), s. 8-9.

Zřízení Slovenské římskokatolické farnosti (č.j. 3027/2008), in: ACAP 5 (2008), s. 5.

Prameny dostupné na internetu

12. řádné generální shromáždění Synody biskupů: Slovo Boží v životě a poslání církve, Závěrečné poselství, 24. října 2008, <http://tisk.cirkev.cz/res/data/036/004175.pdf?seek=1226743888> (15. 11. 2008).

Adventní víkendové setkání, <http://www.arcs.cuni.cz/index.php?a=poradame&s=setkani> (2. 10. 2008).

Arcidiecézní pout' za duchovní povolání na Svatou Horu (2. 5. 2005), <http://www.apha.cz/arcidiecezni-pout-za-duchovni-povolani-na-svatou-horu/> (10. 10. 2008).

Benedikt XVI. zahájil 12. generální shromáždění Synody biskupů, <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/benedikt-xvi-zahajil-xii-generalni-shromazdeni-synody-biskupu.html> (15. 11. 2008).

Diecézní centrum pro seniory – úvodní stránka, http://www.diecezkhk.cz/biskupstvi/diecezni_centrum_pro_seniory/ (2. 11. 2008).

Diecézní konference Diecéze – živý organismus?, <http://www.biskupstvi.cz/pastorace/aktualita.php?aktualita=145> (15. 9. 2008).

Dobříšské centrum, <http://www.apha.cz/dobrisske-centrum/> (19. 9. 2008).

Jáhenský pastorační rok, <http://www.ktf.cuni.cz/KTF-702.html> (22. 9. 2008).

Kardinál Vlk otevře nové Komunitní centrum sv. Jiljí v Uhlířských Janovicích, <http://www.apha.cz/kardinal-vlk-otevre-nove-komunitni-centrum-sv-jilji-v-uhlirskych-janovicich/> (19. 8. 2008).

Katalog Arcibiskupství pražského, www verze, [https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml¶metry\[farnosti\]\[id\]=2403](https://katalog.apha.cz/web/katalog_detail.php?sablona_soubor=detail/farnosti_detail.xml¶metry[farnosti][id]=2403) (2. 10. 2008).

Katechetické středisko, <http://adks.apha.cz/> (10. 10. 2008).

Kněžská formace, <http://www.ktf.cuni.cz/KTF-507.html> (2. 10. 2008).

Kurz pro animátory, <http://www.praha.signaly.cz/akce/animatori.html> (2. 10. 2008).

Misijní týden v Praze, <http://www.apha.cz/misijni-tyden-v-praze-2008/> (10. 10. 2008).

Naše arcidiecéze, <http://www.apha.cz/nase-arcidieceze/> (15. 10. 2008).

Naše programy, <http://cpr.apha.cz/nase-programy/> (2. 10. 2008).

Naše publikace, <http://cpr.apha.cz/publikace/> (10. 10. 2008).

Něco o nás, <http://misie.apha.cz/neco-o-nas/> (2. 10. 2008).

Nový obětní stůl v kapli Arcibiskupského paláce, <http://www.apha.cz/novy-obetni-stul-v-kapli-arcibiskupskeho-palace/> (24. 10. 2008).

Otevření Komunitního centra Matky Terezy na Jižním Městě, <http://www.apha.cz/otevreni-komunitniho-centra-matky-terezy-na-jiznim-meste/> (23. 9. 2008).

Pozvání na setkání animátorů seniorských společenství, <http://www.apha.cz/pozvani-na-setkani-animatoru-seniorskych-spolecenstvi/> (2. 11. 2008).

Pravidelný program, <http://misie.apha.cz/PRG/> (10. 10. 2008).

První setkání kněží na téma obnova farnosti z 18. 11. 2002, <http://www.apha.cz/prvni-setkani-knezi-na-tema-obnova-farnosti/> (22. 10. 2008).

Rady a komise, <http://www.apha.cz/rady-a-komise/> (22. 9. 2008).

Rok sv. Pavla, <http://www.apha.cz/rok-svateho-pavla/> (20. 10. 2008).

SLAVÍK Michael: Proces obnovy farností v Arcidiecézi pražské. Powerpointová prezentace obnovy farností, <http://www.apha.cz/prezentace-obnovy-farnosti/>, příložený soubor (2. 10. 2008).

Slovenská farnost v Praze zahajuje svou činnost, <http://www.apha.cz/slovenska-farnost-zahajuje-svou-cinnost/> (4. 10. 2008).

Společné přípravy, <http://cpr.apha.cz/hromadne/> (10. 10. 2008).

Střediska arcibiskupství, <http://www.apha.cz/strediska-arcibiskupstvi/> (10. 9. 2008).

Škola partnerství, <http://www.praha.signaly.cz/akce/skola.html> (2. 10. 2008).

Technické údaje o výstavbě Komunitního centra sv. Prokopa, http://www.centrumbutovice.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=15&Itemid=42 (4. 10. 2008).

VLK Miloslav: Dopis arcibiskupa Miloslava Vlka kněžím z 27. 3. 1992, Arcibiskupství pražské, <http://www.apha.cz/dopis-arcibiskupa-miloslava-vlka-knezim/> (12. 10. 2008).

VLK Miloslav: Kněží – spolupracovníci. Vyjádření kardinála Miloslava Vlka z 11. 12. 2006, Arcibiskupství pražské, <http://www.apha.cz/knezi-spolupracovnici/> (12. 10. 2008).

Všeobecné pokyny k Římskému misálu (Editio typica tertia 2002), Tiskové středisko České biskupské konference, <http://www.cirkev.cz/res/data/004/000508.pdf> (12. 9. 2008)

Závěrečné poselství 12. generálního shromáždění Synody biskupů, <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/zaverecne-poselstvi-xii-generalniho-shromazdeni-synody-biskupu.html> (15. 11. 2008).

Zpravodaj pražské arcidiecéze, <http://ps.apha.cz/zpravodaj-prazske-arcidieceze/> (2. 11. 2008).

Literatura

BROŽ Jaroslav: Novozákonní kněžství, <http://ktf.cuni.cz/~broz/distancni/Knezstvi.doc> (12. 10. 2008).

CONGAR Yves J[oseph]: Za církev sloužící a chudou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995.

GRESHAKE Gilbert: Priester sein in dieser Zeit: Theologie – Pastore Praxis – Spiritualität, Freiburg: Herder, 2000. Podle knihy s. 216-234 v roce 2003 zpracoval a exkurs o nových „Seelsorgeeinheiten“ (str. 224-229) přeložil Petr Hruška: Nepadne-li pšeničné zrno do země. Teologická reflexe problematiky nových „pastoračních celků“, http://www.bip.cz/STAZENI/DOKUMENTY/pastor_plan/greshake_nepadne_li_psenicne_zrno.pdf (20. 10. 2008), s. 5.

KEHL Medard SJ: Kam kráčí církev? Diagnóza doby, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000.

OPATRNÝ Aleš: Cesty pastorage v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

OPATRNÝ Aleš: Pastorage v postmoderní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

OPATRNÝ Aleš: Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.

Půjčovna, <http://adks.apha.cz/pujcovna/> (10. 10. 2008).

RATZINGER Joseph: Církev jako společenství, Praha: Zvon, 1994.

SLAVÍK Michael: Evangelizace velkoměsta, in: Teologické texty 1 (1996) s. 25-27.

ZULEHNER Paul M[ichael].: Církev: přístřeší duše, Praha: Portál, 1997.

Příloha: Vikariáty v průběhu obnovy

Odpovědi čtrnácti okrskových vikářů na otázku: „*Jak ve vašem vikariátu probíhá či proběhlo slučování farností? Jaké s ním máte zkušenosti? Je sloučení farností pro vikariát úlevou?*“ Odpovědi uveřejnil Zpravodaj pražské arcidiecéze v letech 2006–2008 v rámci cyklu rozhovorů s názvem *Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?* Uvedeny jsou také statistické údaje týkající se jednotlivých vikariátů, které byly k rozhovorům připojeny.

Vikariát: I. pražský³⁹⁰

Okrskový vikář: **P. Vladimír Kelnar**

Slučování farností v našem vikariátu probíhá, na rozdíl od jiných, pozvolnou formou, prakticky došlo ke sloučení farností na Malé Straně, což jen de facto potvrdilo současný stav, a dále k vzniku tzv. klášterních kostelů se zvláštním statutem v rámci větších farností. Těžko říci, zda se dotčeným bývalým farnostem ulevilo, to by bylo nutné se ptát jejich bývalých farářů či administrátorů. Naší farnosti (*Praha-Staré Město, ŘK farnost u kostela Matky Boží před Týnem, pozn. red.*) spíše práce přibýlo. Tím mám na mysli větší rozsah administrativy.

Statistické údaje – I. pražský vikariát

farností celkem	17	pastoračních asistentů	5
spravovaných přímo	15	kostelů a kaplí	48
spravovaných excurrento	2	celkem obyvatel	44 683
kněží	50	z toho římských katolíků	10 106
jáhňů	5	v průměru připadá na 1 kněze ³⁹¹	202

Vikariát: II. pražský³⁹²

Okrskový vikář: **P. Petr Koutecký SJ**

Proces slučování farností jako přirozeného domova pro jednotlivce i společenství žijící z víry v Praze je ve fázi vzdálené přípravy a bude, myslím, velmi náročný. Někteří lidé totiž ve velkoměstě, jakým je Praha, považují dnes klasické územní dělení na farnosti už jen za formální záležitost. Myslím, že v nejbližší budoucnosti nemusíme a ani nemůžeme očekávat žádné převratné změny. Důležitá je ale obnova života farností z kořenů naší víry a celkové zkvalitnění života křesťanů.

Statistické údaje – II. pražský vikariát

farností celkem	20	pastoračních asistentů	9
spravovaných přímo	14	kostelů a kaplí	54
spravovaných excurrento	5	celkem obyvatel	316 953
kněží	29	z toho římských katolíků	53 972
jáhňů	1	v průměru připadá na 1 kněze	1 861

³⁹⁰ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2006), s. 1-2.

³⁹¹ Tato položka byla přidána až u čtvrtého rozhovoru (IV. pražský vikariát). U prvních třech rozhovorů (I., II. a III. pražský vikariát) byl tento údaj doplněn dodatečně.

³⁹² Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 10 (2006), s. 2-3.

Vikariát: **III. pražský**³⁹³

Okrskový vikář: **P. Bedřich Vymětalík**

V našem vikariátu slučování farností zatím neproběhlo.

Statistické údaje – III. pražský vikariát

farností celkem	19	pastoračních asistentů	6
spravovaných přímo	15	kostelů a kaplí	34
spravovaných excurrento	4	celkem obyvatel	502 420
kněží	25	z toho římských katolíků	89 246
jáhňů	4	v průměru připadá na 1 kněze	3 570

Vikariát: **IV. pražský**³⁹⁴

Okrskový vikář: **P. Miroslav Cúth**

Slučování farností proběhlo zatím jen na Žižkově. (sv. Prokop, sv. Anna a sv. Roch) Je to určitě dobře.

Statistické údaje – IV. pražský vikariát

farností celkem	17	pastoračních asistentů	4
spravovaných přímo	12	kostelů a kaplí	39
spravovaných excurrento	5	celkem obyvatel	338 924
kněží	26	z toho římských katolíků	57 776
jáhňů	2	v průměru připadá na 1 kněze	2 222

Vikariát: **Benešov**³⁹⁵

Okrskový vikář: **P. František Masařík**

V benešovském vikariátu zatím k slučování farností nedošlo. Víím, že nás to také čeká, takže nás čekají i zkušenosti. Jisté je, že k tomuto procesu se blížíme, a popravdě řečeno se na to i těším. Je to jeden z dalších kroků, které nám pomůžou odbourat „Potěmkinovy vesnice“. Tím nemíním jen administrativu, myslím také na nás, kněze, abychom se obraceli na věřící s prosbou o pomoc a více angažovali biřmované bratry a sestry ve spolupráci a odpovědnosti za předávání víry. Myslím si, že počet kněží bude stále menší. Nechci rozebírat důvody, proč to tak je. Ale není i toto výzva ke spolupráci s lidmi? Proto si myslím, že navenek organizační záležitost slučování farností je také jedním z prvních kroků k vědomí odpovědnosti za víru, osudy církve a lásky k ní.

Statistické údaje – vikariát Benešov

farností celkem	25	pastoračních asistentů	1
spravovaných přímo	9	kostelů a kaplí	59
spravovaných excurrento	16	celkem obyvatel	55 934
kněží	9	z toho římských katolíků	17 315
jáhňů	2	v průměru připadá na 1 kněze	1924

³⁹³ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2007), s. 2.

³⁹⁴ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2007), s. 2.

³⁹⁵ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 3 (2007), s. 2-3.

Vikariát: **Podřipsko**³⁹⁶

Okrskový vikář: **P. Josef Ptáček**

Tato otázka má několik rovin. Vzhledem k výše uvedeným faktům je jasné, že doba se mění a s ní i způsob pastorače. V současné době je v našem vikariátu výrazný převis množství kostelů a dalších nemovitostí nad možnostmi jejich využití pro pastorační činnost. Přesto však na mnoha místech je zájem obce a místních obyvatel o nějakou formu spolupráce s církví – jak v oblasti duchovní (zvláště během Vánoc a Velikonoc), tak v oblasti kulturní (koncerty, různá vystoupení) či dokonce sportovní.

Někdy s těžkým srdcem jsme vytipovali místa, která by měla být určitými centry duchovní služby v našem vikariátu – Roudnice nad Labem, Kralupy nad Vltavou, Neratovice a Budyně nad Ohří. S těžkým srdcem, protože jsou mnohá další místa v našem vikariátu, kde jsou živá společenství. Velká část práce se přesouvá na místní křesťanská společenství, kněz má často roli koordinační, stmelující, roli toho, kdo povzbuzuje, slouží svátostmi. Vzhledem k rozsahu a rozmanitosti práce tomu těžko může být jinak. Proces obnovy farností nám v této naší cestě velmi pomohl. Ne vždy je to jednoduché, ale je dobré si uvědomit, že již není pouze ten jeden – „naš kostelíček“, ale patříme do širšího společenství křesťanů v rámci velké farnosti či arcidiecéze. Tento proces obnovy farností (slovo slučování vystihuje pouze jednu část procesu – spíše tu „technickou“) také přišel s určitou pravdivostí – bylo třeba znovu definovat, jaký skutečný rozměr a obsah má každá farnost a kam směřuje. V novém světle se ukázaly některé lokální problémy jako dosti relativní s ohledem na potřeby většího celku – nové velké farnosti. A je zde samozřejmě také ten rozměr vnější. Určitě je snazší vést pouze jedno účetnictví místo devíti, jeden či dva účty, psát daňová přiznání a výkazy pouze pro jednu právnickou osobu apod. Dá se tedy říci, že přínosem tento proces obnovy našich farností určitě je, ale jednoduchá záležitost to není, jedná se o běh na dlouhou trať.

Statistické údaje – vikariát Podřipsko

farností celkem	4	pastoračních asistentů	3
spravovaných přímo	4	kostelů a kaplí	62
spravovaných excurrendo	0	celkem obyvatel	85 635
kněží	5	z toho římských katolíků	12 666
jáhnů	1	v průměru připadá na 1 kněze	2111

Vikariát: **Beroun**³⁹⁷

Okrskový vikář: **P. Josef Pecinovský**

Proces slučování farností našeho vikariátu probíhal ve své přípravné fázi již v předchozích letech, k faktickému sloučení farností vikariátu došlo k 1. červenci 2006. Než se tak stalo, proběhlo nemálo jednání, a to nejen mezi kněžími vikariátu či mezi kněžími a vedením arcidiecéze, ale i na rovině farností, kterých se to nakonec týká nejvíce. Model nových farních celků tak byl často diskutován zvláště v pastoračních radách jednotlivých farností, při různých příležitostech též v širším plénu farností, takže výsledek rozhodně není ani ukvapený, ani dílem úzkého kruhu několika jednotlivců. Přirozeně je snahou, aby nešlo jen o administrativní úpravu hranic farností. Proces slučování má smysl jedině v kontextu s programem „procesu obnovy farností“, který byl před časem v naší arcidiecézi zahájen. Ne vždy a na všech místech vikariátu je slučování věřícími přijímáno jako přínosné, v některých bývalých farnostech byly určité pastorační aktivity redukovány ve prospěch farnosti „centrální“. Ještě nějaký čas potrvá, než někteří věřící přijmou novou farnost jako společenství přesahující kostel, který navštěvují. Každopádně, alespoň v první fázi, přineslo slučování zjednodušení administrativy.

³⁹⁶ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 4 (2007), s. 2-3.

³⁹⁷ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 5 (2007), s. 2-3.

Statistické údaje – vikariát Beroun

farností celkem	7	pastoračních asistentů	0
spravovaných přímo	5	kostelů a kaplí	81
spravovaných excurrendo	2	celkem obyvatel	94 849
kněží	8	z toho římských katolíků	14 948
jáhnů	1	v průměru připadá na 1 kněze	1869

Vikariát: **Jílové**³⁹⁸

Okrskový vikář: **P. MUDr. Miroslav Malý**

V našem vikariátu zatím tento proces neproběhl. Samozřejmě na vikariátních konferencích je tato problematika široce traktována a jistě se i u nás na mnoha místech nabízí tato možnost. Už také proto, že vikariát tvoří území, které nemá nějaký přirozený střed a správní celek, rovněž komunikační spády mnohde směřují jinam...

Statistické údaje – vikariát Jílové

farností celkem	26	pastoračních asistentů	2
spravovaných přímo	9	kostelů a kaplí	79
spravovaných excurrendo	17	celkem obyvatel	79 886
kněží	15	z toho římských katolíků	14 723
jáhnů	2	v průměru připadá na 1 kněze	982

Vikariát: **Kladno**³⁹⁹

Okrskový vikář: **P. Jaroslav Kučera**

Kladenský vikariát se teprve na slučování připravuje. V tomto procesu se jedná o připojení některých farností, které sousedí s Prahou a mají spád do Prahy k II. pražskému vikariátu.

Statistické údaje – vikariát Kladno

farností celkem	39	pastoračních asistentů	2
spravovaných přímo	7	kostelů a kaplí	96
spravovaných excurrendo	32	celkem obyvatel	154 102
kněží	12	z toho římských katolíků	19 423
jáhnů	2	v průměru připadá na 1 kněze	1619

Vikariát: **Kolín**⁴⁰⁰

Okrskový vikář: **P. Libor Bulín**

Kolínský vikariát se sloučil k 1. lednu 2005 jako druhý v arcidiecézi. Mně osobně onen technický výraz „sloučení“ nepřípadá úplně na místě. Mnohem raději hovořím o snaze obnovit farnosti podle skutečně reálných požadavků dneška. Je dobré si uvědomit, že stávající uspořádání farností bylo vytvořeno asi před třemi sty lety, a nutně tedy odpovídá úplně jiným náboženským a společenským poměrům a potřebám, než přináší dnešní doba. Reorganizace farností kolínského vikariátu proběhla úplně samozřejmě jako odpověď na postavení církve a naplňování pastoračních úkolů na dnešním Kolínsku. Také dodejme, že některé farnosti už existovaly jen právně, životaschopné farní společenství dávno kdesi zmizelo. Pro běžné návštěvníky bohoslužeb se vlastně vůbec nic nezměnilo. To, že jejich farní kostelíček se stal „pouze“ filiálním při zachování četnosti bohoslužeb, je zase příliš nevykolejilo. Pro správce farností sloučení však znamená nejen velké odbřemenění v administrativní oblasti, ale především ohromnou výzvu začít vytvářet širší jednotnou

³⁹⁸ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 6 (2007), s. 2-3.

³⁹⁹ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 7 (2007), s. 2.

⁴⁰⁰ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 8 (2007), s. 2-3.

farní rodinu, která mnohem náležitěji ukazuje přítomnost křesťanů v dnešní středočeské společnosti.

Statistické údaje – vikariát Kolín

farností celkem	5	pastoračních asistentů	2
spravovaných přímo	5	kostelů a kaplí	91
spravovaných excurrento	0	celkem obyvatel	93 998
kněží	12	z toho římských katolíků	16 499
jáhňů	2	v průměru připadá na 1 kněze	1375

Vikariát: **Stará Boleslav**⁴⁰¹

Okrskový vikář: **P. Michal Procházka**

Slučování farností v našem vikariátu proběhlo asi před dvěma lety a znamenalo sloučení malých farností do jedné velké. Pro vikariát a konkrétně pro samotné kněze to znamenalo úlevu hlavně v administrativě, včetně účetnictví a daňových povinností. V žádném případě se slučování farností neodrazilo v duchovním životě věřících a ve službě kněze ve sloučených farnostech.

Statistické údaje – vikariát Stará Boleslav

farností celkem	6	pastoračních asistentů	1
spravovaných přímo	6	kostelů a kaplí	50
spravovaných excurrento	0	celkem obyvatel	99 616
kněží	12	z toho římských katolíků	16 761
jáhňů	1	v průměru připadá na 1 kněze	1 524

Vikariát: **Rakovník**⁴⁰²

Okrskový vikář: **P. Ján Petrovič**

Slučování farností u nás proběhlo bez větších problémů možná i proto, že je zde malý počet věřících, a tak se ani moc nebránili, že jejich farnost už nebude farností samostatnou, ale bude patřit pod jinou. Mnoho práce bylo ale s převodem veškeré inventarizace na jeden subjekt. Ale dnes už jsme rádi, že nám to ulehčilo zpracovávání celého účetnictví.

Statistické údaje – vikariát Rakovník

farností celkem	4	pastoračních asistentů	0
spravovaných přímo	4	kostelů a kaplí	56
spravovaných excurrento	0	celkem obyvatel	50 160
kněží	4	z toho římských katolíků	5 042
jáhňů	0	v průměru připadá na 1 kněze	1261

Vikariát: **Příbram**⁴⁰³

Okrskový vikář: **P. Jindřich Krink**

V našem vikariátu se slučování farností teprve chystá, takže zkušenosti s ním nemáme zatím žádné. Samozřejmě se o tom hovoří, je nám to slibováno a doufáme, že to přinese administrativní zjednodušení. V každém případě bude uspořádání více odpovídat reálnému stavu. Po stránce pastorační se tím prakticky nic nezmění, takže věřím, že to nebude činit vnitřní potíže ani věřícím.

⁴⁰¹ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 9 (2007), s. 2-3.

⁴⁰² Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 10 (2007), s. 2-3.

⁴⁰³ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 1 (2008), s. 2-3.

Statistické údaje – vikariát Příbram

farností celkem	30	pastoračních asistentů	5
spravovaných přímo	10	kostelů a kaplí	73
spravovaných excurrendo	20	celkem obyvatel	92 959
kněží	16	z toho římských katolíků	25 961
jáhňů	1	v průměru připadá na 1 kněze	1623

Vikariát: **Vlašim**⁴⁰⁴

Okrskový vikář: **P. Jaroslav Konečný**

Jak už bylo výše řečeno, slučování farností u nás proběhlo k 1. 1. 2008. Vlastní slučování se připravovalo již od r. 2006. Jsem rád, že konečná podoba kmenových farností našeho vikariátu po sloučení nebyla určena pouze direktivně shora, ale je výsledkem spolupráce jednotlivých kněží ve vikariátu, kteří nejlépe znají podmínky v terénu, a potom jednání na úrovni kněžské rady se zohledněním našich připomínek. Pak teprve následovalo vlastní rozhodnutí, které je tedy výsledkem spolupráce. Cílem tohoto procesu je snaha o zjednodušení organizace jak v oblasti správní, tak i té praktické. Na konkrétní zkušenosti je ještě nyní brzy, protože řada věcí se zavádí postupně.

Podle zkušeností kolegů v již sloučených farnostech lze očekávat, že vynaložené počáteční administrativní úsilí v nově vzniklých kmenových farnostech bude v brzké budoucnosti odměněno zpřehledněním a zjednodušením církevní agendy.

Statistické údaje – vikariát Vlašim

farností celkem	9	pastoračních asistentů	1
spravovaných přímo	8	kostelů a kaplí	69
spravovaných excurrendo	1	celkem obyvatel	35 582
kněží	10	z toho římských katolíků	15 593
jáhňů	1	v průměru připadá na 1 kněze	1560

⁴⁰⁴ Vikariáty pražské arcidiecéze. Známe je?, in: Zpravodaj pražské arcidiecéze 2 (2008), s. 2-3.

Resumé

Farnost je i po Druhém vatikánském koncilu základní buňkou církve. Existuje poměrně velká nabídka hnutí v církvi, které působí mimo farní strukturu, ale s farnostmi spolupracují a vytvářejí v nich nové možnosti intenzivního prožívání víry. I přesto farnost zůstává pro většinu katolíků stále jediným místem setkání se společenstvím církve. V pražské arcidiecézi byl v roce 2002 spuštěn proces obnovy farnosti. Jeho cílem je vytvoření takových farních společenství, která budou splňovat základní charakteristiky církve, kterými jsou: *leiturgia* – bohoslužby a svátosti, *martyria* – vydávání svědectví, *diakonia* – služba a *koinonia* – živé společenství vztahů. Vrcholem je pak *missio* – vysílání. Mnoho farností v pražské arcidiecézi již delší dobu tyto požadavky nespĺňovaly. Příčiny neuspokojivého stavu nelze hledat v nedostatku kněží, kterých je v poměru k věřícím dostatek, ale spíše v nevyhovující farní struktuře naposledy revidované za josefínské reformy před dvěma sty lety a také v historických okolnostech i současné společenské situaci, které ovlivňují také život v církvi.

V práci jsou popsány dosavadní kroky, které se v procesu farnosti zatím uskutečnily. Rozděleny jsou do tří kapitol – duchovní obnova, organizační kroky a komunikace. Z vyhodnocení vyplývá, že nejvíce jsou vidět organizační změny – restrukturalizace farností. Méně výrazná je duchovní rovina, která je však prezentována jako základ celého procesu. Komunikace probíhá od vedení diecéze ke kněžím poměrně intenzivně, směrem k farníkům se zdá být nesystematická. Hodnotit celý proces zatím nelze, protože stále probíhá a bude pokračovat do roku 2015. Smyslem této práce bylo shromáždit, uspořádat a vyhodnotit materiály o dosavadním průběhu procesu a nabídnout tak reflexi pro jeho další pokračování.

Počet znaků: 207 232

English annotation

The Process of a Parish Reform of the Prague Archdiocese

A Parish stayed still the base cell of the Church after the Second Vatican Council. There are quite lots of alternatives of movements in the Church, which are out of the Church structure but they co-operate with parishes and create new opportunities of an intensive experience of the faith in there. But after all, the Parish stays the only place for the majority of the Catholics, where they can live their faith through their life. Since 2002 the process of the Parish reform has begun in the Prague Archdiocese. The aim of the process is to establish parish communities, which will match the principal characteristics of the Church: *leiturgia* – worship and communion (sacraments), *martyria* – to bear testimony, *diakonia* – service a *koinonia* – active community relationships. The principle is *missio* – mission. Many parishes in the Prague Archdiocese had not been meeting the requirements for a long time. The reason was a small number of parishioners in retiring age and an absence of some age-groups in a parish or limitation of the parish's life to celebration and communion (*leiturgia*). The other reason was also a priest, who used to be in charge of several small groups of the faithful and an unsatisfactory parish structure, which has been persisting for 200 years since the reform of Joseph II. There are described steps in the thesis, which have been realized so far. It is divided into three chapters – the spiritual regeneration, the organizational steps and the communication. According the assessment the organizational changes can be seen as the most successful – the parish restructuring. The spiritual level is less marked although it is presented as the basis of the whole process. The communication from the leadership of diocese to the priesthood is quite intensive but the communication towards the parishioners is not systematic.

It is not possible to evaluate the whole process yet as it is still in progress and it will be proceeding till 2015. The purpose of the thesis was to summarize, organize and assess the records of the process history up to now and to offer a reflection for further continuation by this way.

Key words:

Catholic Church – Czech Republic

Catholic Church – Parish Reform

Catholic Church – Prague Archdiocese

Parish

Reflection